

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETĂRI ECONOMICE

ROMÂNIA PE TREPTETELE PROGRESULUI

La
mulți ani
1983!

In prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu a avut loc

Plenara lărgită a Consiliului Național al Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Gospodăririi Apelor

AGRICULTURA ARE RESURSE PENTRU ÎNFĂPTUIREA UNEI NOI CALITĂȚI

PLENARA LĂRGITĂ a Consiliului Național al Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Gospodăririi Apelor, care și-a desfășurat lucrările — în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România — la scurt timp după Conferința Națională a partidului, a analizat cu maximă exigență, în spiritul orientărilor și sarcinilor de excepțională importanță cuprinse în Raportul și celelalte documente ale marelui forum al comunistilor, activitatea desfășurată anul acesta în ramurile respective și a stabilit căile și modalitățile care să asigure îndeplinirea exemplară a sarcinilor de plan pe anul 1983, an hotărât în îndeplinirea actualului cincinal.

Au fost adoptate, totodată, o serie de programe prioritare care, așa cum aprecia secretarul general al partidului, „asigură creșterea puternică a producției agricole, satisfacerea în condiții mai bune a necesităților întregului popor și crearea posibilităților unui export mai mare de produse agroalimentare”.

Cuvântarea rostită, în încheierea lucrărilor plenarei, de către tovarășul Nicolae Ceaușescu reprezintă pentru toți cei ce lucrează în agricultură, pentru întreaga țărănie, un amplu și mobilizator program de acțiune vizând îndeplinirea cu succes a noii revoluții agrare, creșterea contribuției agriculturii la dinamismul economiei României socialiste, la ridicarea bunăstării poporului.

Realizări remarcabile, dar și neîmpliniri

EFORTURILE făcute de partidul și statul nostru pentru dezvoltarea și modernizarea agriculturii, măsurile luate pentru îmbunătățirea prețurilor de valorificare a produselor agricole și instituirea sistemului de prime pentru sporirea cointeresării materiale a țărănimii, perfecționarea organizării producției și a muncii, alături de măsurile și acțiunile întreprinse pe plan local pentru mobilizarea tuturor forțelor și mijloacelor existente, au asigurat ca în acest an să se obțină rezultate mai bune decât în anii precedenți, exprimate în creșterea producției agricole, a livrărilor la fondul de stat, o mai bună aprovizionare a populației cu produse agroalimentare. Producția globală agricolă este anul acesta cu 7% mai mare față de cea din 1980. S-a realizat o producție de cereale păioase (9,7 milioane tone, din care 6,5 milioane tone de grâu) superioară (cu circa 21%) celei din 1981, iar la porumb s-au obținut peste 12,6 milioane tone; în total s-au realizat, astfel, 1 000 kg de cereale pe locuitor. Producții mai bune s-au obținut și la alte culturi: la cartofi și legume cu peste 1 milion de tone, la fructe și struguri cu 840 mii de tone, iar la sfecla de zahăr cu aproape 1,2 milioane de tone mai mult decât în 1981. În zootehnie au sporit efectivele la majoritatea speciilor și categoriilor de animale, s-au realizat cantități mai mari de furaje, de calitate mai bună, iar baza tehnico-materială s-a îmbunătățit substanțial ca urmare a acțiunii de modernizare a adăposturilor și a proceselor tehnologice. La aceste rezultate a contribuit și **baza tehnico-materială** de care au dispus unitățile agricole. Anul acesta agricultura a primit peste 12 400 tractoare, 4 500 combine autopropulsate și alte numeroase mașini și utilaje. Suprafața amenajată pentru irigații a ajuns la peste 2,4 milioane ha, cea ameliorată prin lucrări de desecări la peste 2,6 milioane ha, iar suprafața ameliorată prin lucrări de combatere a eroziunii solului peste 1,8 milioane ha. S-au folosit cu peste 100 mii tone mai multe îngrășăminte decât anul trecut. Unitățile agricole care au folosit eficient potențialul material și uman de care dispun, care au aplicat tehnologiile recomandate, au efectuat lucrările la timp și de calitate, au obținut rezultate superioare. Așa, de exemplu, la grâu aproape 450, iar la orz peste 800 de unități de stat și cooperatiste au obținut mai mult de 4 000 kg la ha, la porumb aproape 700 de unități agricole au realizat peste 5 000 kg la ha (din care 355 peste 6 000 kg la ha). La floarea soarelui au obținut o producție de peste 2 000 kg la ha un număr de 519 unități agricole. A crescut numărul unităților cu producții record: la grâu, de exemplu, peste 6 500 kg la ha cooperativele de la C.A.P. Pecica, „Ogorul”, „Avin-

tu” din județul Arad și Scornicești din județul Olt; la orz — peste 6 900 cooperativele „8 Martie” Tigănești, județul Teleorman și Giuvărești, jud. Olt; la porumb — peste 10 000 kg la ha cooperativele Scornicești, jud. Olt, Călugăreni jud. Giurgiu, Gurbănești, jud. Călărași, „23 August” jud. Constanța, Topolovăț jud. Timiș; la floarea-soarelui — peste 3 700 kg la ha cooperativele Greaca și Mironcești, jud. Giurgiu, iar la sfecla de zahăr peste 59 tone la hectar cooperativele Tg. Săcuiеști jud. Covasna și Surala, jud. Vrancea.

Cu toate că s-au obținut rezultate superioare față de anul trecut, producția vegetală nu a crescut la nivelul prevederilor de plan datorită unor deficiențe în organizarea, în folosirea suprafețelor agricole, a terenurilor irigate, în aplicarea tehnologiilor, în recoltarea la timp și fără pierderi a producției, în utilizarea tractoarelor, creșterea efectivelor și folosirea bazei tehnico-materiale. Nu peste tot s-a acordat atenția necesară amplasării judicioase a culturilor, respectării perioadei optime de însămînțare și întreținere, asigurării unei structuri corespunzătoare, realizării densității prevăzute, efectuării la timp și de calitate a prașilelor. În unele cazuri udările nu au fost efectuate la timp și nu s-au aplicat îngrășămintele necesare. La stringerea recoltei nu s-a acționat susținut pentru mobilizarea tuturor operatorilor la muncă și pentru realizarea capacității zilnice de lucru a combinelor.

În zootehnie au continuat să existe unele neajunsuri, manifestate pe de o parte în condițiile necorespunzătoare de hrănire și îngrijire a animalelor, iar pe de altă parte în organizarea și desfășurarea acțiunilor tehnice la nivel de unitate. Nerealizările de efective s-au datorat în cea mai mare parte lipsurilor din domeniul reproducției, natalităților scăzute, precum și pierderilor mari prin mortalitate și sacrificări de necesitate. Nu a existat o preocupare suficientă pentru folosirea intensivă a suprafețelor destinate culturilor furajere, pentru îmbunătățirea paștilor naturale, pentru stringerea, depozitarea și folosirea rațională a tuturor resurselor furajere.

Pregătirea realizării exemplare a planului pe 1983

PLANUL DE DEZVOLTARE a agriculturii pe anul 1983 — elaborat sub directa îndrumare a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — ca parte integrantă a planului național unic de dezvoltare economico-socială a țării, cuprinde sarcini de mare răspundere pentru îndeplinirea obiectivelor stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R. pe ansamblul cincinalului. Producția globală urmează să sporească cu 5,1—5,6%, iar producția netă cu 6,1% față de acest an. Se va acorda în continuare o atenție deosebită cerealelor, a căror producție totală se prevede să ajungă la peste 25 mil. tone, paralel cu sporirea simțitoare a producțiilor la plante tehnice, cartofi, legume, fructe și struguri; creșteri însemnate sînt prevăzute și în producția animală, a cărei pondere urmează să atingă 45% din totalul producției agricole.

Sporirea producției agricole va trebui să se realizeze îndeosebi pe seama randamentelor la hectar și pe animal, punerii în valoare cât mai deplină a **rezervelor existente în unitățile agricole socialiste și în gospodăriile populației** din toate zonele, prin **folosirea la maximum a experienței înaintate și a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii**, prin accentuarea laturilor intensive ale activității din agricultură.

Un accent deosebit se va pune pe folosirea completă și intensivă a fondului funciar, prin cultivarea în întregime a tuturor suprafețelor agricole din unitățile socialiste și a celor deținute de populație, creșterea suprafeței arabile și limitarea strictă a scoaterilor de terenuri din circuitul agricol, eliminarea oricărei forme de risipă, degradare ori folosire inefficientă a pământului. Totodată, se va acționa în continuare pentru realizarea la termen și de calitate a lucrărilor de îmbunătățiri funciare, introducerea și generalizarea în producție a celor mai valoroase soiuri și hibridi, elaborarea și utilizarea tehnologiilor de mare randament, stabilirea mai corespunzătoare a structurii culturilor în funcție de zonă, calitatea semințelor, condițiile de irigare, chimizare și mecanizare, asigurându-se

obținerea unor recolte maxime la toate culturile și rentabilitatea tuturor produselor vegetale.

Criticându-se aspru lipsurile existente în activitatea unor cadre de conducere și specialiști în domeniul zootehnic, mai ales în ceea ce privește asigurarea furajelor, a condițiilor de cazare și asigurarea forței de muncă calificată, la plenară s-a subliniat necesitatea de a se acționa cu toată fermitatea pentru a transpune integral în viață indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la promovarea unei noi concepții de creștere a animalelor, având ca principal obiectiv utilizarea unor tehnologii simple, necostisitoare și realizarea unei baze furajere corespunzătoare, prin punerea în valoare a tuturor suprafețelor de pajiști naturale, extinderea pășunatului în păduri și creșterea considerabilă a producției suprafețelor cultivate cu plante de nutreț.

Pentru desfășurarea în bune condiții a activității de producție în toate fermele cu profil zootehnic și pentru întărirea ordinii și disciplinei, au fost stabilite și aprobate norme obligatorii, care cuprind sarcinile ce revin cadrelor de conducere, tehnice și îngrijitorilor de animale. Conducerile unităților agricole sunt obligate să participe direct la organizarea și desfășurarea acțiunilor din zootehnie, în care scop se va institui controlul permanent al activității din fermele de creștere a animalelor 24 de ore din 24. Se vor întocmi programe de lucru, în raport cu specificul fiecărei ferme zootehnice, care vor cuprinde, în succesiunea stabilită de tehnologia de creștere, toate lucrările și acțiunile ce urmează a fi executate pe durata unei zile.

Maximă atenție campaniei agricole de primăvară

OBȚINEREA unei producții ridicate în anul viitor impune organizarea temeinică a întregii activități de pregătire și desfășurare a campaniei agricole de primăvară. În acest sens plenara a adoptat un program de măsuri. Vor fi însămintate peste 6 milioane de hectare, din care aproape 1,6 milioane în epoca I și 4,5 milioane ha în epoca a II-a. În primăvară vor lucra pe ogoare peste 130 mii de tractoare pentru cultura mare și horticulură, aproape 60 mii de grupe cu disc și combina-toare, 13 mii de mașini de fertilizat, 24 mii de semănători, 3 mii de mașini de plantat cartofi și 17 mii de mașini de erbicidat care, printr-o organizare judicioasă a lucrului vor asigura însămintarea tuturor culturilor la termenele stabilite de tehnologii.

În scopul realizării la timp și în bune condiții a sarcinilor din campania de primăvară, plenara a hotărât să fie luate măsuri energice pentru punerea în funcțiune a întregului parc de mașini și tractoare și menținerea acestora în perfectă stare de funcționare pe toată perioada de lucru, asigurarea întregului necesar de sămânță și material săditor în structură de soiuri și hibridi stabilă, aprovizionarea cu cantitățile necesare de îngrășăminte chimice, pesticide, folii de polietilenă etc., repararea și revizuirea solarilor, serelor și răsadnițelor, definitivarea amplasării culturilor pe sole și ferme, asigurând premergătoarele corespunzătoare în funcție de asolamentele aplicate în unități și rotația obligatorie numai la irigat.

Începând cu anul 1983, fiecare județ urmează să-și asigure întregul necesar de sămânță și material săditor, nominalizându-se toate unitățile și fermele producătoare, cărora li se vor asigura cu prioritate baza tehnico-materială necesară și specialiști de înaltă calificare.

Folosirea rațională a îngrășămintelor chimice necesită aplicarea unor norme moderate și diferențiate și acordarea cu prioritate a acestora pentru culturile irigate, cele de plante tehnice, legume și a celor cu programe speciale, precum și realizarea unui raport echilibrat între elementele de nutriție și distribuirea uniformă a acestora.

Programe prioritare — resurse suplimentare

PLENARA A ANALIZAT și adoptat unele programe prioritare care vor crea condiții pentru dinamizarea și mai puternică a producției agricole, pentru realizarea sarcinilor trasate agriculturii de Congresul al XII-lea și Conferința Națională a partidului.

Conform indicației secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în anul 1983 se va organiza cultivarea intensivă a porumbului pe suprafață de 500 mii ha, cu o producție medie de 20 tone. Acest obiectiv se va realiza, potrivit programului, în județele din partea de sud și de vest a țării, în unități agricole fruntașe și cu experiență bogată în cultura porumbului. O atenție deosebită se acordă amplasării culturii pe soluri cu fertilitate ridicată și în condiții de irigare sau pe terenuri cu aport freatic. În restul județelor, cultura intensivă de porumb se va amplasa pe terenurile fertile din luncile râurilor, fără exces de umiditate și în zonele cu precipitații de maximum 650 mm pe an. A fost elaborată tehnologia cadru care să conducă la realizarea producțiilor stabilite: ea

prevede executarea arăturilor de toamnă la cel puțin 30 cm, fertilizarea cu 40—70 tone/ha gunoi de grajd și completarea cu îngrășăminte chimice, nivelarea terenurilor pentru a permite pregătirea perfectă a patului germinativ, folosirea hibridilor de mare productivitate, asigurarea unei densități de 80—120 mii plante la hectar etc.

Programul de producere a semințelor și materialului săditor din soiuri hibride de înaltă productivitate prevede asigurarea din producția internă a întregului necesar, crearea unor rezerve și producerea unor cantități suplimentare pentru export. Se vor crea noi soiuri și hibridi — de înaltă productivitate, rezistenți la boli, la dăunători și la factorii nefavorabili, pretabile la executarea mecanizată a lucrărilor și cu conținut ridicat de substanțe utile — care vor fi generalizați cât mai repede în producție. Se vor lua măsuri pentru îmbunătățirea continuă a structurii pe categorii biologice a semințelor, prin creșterea ponderii semințelor elită și din înmulțirea I, diminuarea celor din înmulțirea a II-a și excluderea celor din înmulțirea a III-a și următoarele. Se va îmbunătăți organizarea producției de semințe și material săditor, a valorificării și controlului calității acestora, precum și a activității de producere pentru export.

În scopul asigurării necesarului de orez pentru consumul populației și al eliminării importului, s-a adoptat Programul privind dezvoltarea culturii orezului în perioada 1983—1990, care prevede creșterea suprafeței cultivate de la 21 mii ha în prezent la 40 mii ha în 1985 și 50 mii ha în 1987, modernizarea treptată a orezăriilor vechi existente în cultură, îmbunătățirea tehnologiilor, a dotării tehnico-materiale și organizării producției, care vor contribui la creșterea randamentelor la ha de la 2 500 kg în anul trecut la 5 000 kg în 1985. În scopul realizării producțiilor prevăzute vor fi îmbunătățite tehnologiile de cultură și în mod deosebit densitatea plantelor, se vor extinde în cultură noile soiuri intensive și se vor aplica asolamente de 6 ani, în care orezul va ocupa o solă 4 ani, iar 2 ani se vor cultiva alte culturi. Orezul va fi concentrat în zonele care au condițiile pedoclimatice favorabile, pe terenuri cu textură corespunzătoare, folosindu-se și terenurile mai slab productive, în diferite stadii de sărăturare din Lunca Dunării și luncile râurilor confluențe.

Bumbacul găsește condiții favorabile de cultură în sudul țării, de-a lungul Dunării, unde suma temperaturilor în perioada de vegetație depășește 3 400 grade, iar precipitațiile însumează 300 mm. Asigurarea industriei ușoare cu cantități mai mari de bumbac din producție internă face necesară extinderea suprafețelor cultivate până la 5 000 ha în 1983 și 30 mii ha în 1987 și obținerea unei producții medii de 2 500—3 000 kg la ha. Realizarea unor producții sporite și constante impune concentrarea suprafețelor cultivate în unități agricole și ferme specializate, pe suprafețe de 150—200 ha (în cadrul unui asolament în care rotația bumbacului să se facă la 4—5 ani), îmbunătățirea tehnologiilor de cultură, creșterea densității de la 140 mii la 240 mii plante la hectar, promovarea soiurilor cu perioadă scurtă de vegetație și potențial mai mare de producție și altele.

Programul îmbunătățit privind dezvoltarea activității de producere și valorificare a plantelor medicinale și aromatice prevede mărirea numărului de plante supuse prelucrării (ceea ce va permite reducerea importului la o serie de produse medicamentose și cosmetice), crearea resurselor necesare pentru înlocuirea importului unor arome, condimente și ingrediente necesare industriei alimentare, asigurarea unor condiții sporite la fondul pieței și crearea de disponibilități pentru export. Comparativ cu programul anterior se prevede o creștere a producției, în perioada 1982—1985, cu 3 200 tone, pe baza măririi producției de plante medicinale din culturi în cadrul aceleiași suprafețe, prin sporirea producției medii la hectar, precum și din flora spontană, printr-o judicioasă valorificare a resurselor naturale. Se vor cultiva suprafețe sporite de plante din specii cu caracter ornamental-medicinal în parcuri și spații verzi.

Programul privind ameliorarea pajiștilor naturale și amenajarea pădurilor pășunabile în perioada 1983—1985 prevede că se vor aplica lucrări de îmbunătățiri și, în special, de fertilizare — naturale sau chimice — de însămintare și supra-însămînțare pe trei milioane hectare de pajiști ceea ce va permite ca producția de masă verde să crească treptat până la 20 tone la hectar în 1985. Se va generaliza pășunatul sistematic pe pajiștile îmbunătățite asigurând refacerea vegetației în mai multe cicluri, urmărindu-se respectarea normelor de încărcătură de animale și durata de pășunat pe aceeași parcelă, în funcție de producția de iarbă. Suprafețele de pajiști îmbunătățite vor fi repartizate cu prioritate în exploatarea și răspunderea directă a unităților agricole cu ferme și complexe zootehnice, în vederea asigurării necesarului de furaje. Potrivit legii, vor fi mobilizați în mai mare măsură crescătorii de ani-

Ilie O. POPESCU
M.A.I.A.

(Continuare în pag. 7)

A 35-A ANIVERSARE A PROCLAMĂRII REPUBLICII

SOCIETATEA noastră socialistă trăiește în aceste zile evenimente deosebit de semnificative pentru evoluția sa contemporană și de perspectivă. Marele forum al comuniștilor din țara noastră, Conferința Națională a partidului, ale cărei lucrări abia s-au încheiat, a analizat stadiul actual al societății socialiste românești și a trasat căile dezvoltării ei în continuare, a adoptat programe și hotărâri de importanță majoră pentru asigurarea progresului multilateral al României. În același timp, sărbătorim un eveniment de însemnătate istorică în viața poporului român — împlinirea a trei decenii și jumătate de la proclamarea Republicii, fapt ce a consfințit cucerirea întregii puteri politice de către clasa muncitoare, în alianță cu masele largi de oameni ai muncii și, odată cu aceasta, trecerea societății românești într-o etapă nouă, calitativ superioară — elapa înfăptuirii sarcinilor revoluției socialiste, a construirii societății socialiste. Această aniversare a Republicii are loc în anul când s-au împlinit 17 ani de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român din 1965, care marchează o cotitură istorică în procesul revoluționar unic al făuririi noii orînduirii sociale și 15 ani de când tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, a fost ales și în fruntea statului.

Crearea Republicii constituie o incununare a luptei duse de-a lungul secolelor de poporul român, de forțele sale înaintate, pentru eliberare națională și socială, pentru neafirmare, progres social și o viață mai bună. În decursul istoriei, patrioții cei mai luminați au năzuit către o formă de stat democratică, progresistă, menită să înfăptuiască dreptul sacru al poporului de a fi stăpîn în patria sa strămoșească. „Republica — spunea marele revoluționar-democrat și patriot Nicolae Bălcescu — este un stat în care oamenii adunați îngrijese singuri de soarta lor, fără a-și pune stăpîni pe cap, avînd în lucrarea lor drept regulă dreptatea și drept țîntă frația“.

Lupta pentru instaurarea unei guvernări democratice a dobîndit un conținut nou odată cu afirmarea în viața politică a clasei muncitoare, a mișcării muncitorești, forțe care au legat indisolubil idealul republicane de întreaga luptă de eliberare socială și națională a poporului nostru, de înlăturarea orînduirii bazate pe exploatare. Partidul clasei muncitoare sublinia în programul său, adoptat la Congresul din 1893, că forma de guvernămînt pentru care milita „nu putea fi, în principiu, decît cea republicană“. Partidul Comunist Român a ridicat pe o treaptă superioară tradițiile republicane, a reușit să mobilizeze în jurul programului său politic masele largi populare, forțele sociale progresiste, conducîndu-le în lupta pentru dreptate socială și eliberare națională, pentru victoria revoluției socialiste și edificarea noii orînduirii sociale în patria noastră.

În perioada de după război, în condițiile unei acerbe lupte politice, Partidul Comunist Român a acționat pentru întărirea forței de acțiune a clasei muncitoare pe baza Frontului Unic Muncitoresc, a promovat o politică de întărire a alianței muncitorești-tărănești, de largi alianțe, raliînd în jurul clasei muncitoare forțele democratice și patriotice ale națiunii pentru desăvîrșirea transformărilor revoluționare burghezo-democratice, pentru democratizarea vieții politice și reconstruirea economiei naționale, pentru reforme sociale profunde. Aceasta a creat posibilitatea instaurării, la 6 Martie 1945, a primului guvern democratic și anume a unui guvern revoluționar democratic cu pronunțat caracter muncitoresc-tărănesc, expresie a colaborării largi a forțelor ce se pronunțau pentru transformări revoluționare, sociale și politice.

Ca urmare a profundelor schimbări democratice, revoluționare care s-au produs în societatea românească și a acțiunilor de masă pentru răsturnarea claselor exploatare și cucerirea puterii de către clasa muncitoare și aliații săi, a victoriei Blocului partidelor democratice în alegerile parlamentare din noiembrie 1946, neconcordanța dintre conținutul real al puterii politice și forma de organizare a statului — monarhia, s-a accentuat tot mai puternic. Înlăturarea instituției monarhice a devenit nu numai imperios necesară, dar și obiectiv posibilă. Aceste condiții au determinat acceptarea de către rege a semnării actului de abdicare la 30 decembrie 1947. În aceeași zi, Adunarea deputaților a consfințit abolirea monarhiei și a adoptat legea prin care România era proclamată republică populară. Expresie a puterii clasei muncitoare și aliaților săi, Republica a constituit cadrul statal pentru apărarea și dezvoltarea cuceririlor revoluționar-democratice ale oamenilor muncii, desfășurarea pe o linie continuă ascendentă a procesului de construire a socialismului.

Anii care au trecut de atunci au fost pentru poporul nostru ani de muncă încordată, de eforturi eroice pentru dezvoltarea în ritm susținut a avuției naționale, lichidarea rămînelor în urmă, a subdezvoltării, de luptă pentru depășirea multor greutăți, ani de mari victorii, de realizări și succese impunătoare.

Folosind bogata sa experiență de luptă și ținînd seama de legile obiective ale noii orînduirii sociale, de trecutul istoric național, de gradul de dezvoltare socială a țării noastre, partidul a elaborat strategia și tactica dezvoltării socialiste a societății românești, linia politică corespunzătoare fiecărei etape istorice și a desfășurat o amplă activitate teoretică și practică, politică și organizatorică pentru rezolvarea problemelor economice, sociale, politice, ideologice și culturale pe care le ridică construirea noii orînduirii sociale. Partidul a pus în fața întregului popor necesitatea făuririi unei baze tehnico-materiale superioare, a dezvoltării accelerate a forțelor de producție, prin industrializare și transformarea socialistă a agriculturii, a înfloririi științei și culturii, considerînd că de rezolvarea acestor importante sarcini depind progresul multilateral al României, viitorul însuși al națiunii noastre socialiste. Justețea strategiei politice și științifice a partidului nostru în procesul edificării societății socialiste, măiestria cu care a știut să unească energia de luptă și de muncă a clasei muncitoare, a țărănimii și intelectualității, forțele întregului nostru popor în opera de făurire conștientă a unei României prospere, este ilustrată de realizările remarcabile dobîndite în cele trei decenii și jumătate de la proclamarea Republicii, și, mai cu seamă, în perioada istorică deschisă de Congresul al IX-lea al partidului. România s-a transformat într-o țară cu o industrie dezvoltată — care realizează în prezent o producție de peste 50 de ori mai mare decît în perioada regimului burghez — cu o agricultură modernă în plin progres, cu realizări însemnate în toate domeniile de activitate. Au avut loc schimbări radicale în nivelul și calitatea forțelor de producție, în domeniul științei, învățămîntului și culturii, cît și în structura socială, în nivelul de conștiință socială și politică a maselor largi populare, asigurîndu-se afirmarea plenară a personalității umane. Știința și cultura s-au transformat în bun al întregului popor, poporul român înfălișîndu-se astăzi lumii ca un popor cu o creație științifică și artistică înfloritoare, cu o intelectualitate numeroasă, capabilă să se adapteze creator la revoluția științifico-tehnică contemporană, să contribuie la îmbogățirea patrimoniului științei și culturii universale. „În actualele împrejurări ale crizei economice mondiale — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea la încheierea lucrărilor Conferinței Naționale din 16—18 decembrie 1982 — putem afirma cu deplin temei că politica partidului nostru de creare a unei industrii puternice, moderne s-a dovedit și se dovedește pe deplin justă. Fără existența unei asemenea industrii nu am putea face față problemelor grele actuale din economia internațională“.

Creșterea venitului național de 15 ori a asigurat sporirea continuă a veniturilor oamenilor muncii, care beneficiază, totodată, și de importante venituri din fondurile sociale de consum folosite pentru învățămînt, cultură, ocrotirea sănătății, prevederile sociale ș.a. Astfel, din aceste fonduri se asigură învățămîntul gratuit pentru un număr de 5,6 milioane copii, elevi și studenți, se acordă burse la aproape 300 000 studenți și elevi și se asigură manuale gratuite; se plătesc pensii unui număr de peste 3 milioane persoane; se acordă alocație de stat pentru 4,5 milioane copii ai oamenilor muncii. Una din marile cuceriri ale oamenilor muncii din țara noastră o constituie sistemul de asistență medicală.

Opera uriașă constructivă realizată în anii republicii este rezultatul efortului întregului nostru popor. Partidul a văzut în eforturile proprii ale poporului, în opțiunea pentru o rată înaltă de acumulare, pentru întărirea suveranității naționale asupra resurselor țării și întărirea rolului planului național unic de dezvoltare economico-socială, factorul hotărîtor al progresului economic și social al țării. O asemenea politică a asigurat lichidarea rămînelor în urmă moștenită de la vechiul regim burghez, recuperarea în bună parte a distanței ce ne separă de țările dezvoltate din punct de vedere economic. Deși țară socialistă în curs de dezvoltare, România a depășit în multe domenii caracteristicile unei țări în curs de dezvoltare.

Anii Republicii au însemnat pentru poporul român dezvoltarea continuă a democrației socialiste — bazată pe fundamentele economice și sociale ale noii orînduirii —, perfecționarea autoconducerii muncitorești, prin instituționalizarea unui sistem unitar de forme care asigură și fac efectivă participarea directă a clasei muncitoare, a întregului popor la elaborarea și realizarea politicii statului socialist — reprezentantul suprem al proprietarilor și producătorilor, organizatorului vieții comune a

Gheorghe SURPAT

(Continuare în pag. 16)

DIMENSIUNI ALE DEZVOLTĂRII ECONOMICO-SOCIALE A ROMÂNIEI

ÎN TREGUL nostru popor trăiește în aceste zile atmosfera de puternică însuflețire generată de Conferința Națională a partidului, eveniment de importanță excepțională în viața partidului și a țării. Magistrul Raport prezentat Conferinței de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, document de înaltă valoare teoretică și practică, jalonează în mod hotărâtor progresul prezent și de perspectivă al României, constituie pentru poporul nostru un program concret de acțiune a cărei coordonată majoră o reprezintă creșterea continuă a eficienței economice, pe baza valorificării la maximum a re-

surselor proprii. În această lumină retrospectivă celor 35 de ani care au trecut de la proclamarea Republicii dobândește sensuri și semnificații noi, majore, punind mai mult în relief marile eforturi și strădanii ale unui popor, condus cu înțelepciune de către partid, pentru făurirea propriului său destin fericit.

Întotdeauna istoria unei societăți, a unei țări este marcată de evenimente de mare însemnătate, cu adevărat revoluționare, care deschid perspectiva unor transformări radicale în toate domeniile vieții economico-sociale. Pentru țara noastră, așa cum arăta secretarul

general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, proclamarea Republicii „a constituit un eveniment revoluționar de o importanță deosebită în istoria poporului nostru și a deschis o nouă eră, marcând, de fapt, trecerea României la construcția societății socialiste”. În cele trei decenii și jumătate care au trecut poporul român a obținut succese de o remarcabilă anvergură în construcția socialismului, în făurirea unei economii naționale moderne, eficiente, armonios dezvoltată, în ridicarea bunăstării materiale și spirituale a oamenilor muncii.

Progrese de mare amploare

ÎN ANSAMBLUL perioadei celor 35 de ani de la proclamarea Republicii, caracterizată de mari izbînzi social-economice, se distinge cu pregnanță etapa care a început odată cu Congresul al IX-lea al partidului, etapă care poartă amprenta gândirii și acțiunii tovarășului Nicolae Ceaușescu. Această etapă se caracterizează prin munca avîntată a întregului popor român pentru realizarea unei dezvoltări independente, într-o lume a interdependențelor crescînde, pentru făurirea unui complex economic național unitar, modern, dezvoltat armonios, echilibrat pe teritoriul întregii țări, în concordanță cu noua strategie concepută și înlăptuită pe baze științifice, de largă perspectivă istorică, specifică modelului românesc de optimizare a factorilor de creștere a eficienței efortului de dezvoltare.

Ca o ilustrare elocventă a marilor transformări cu adevărat revoluționare înlăptuite în dezvoltarea economiei (vezi și tabelul), în prezent producția industrială este de circa 50 de ori mai mare față de anul 1938, iar producția agricolă este de 2,5 ori mai mare. Dezvoltarea celor două ramuri de bază ale economiei naționale — industria și agricultura — alături de progresele înregistrate de construcții, transporturi și telecomunicații și alte ramuri productive au asigurat, în prezent, creșterea produsului social și a venitului național de circa 15 ori, România fiind astăzi de 15 ori mai bogată, în sensul cel mai bun al cuvîntului, față de trecut. Expresie a dezvoltării puternice a forțelor productive ale societății, a punerii în valoare a po-

trierii extractive cu cea prelucrătoare, a industriei cu agricultura, a ramurilor producătoare de mijloace de producție cu cele producătoare de bunuri de consum, a dezvoltării armonioase în profil de ramură de dezvoltarea echilibrată a bazei tehnico-materiale în profil teritorial. Strategia industrializării socialiste a României a fost și este concepută nu ca un scop în sine, nu odată pentru totdeauna, ci în raport cu exigențele dinamice pe care le impune făurirea unui complex economic național modern, echilibrat, suplu, apt să răspundă restricțiilor crizei mondiale de materii prime și energie, restricții care constituie marile întrebări ale timpului nostru. Industria se înscrie în prezent ca o ramură de cea mai mare însemnătate a economiei, gradul de dotare tehnico-productivă a acestei ramuri fiind în măsură să rezolve, în condiții de eficiență sporită, problemele tot mai complexe pe care le ridică înzestrarea și reinzestrarea tuturor sectoarelor de producție cu mijloace de producție moderne. Deținînd peste 36 la sută din populația ocupată a țării și peste 44 la sută din volumul fondurilor fixe totale, industria produce circa 60 la sută din venitul național și acoperă 80 la sută din necesarul de mașini și utilaje pentru economia națională. Pe o asemenea bază, industria românească se dovedește capabilă să asigure acel efect de antrenare multiplu, care creează premisele creșterii productivității muncii sociale, a gradului de valorificare superioară a resurselor naturale, sporind eficiența activității economice în toate ramurile producției materiale.

O importanță hotărâtoare pentru orientarea economiei în direcția modernizării industriei a avut-o și o are promovarea ramurilor noi, activități legate nemijlocit de progresul tehnico-științific și capabile să asigure o valorificare eficientă a resurselor naționale — materiale și umane. Astfel, în perioada 1951—1980, la o creștere medie anuală a producției industriale de 12,3 la sută, producția industriei chimice a înregistrat un ritm de 18,9 la sută, industria construcțiilor de mașini de 17,8 la sută, energia electrică de 13,7 la sută. În ansamblul acestei dinamici nivelurile cele mai ridicate au fost obținute după 1965. Construcțiile de mașini ocupă primul loc în cadrul industriei, poziție aflată în plin proces de consolidare. Față de numai 25 la sută în 1970, ponderea acestei ramuri s-a ridicat în 1980 la 35,2 la sută. Astfel că, dacă în perioada 1966—1970 producția construcțiilor de mașini a susținut programul de investiții, (respectiv volumul total al investițiilor în utilaje) în proporție de 66,8 la sută, în cincinalul 1976—1980 această pondere s-a ridicat — după cum menționăm — la 77,9 la sută. În cincinalul actual, potrivit hotărîrilor Conferinței Naționale a partidului, această ramură va asigura 85 la sută din utilajele și instalațiile necesare programului de investiții. Concomitent, a sporit contribuția construcțiilor de mașini la exportul total de mărfuri, de la 4,2 la sută în 1950 la peste 26,2 la sută în 1980, în actualul cincinal dublarea volumului exportului de mașini și utilaje însemnînd peste 1/3 din totalul exporturilor.

Asigurarea unei dezvoltări optime a economiei naționale este condiționată, de asemenea, de existența unei industrii chimice puternice, capabilă să valorifice superior resursele naturale și să sporească contribuția industriei în ansamblu la progresul general al țării, la satisfacerea la un nivel superior a ce-

Dinamica principalilor indicatori ai dezvoltării economiei naționale

Indicatori	1938 = 100		
	1950	1965	1980
Populația	104,6	122,0	142,3
Populația activă — aptă de muncă	101,2	115,0	137,1
Numărul personalului muncitor	150,5	305,1	520,2
Produsul social	99	410	14 ori
Venitul național	99,5	411	14 ori
Producția globală industrială	147	957	48 ori
Producția agricolă	74	143	258
Venitul național pe locuitor	95	337	10 ori

tențialului material și spiritual al națiunii, a capacității creatoare a acesteia, nivelul mai mare al venitului național pe locuitor a constituit și constituie singura sursă a marilor programe de dezvoltare a economiei românești și, totodată, de ridicare continuă a nivelului de trai material și spiritual al întregului popor, de îmbunătățire permanentă a calității vieții tuturor locuitorilor acestui pămînt, fără deosebire de naționalitate.

Creșterea puternică, echilibrată, armonioasă a economiei

INDUSTRIALIZAREA socialistă a țării a reflectat și reflectă necesitatea îmbinării cît mai realiste și judicioase a indus-

rințelor economiei naționale. Așa cum arătam, în anii edificării societății socialiste această ramură a cunoscut creșteri dintre cele mai mari. Să menționăm că cele două ramuri, construcțiile de mașini și chimia, au ajuns în 1980 la o pondere de 43,9 la sută din totalul producției industriale, urmînd ca la sfîrșitul actualului cincinal ponderea acestora să ajungă la 50 la sută.

Firește, prefaceri radicale au cunoscut producția industriei siderurgice și metalurgice. De exemplu, în anul 1980 producția metalurgiei feroase a fost de 31 de ori mai mare decît în 1950, iar a celei neferoase de 28 de ori; producția de oțel pe locuitor a atins aproape 600 kg, concomitent cu accentuarea creșterii ponderii producției de oțeluri aliate și înalt aliate. Prezintă o mare importanță și faptul că în perioada construcției socialiste, producția de energie electrică pe locuitor a crescut de la 905 kWh în 1965 la 3 040 kWh în 1980, ceea ce reprezintă o creștere de 3,5 ori mai mare față de 1960.

Congresul al XII-lea, recenta Conferință Națională a partidului, au subliniat necesitatea vitală a dezvoltării mai accentuate a bazei naționale energetice și de materii prime, condiție hotărîtoare a asigurării independenței energetice a țării, premisă fundamentală a consolidării marilor noastre realizări, asigurării unui nou echilibru în dezvoltarea armonioasă a tuturor sectoarelor, înlăturării unor contradicții și dereglări ce s-au produs ca urmare a înaintării pe un front foarte larg în procesul dezvoltării economiei. Tocmai ca urmare a gradului de tehnicitate la care a ajuns industria românească aceasta este în măsură să asigure toate utilajele și mașinile necesare industriei extractive, înlăturării programelor de creștere mai puternică a producției de cărbune, țitei și gaze, a substanțelor minerale utile, metalifere și nemetalifere. Producția de cărbune va atinge în 1985 nivelul de 87 mil. tone cărbune net, cea de șisturi bituminoase 10 mil. tone, extracția de țitei va fi de peste 12,5 mil. tone, iar cea de gaz metan de 31 miliarde mc. La nivelul anului 1985, producția de energie se va ridica la 82,5 miliarde kWh.

Fondurile fixe de care dispune economia, create în procesul dezvoltării industriale a țării, cu deosebire în ultimul deceniu și jumătate, evidențiază capacitatea acestei ramuri de a înzestra cu tehnică modernă locurile de muncă în toate sectoarele producției sociale. Fondurile fixe sînt în prezent în valoare de peste 2 000 miliarde lei, peste 80 la sută din acestea realizîndu-se în ultimii 15 ani și circa 1/5 în cei doi ani ai actualului cincinal. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, „dacă România, trecînd pe calea construcției socialiste, nu ar fi acționat pentru dezvoltarea puternică a forțelor de producție, pentru realizarea unei industrii moderne pe baza tehnicii celei mai avansate, am fi rămas în continuare o țară slab dezvoltată, dependentă de țările industrializate“. Avînd în vedere înseși aceste împliniri de seamă, după cum sublinia, de asemenea, secretarul general al partidului, se relevă o altă prioritate fundamentală a acestei etape de dezvoltare a țării: valorificarea superioară a întregului potențial tehnic, de resurse, de forță de muncă al țării, creșterea productivității muncii și a eficienței economice.

Cu deosebire în perioada de după 1965, industrializarea țării a fost concepută în legătură organică cu dezvoltarea agriculturii — ramură de bază a economiei, cu necesitatea realizării unei agriculturi socialiste moderne, de înaltă productivitate și eficientă. Odată cu Congresul al IX-lea al partidului, întregă politică de dezvoltare economică-socială a țării a pornit de la relevarea faptului că industria și agricultura — ca ramuri de bază — condiționează echilibrul economiei, progresul acesteia, bunăstarea oamenilor muncii. În prezent, agricultura României socialiste este în măsură să asigure o producție de 3,5 ori mai mare față de anul 1938, anul cel mai dezvoltat din timpul regimului burghezo-moșieresc. În actuala etapă este necesar, așa după cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în recenta Conferință Națională a partidului, să se acționeze în direcția dezvoltării mai puternice a agriculturii, pentru a înlătura o anumită contradicție creată în timp între dezvoltarea puternică a industriei și dezvoltarea agriculturii, pornindu-se de la principiul că ambele sectoare ale economiei naționale sînt hotărîtoare pentru făurirea socialismului și comunismului, pentru ridicarea nivelului de trai al poporului.

Politică de dezvoltare pe baze moderne, intensive a agriculturii a permis, la nivelul anului 1982, să se obțină 1 000 kg de cereale pe locuitor, să crească producția de legume, cartofi, fructe, sfeclă de zahăr, floarea-soarelui. În condițiile trecerii la aplicarea fermă a principiului autoaprovizionării teritoriale, se impune cu necesitate acțiunea hotărîită în direcția dezvoltării mai puternice a agriculturii, a celorlalte ramuri producătoare de bunuri de consum și de servicii, ceea ce face ca înlăturarea obiectivelor noii revoluții agrare, concomitent cu dezvoltarea și diversificarea sectoarelor legate nemijlocit de necesitățile populației, să constituie una din prioritățile fundamentale ale unei depline armonizări a intereselor generale ale societății cu

cele de grup și personale ale membrilor ei. Mecanizarea completă a lucrărilor agricole în acest cincinal, folosirea cît mai rațională a fondului funciar, creșterea puternică a producțiilor la hectar la toate culturile, realizarea întocmai a programelor de irigații și a programului de îmbunătățiri funciare, dezvoltarea intensă a zootehniei constituie — alături de perfecționarea organizării producției și a muncii, de întărirea ordinii și disciplinei și de aplicarea pîrghiilor de cointerensare materială personală — direcții concrete de acțiune în acest sens.

Umanismul profund — caracteristică a întregii dezvoltări

MARILE împliniri pe care le-a dobîndit poporul român în dezvoltarea tuturor județelor și localităților patriei se relevă pe fondul dezvoltării puternice a forțelor de producție, ale unei politici de un profund umanism, urmărind să asigure condiții egale de muncă și viață pentru toți cetățenii țării — români, maghiari, germani, de alte naționalități. În prezent, în fiecare județ, ca urmare a industrializării, există capacități de producție pentru a realiza o producție industrială de peste 10 miliarde lei, iar pînă la sfîrșitul cincinalului în curs în fiecare din județele țării se va realiza pe locuitor o producție de cel puțin 70 000 lei în industrie, agricultură, construcții etc. În aceste condiții, din cele peste 3 milioane de noi locuri de muncă create în perioada 1966—1980, o bună parte au fost create în județele care au înregistrat un ritm mai accentuat de dezvoltare, cum ar fi: Bistrița-Năsăud, Botoșani, Buzău, Covasna, Dimbovița, Gorj, Olt, Sălaj, Vaslui și Tulcea. Drept urmare, la sfîrșitul anului 1980, populația ocupată în ramurile neagricole a devenit preponderentă în 37 de județe, față de numai 13 în 1970 și 9 județe în 1965. La sfîrșitul anului 1980 în 22 de județe populația ocupată în industrie a depășit pe cea ocupată în agricultură, față de numai 10 județe în 1975. Sporirea potențialului economic al tuturor județelor țării, creșterea producției, mutațiile în structura personalului muncitor au avut implicații pozitive asupra ridicării generale a nivelului de viață al oamenilor muncii. Sporirea veniturilor directe provenite din muncă au determinat o apropiere între județe și în privința consumului. Astfel, dacă în 1965, în 21 de județe s-a desfăcut un volum de mărfuri pînă la 3 000 de lei pe locuitor, doar în 3 peste 5 000 lei, în 1980 prima categorie nu mai cuprindea nici un județ, în schimb în ultima categorie se includeau 40 de județe.

Efectul sintetic al întregii noastre dezvoltări se concentrează în creșterea susținută a veniturilor naționale. În condițiile repartizării judicioase a acestuia, mai ales după 1965, pentru dezvoltare și consum, s-au creat condiții pentru a realiza o puternică creștere economică cît și ridicarea neînteruptă a bunăstării oamenilor muncii. Astfel, în România s-a creat un puternic potențial tehnico-productiv, milioane de noi locuri de muncă, concomitent cu reînnoirea unităților existente cu tehnică modernă, s-au pus bazele reale ale creșterii producției de bunuri materiale în toate ramurile și județele patriei. În același timp, retribuția medie netă a personalului muncitor a crescut cu 1 210 lei în perioada 1966—1980 față de numai 691 lei în perioada 1951—1965. Veniturile nominale totale ale țărănimii au crescut în aceeași perioadă cu 874 lei față de numai 334 lei. Pe o asemenea bază și ca urmare a creșterii și diversificării producției de bunuri de consum, volumul desfacerilor de mărfuri a crescut cu aproape 150 miliarde lei în perioada 1966—1980 față de numai 52 milioane lei în perioada 1951—1965. Progrese de mare amploare s-au înregistrat în domeniul social, în sectoarele de învățămînt, știință, cultură, sănătate. Este semnificativ și faptul că după 1965 circa 9 milioane de oameni s-au mutat în locuințe noi.

ÎNFĂPTUIREA MARILOR OBIECTIVE ale acestui cincinal impun eforturi permanente pentru creșterea producției și a productivității muncii sociale, pentru costuri materiale de producție mai reduse și competitive și pentru o valorificare superioară, intensivă a resurselor materiale, toate aceste opțiuni fiind concepute și apreciate din punct de vedere al modului în care contribuie la ridicarea nivelului de trai și îmbunătățirea calității vieții tuturor oamenilor muncii. Este esențial ca toate colectivele de oameni ai muncii să acționeze cu competență și răspundere ca proprietari, producători și beneficiari ai tuturor bunurilor produse în societate — pentru o nouă calitate în activitate, pentru ridicarea continuă a eficienței în muncă, creîndu-se astfel premisele hotărîtoare ale progresului pe drumul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării țării spre comunism.

dr. Dumitru CIUCUR

RESURSELE ENERGETICE ÎN STRATEGIA DEZVOLTĂRII

RELIEFÎND amplitudinea împlinirilor noastre într-o etapă fără precedent în istoria multilaterală a României, punind în lumină direcțiile strategice ale înaintării neabătute a țării pe calea progresului și civilizației socialiste, Conferința Națională a partidului se înscrie ca un eveniment cu adâncă rezonanță în viața întregii noastre națiuni. Raportul prezentat Conferinței de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a cărui gândire științifică, cutezătoare, de a cărui operă și faptă sînt legate toate marile realizări și aspirații ale poporului, constituie un model magistral de analiză științifică, atotcuprinzătoare, de soluționare în spirit creator, revoluționar a problemelor pe care le ridică făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, progresul economiei românești într-o perioadă de conjunctură economică mondială dificilă, străbătută în planuri esențiale de restricțiile crizei mondiale de materii prime și energie.

În acest sens, Conferința Națională a partidului a dezbătut și adoptat programe speciale cu privire la producerea energiei în cincinalul 1981—1985 și dezvoltarea bazei energetice a țării pînă în 1990; cu privire la valorificarea superioară și creșterea bazei de materii prime minerale și energetice primare; cu privire la reducerea suplimentară a consumurilor de materii prime, materiale, combustibil și energie în anul 1983, la intensificarea recuperării și valorificării resurselor materiale refolosibile, pieselor și subansamblelor uzate, a resurselor energetice secundare. În lumina indicațiilor secretarului general al partidului, a prevederilor acestor programe, ne vom referi în continuare la câteva din problemele utilizării mai bune a resurselor energetice, privite în contextul strategiei

*) Este cunoscut că pe la începutul anilor '70, sectorul țiteiului părea că va cunoaște o evoluție mult modificată, prevăzută în prognozele elaborate de Clubul de la Roma. În anii următori și anume 1973—1974, prețul nominal al țiteiului a crescut de circa patru ori (de la 3 dolari la 12 dolari barilul), iar ca urmare a unor evenimente ulterioare, a ajuns la 32 dolari barilul. Față de nivelul de la care a pornit în anul 1972, calculele relevă că prețurile la țitei au crescut în mai puțin de 10 ani de peste 12 ori, ceea ce este important de reținut. Să menționăm, totodată, că prețurile gazelor naturale au crescut și ele considerabil, că s-au consemnat creșteri la o mare parte din materiile prime și materialele de bază. În fața acestei situații, în cele mai multe din statele lumii au fost declanșate acțiuni pentru a reduce dependența creșterii economice de țitei, pentru a elabora strategii de dezvoltare care să se bazeze în mai mare măsură pe folosirea economică și cu randamente mai bune a potențialului național de resurse. Este un mare merit al partidului nostru, al secretarului general al partidului că încă înainte de declanșarea crizei energetice mondiale în România s-au întreprins acțiuni de cea mai mare însemnătate în acest sens.

de ansamblu a dezvoltării industriei și economiei românești.

Așa cum s-a subliniat în documentele Conferinței Naționale, asigurarea independenței energetice constituie un obiectiv de cea mai mare însemnătate pentru îndeplinirea neabătută a programelor de dezvoltare economică și socială a României. În concepția partidului nostru, independența energetică reprezintă o componentă de bază a independenței economice, condiție fundamentală a acesteia; un obiectiv care, odată îndeplinit și chiar pe măsura îndeplinirii sale, contribuie hotărîtor la asigurarea echilibrului economic structural și la progresul economiei românești *).

Strategia asigurării independenței energetice a țării se fundamentează pe intensificarea eforturilor pentru dezvoltarea bazei naționale de surse energetice, pentru valorificarea superioară a resurselor energetice clasice, pentru punerea în valoare a altor surse de energie, îndeosebi neconvenționale, concomitent cu utilizarea cu maximă eficiență a energiei produse. În „Programul-directivă de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei pe perioada 1981—1990 și orientările principale pînă în anul 2000”, se subliniază că un obiectiv prioritar îl constituie explorarea aprofundată a tuturor zonelor țării în vederea descoperirii de noi zăcăminte de cărbuni, țitei, gaze, substanțe radioactive, cît și sporirea preocupărilor pentru utilizarea energiei vîntului, soarelui, biomasei, apelor termale ș.a. Mai trebuie subliniat că independența energetică nu presupune izolarea economiei noastre de circuitul economic mondial, ci tocmai în condițiile participării tot mai active, mai ample a țării noastre la diviziunea internațională a muncii, promovîndu-se în acest scop largi cooperări în producție, schimburi internaționale reciproc avantajoase, se are în vedere crearea acelor premise menite să prevină efectele negative în planuri multiple ale dependenței economiei românești de sursele energetice externe.

O punere mai bună în valoare a potențialului energetic național

DAR CE RESTRUCTURĂRI ENERGETICE mai importante, dintre cele preconizate în Programul susamintit, s-au produs sau sînt în curs de îndeplinire? Este în curs de realizare trecerea rapidă a producției de energie electrică pe cărbune inferior, obținut din resursele proprii și reducerea producției de energie electrică pe hidrocarburi. În termocentralele funcționînd pe cărbuni și sisturi bituminoase, în anul 1985 se va ajunge la o producție

de energie electrică de 34,8 mld. kWh, față de 17,9 mld. kWh în 1980. Pentru realizarea acestei importante creșteri a producției de energie electrică pe cărbune se vor construi în acest cincinal termocentrale electrice cu o putere instalată de peste 4 400 MW, iar în perioada 1986—1990 de încă 2 400 MW.

Așadar, cărbunele rămîne principala sursă energetică națională. Pornind de la posibilitățile reale pe care le are țara noastră de a-și asigura resursele de energie primară, Conferința Națională a partidului acordă — pentru anii 1983—1985 ca și în perspectivă — o deosebită importanță sporirii producției de cărbune. Încă înainte de declanșarea crizei mondiale, tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat necesitatea dezvoltării producției de cărbune ca un imperativ de bază al progresului economico-social al țării. În etapa actuală, țara noastră are programe concrete, anuale și de perspectivă, care prevăd riguros cu cît și cum va spori producția de cărbune, cum va evolua ponderea cărbunelui în balanța energetică a economiei naționale. Astfel, în perioada anilor 1981—1985, producția de cărbune va crește de peste 2,3 ori față de cincinalul 1976—1980, urmînd să ajungă la circa 87 milioane tone în 1985. Tot în acești ani începe și se va dezvolta exploatarea sîsturilor bituminoase, pe baza unor tehnologii proprii cu mașini, utilaje și instalații produse în țară.

În acest cadru, dezvoltarea producției de cărbune și îndeosebi a celei de lignit va determina schimbări importante în structura puterilor instalate, în structura pe surse a producției naționale de energie electrică. Potrivit programului energetic dezbătut și aprobat de Conferința Națională a partidului, în actualul cincinal urmează, ca pentru prima dată în țara noastră, ponderea producției de energie electrică obținută pe bază de cărbune să o devanseze pe cea pe bază de hidrocarburi. Este o schimbare importantă, de proporții, care evidențiază justetea politicii energetice a partidului și statului nostru și care va permite valorificarea superioară, pe scară tot mai largă, a hidrocarburilor.

Să menționăm, de asemenea, că una din direcțiile fundamentale în care este orientată dezvoltarea energiei românești a fost intensificarea punerii în valoare a potențialului hidroenergetic național. Numai în acest cincinal se vor amenaja cursuri de apă și se vor pune în funcțiune hidrocentrale electrice cu o putere instalată de aproape 2 500 MW, nivel deosebit de semnificativ dacă avem în vedere că în întreaga perioadă de după 1944 și pînă în prezent s-au

pus în funcțiune capacități de 3 600 MW; unele din aceste obiective — hidrocentrala Brădișor, Turnu etc. — au și intrat în exploatare iar celelalte se află în curs de execuție, mai multe în fază înaintată. Producția de energie electrică a hidrocentralelor va ajunge în anul 1985 la 17,5 miliarde kWh, ceea ce înseamnă că potențialul hidroenergetic al țării va fi valorificat în proporție de circa 50%. Să menționăm, de asemenea, că energia electrică ce va fi produsă de hidrocentralele care vor fi puse în funcțiune în actualul cincinal echivalează cu economisirea anuală a peste 1,5 milioane tone de combustibil convențional sau a unei cantități de păcură în valoare de circa 300 milioane dolari. Semnificativ pentru amploarea eforturilor întreprinse în scopul mai bune valorificării a potențialului energetic național este, totodată, faptul că, potrivit previziunilor, în cincinalul următor urmează să se instaleze încă 3 600 MW. În anul 1990 centralele hidro-electrice vor produce circa 26 miliarde kWh, ceea ce înseamnă că potențialul hidroenergetic al țării va fi valorificat în proporție de circa 60—65%, adică, practic, întregul potențial economic amenajabil.

Să mai menționăm un fapt. Atît în acest cincinal cît și în perspectivă, o pondere în creștere în realizarea necesarului de energie electrică pe bază hidroenergetică o dețin, respectiv urmează să o dețină, microhidrocentralele — harta țării urmînd să se îmbogățească cu circa 1 500 de astfel de unități în acest deceniu. Construirea acestor unități — mai bine spus micro-unități — răspunde unor însemnate imperative: a) valorificarea mai bună a resurselor energetice locale; b) degrevarea astfel a balanței naționale de energie electrică de o serie de presiuni cărora nu li se poate răspunde întotdeauna cu operativitate; c) obținerea de energie electrică în condiții economice. Este însă deosebit de important ca factorii locali, în competența cărora se înscrie construirea acestor unități să fie mai mult sprijiniți de ministerul de resort, de institutele de specialitate, cu proiecte tip, soluții constructive posibile, eficiente, pentru captări de apă, aducțiuni și bazine, cu acordarea în mod permanent a asistenței de specialitate, în sensul și spiritul concepției generale de amenajare a potențialului hidroenergetic național.

Creativitatea oamenilor muncii — un cîmp larg de afirmare

O MODIFICARE structurală importantă în producția națională de energie electrică o constituie ponderea în creștere a energiei nucleare — după cum se știe, potrivit previziunilor, pînă în 1990 puterea instalată respectivă urmînd să atingă 3 500 MW. Este cunoscut, de asemenea, că prima unitate care se compune din cinci grupuri de 660 MW se află într-o fază avansată de realizare la Cernavodă. Sint, desigur, necesare citeva detalii. Cercetările geologice efectuate au arătat că subsolul țării nu este lipsit de uraniu, zirconiu și alte metale rare necesare producerii combustibilului nuclear. Să menționăm, de asemenea, că darea în exploatare a centralelor electrice nucleare determină o mai mare siguranță și stabilitate în exploatarea sistemului energetic național. Se impune însă ca toate unitățile economice care participă la materializarea acestui program aprobat de Conferința Națională a partidului, program de cea mai mare însemnătate, să-și îndeplinească în mod exemplar, la timp, toate sarcinile ce le revin.

Un alt aspect acum. Cum este cunoscut, criza energetică mondială a dus la impulsivitatea fără precedent a cercetărilor tehnice și științifice îndreptate spre găsirea de noi posibilități pentru înlocuirea combustibililor fosili. În cursul actualului deceniu în România se va urmări, în mod special, extinderea utilizării surselor energetice noi și re folosibile; în anii 1983—1985 urmează să se acorde o atenție deosebită valorificării energiei solare, geotermale, biomasei, a energiei realizate din deșeuri menajere și industriale și altor surse. Ponderea resurselor energetice noi și re folosibile în totalul producției de energie electrică trebuie să crească la 4,7% în 1990. În înfăptuirea acestei orientări, inteligența și creativitatea românească au, desigur, cel mai larg cîmp de afirmare, cu atît mai mult cu cît față de țările cu economie dezvoltată, nivelurile respective înregistrate la noi în țară sînt încă scăzute.

Așa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în magistralul său Raport prezentat Conferinței Naționale, economisirea severă a combustibilului și

energiei se înscrie ca una dintre cele mai ieftine și mai la îndemînă surse de energie. Tocmai de aceea, în toate sectoarele de activitate, în toate întreprinderile este necesar să se acționeze hotărît pentru reducerea mai accelerată a consumurilor specifice, pentru eliminarea tehnologiilor învechite și introducerea unor procedee tehnologice noi, mici consumatoare de energie, este necesar să se acționeze pentru eliminarea cu desăvîrșire a oricărei forme de risipă de energie.

Potrivit statisticilor internaționale, în țara noastră se consumă încă o cantitate prea mare de energie pentru realizarea unei unități de venit național comparativ cu o serie de state dezvoltate. Consumul de energie primară pe locuitor este și el mai mare în România în raport cu consumul mediu pe locuitor pe plan mondial. Și pe această bază se relevă mari rezerve de economisire a energiei, care decurg din faptul că în destule întreprinderi se mențin tehnologii necorespunzătoare, mari consumatoare de energie, iar ponderea produselor energointensive este încă mult prea mare. Să menționăm, totodată, că o serie de cercetări prin care s-au stabilit procedee tehnologice moderne, mici consumatoare de energie, stau încă nefinalizate. Așa cum a indicat conducerea partidului, este necesar să se acționeze operativ, cu toată hotărîrea, în toate domeniile de activitate, pentru valorificarea deplină a tuturor posibilităților de economisire a energiei.

ÎN CONCLUZIE LA CELE ARĂTATE, se poate sublinia că asigurarea independenței energetice a țării constituie un obiectiv fundamental al strategiei dezvoltării economiei naționale. Perspectiva înfăptuirii lui nu este îndepărtată, ci, dimpotrivă, apropiată. Numai printr-o acțiune hotărîtă, de punere în valoare a spiritului de creativitate și inițiativă al tuturor celor care acționează în industria energiei electrice, în metalurgie, construcții de mașini, chimie, numai prin contribuția determinantă a oamenilor muncii din toate sectoarele economiei, se vor crea condiții pentru înfăptuirea hotărîtă și la termen a acestor priorități vitale pentru dezvoltarea economico-socială a României socialiste.

conf. dr. ing. Barbu Gh. PETRESCU

Înfăptuirea noii calități

(Urmare din pag. 2)

male pentru întreținerea și ameliorarea pajiștilor, inclusiv prin transportarea pe pășuni a unor cantități de bălegar pentru fiecare animal învoit la pășune.

Pornind de la faptul că **gospodăriile populației** au încă însemnate rezerve de creștere a producției agricole și în scopul satisfacerii în condiții tot mai bune a nevoii proprii de consum, potrivit programului de autoconducere și autoaprovizionare și prevederile de creșteri a contribuției lor la constituirea fondului de stat de produse agricole, la plenară s-a indicat ca aceste gospodării să crească efectivele de animale în așa fel încît în anul 1985 să se ajungă ca fiecare din ele să crească cel puțin o vacă sau 5 oi sau 2 capre, un porc, 10 păsări outoare, 60—80 pui de carne, 10—15 iepuri și 5—6 găște, rațe sau curci. Programele privind dezvoltarea producției agricole la gospodăriile populației evidențiază că această orientare este realistă și pe deplin posibilă de înfăptuit. Așa, de pildă, membrii cooperatori au posibilitatea ca în curte să amplaseze adăpostul pentru animale, deasupra căruia să amenajeze spații pentru creș-

terea păsărilor, și să planteze un anumit număr de pomi fructiferi. Pe cei 30 ari pe care îi are în folosință o gospodărie se pot cultiva porumb pe 10—15 ari, de pe care să se obțină 800—1 200 kg, legume pe 5 ari de pe care să-și asigure necesarul de tomate, ardei, ceapă, varză, rădăcinoase, mazăre verde, fasole păstăi etc., sfeclă de zahăr și floarea soarelui pe 5 ari și alte culturi. Furajele grosiere (paie și coceni) se vor asigura din producția cooperativelor, sub formă de retribuție, precum și prin folosirea pajiștilor și pășunatului din fondul silvic.

Alte programe prioritare adoptate de plenară privesc: dezvoltarea culturii ciupercilor, a producției de pește, de carne de iepure, de furaje; organizarea învățămîntului agrozootehnic de masă, instruirea și perfecționarea pregătirii cadrelor din agricultură.

Este, acum, necesar ca în toate domeniile de activitate din agricultură să se înlăture lipsurile care s-au manifestat și să se treacă la pregătirea în cele mai bune condiții, încă din primele zile, a producției noului an, în vederea realizării exemplare a sarcinilor planului de dezvoltare a agriculturii pe anu 1983 și pe întregul cincinal, pentru continua dezvoltare și modernizare a agriculturii noastre socialiste, pentru sporirea contribuției acesteia la progresul economiei noastre naționale la ridicarea bunăstării materiale a poporului.

EFICIENȚA — trăsătură definitorie în procesul creșterii economice

ANIVERSAREA celor 35 de ani de la proclamarea Republicii reprezintă pentru întregul nostru popor un prilej de bilanș, de evidențiere a marilor succese obținute în făurirea noii orânduiri, de mobilizare a eforturilor pentru înfăptuirea marilor obiective care ne stau în față. În acest cadru, în ansamblul transformărilor de natură calitativă din economia noastră un element de importanță hotărâtoare îl constituie creșterea eficienței economice, obținerea unor rezultate maxime, prin utilizarea corespunzătoare a tuturor factorilor de producție de care dispune țara noastră — obiective ce au fost pe larg dezbătute la Conferința Națională a partidului. În lumina hotărârilor Conferinței Naționale creșterea continuă a eficienței economice se înscrie ca o componentă majoră a strategiei dezvoltării țării, a procesului complex de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate.

În mod deosebit, creșterea eficienței economice a fost considerată ca o cerință fundamentală a progresului economiei românești în anii de după Congresul al IX-lea al partidului, în condițiile unei concepții novatoare, creatoare, originale asupra creșterii economiei, concepție ce a ghidat cu strălucire întregul proces de dezvoltare economico-socială a țării. Etapă de etapă, cincinal de cincinal, au fost stabilite noi și importante sarcini de sporire a eficienței la nivel macroeconomic, la nivelul structurilor economiei și industriei naționale, al producției ca atare, acest proces fiind apreciat ca o condiție indispensabilă a progresului țării. Tocmai în acest sens, în magistrul său Raport prezentat la Conferința Națională a partidului, referindu-se la rezultatele obținute și la obiectivele de realizat în actualul cincinal, tovarășul Nicolae Ceaușescu preciza: „Ținând seama de realizările din primii doi ani ai cincinalului, cit și de situația economică mondială, în următorii trei ani ai celui de-al VII-lea plan cincinal vom pune în continuare accentul pe dezvoltarea intensivă a tuturor ramurilor de activitate, pe ridicarea calității producției și creșterea eficienței economice“.

Intensificarea acțiunii factorilor calitativi

EVOLUȚIA de ansamblu a economiei noastre, în primii ani ai actualului cincinal, evidențiază justuțea obiectivului fundamental stabilit de Congresul al XII-lea al P.C.R. — trecerea la un nou stadiu de dezvoltare, la realizarea unei noi calități a muncii și vieții în toate domeniile de activitate. Sarcinile cuprinse în planul pe cincinalul actual constituie ilustrarea concretă a măsurilor orientate spre creșterea eficienței economice, cu multiplele sale fațete și modalități de exprimare. Astfel, în cincinalul 1981—1985, prin reducerea cheltuielilor materiale la unitatea valorică de producție, se asigură o dinamică mai accentuată a venitului național decât a produsului social, indicele de devansare urmînd să fie de 1,051, mai mare decât cel realizat în stadiile precedente ale dezvoltării țării noastre (0,952 în anii 1951—1970 și 1,048 în ultimul deceniu încheiat).

Creșterea mai rapidă a venitului național decât cea a produsului social se realizează în condițiile unor eforturi sporite pentru valorificarea superioară a resurselor materiale și energetice ale țării. Sint eforturi care implică adesea adăugarea unor verigi noi la lanțul proceselor tehnologice de prelucrare a materiei prime, precum și accentuarea proceselor de specializare a fabricației și de cooperare în producție, avînd ca urmare un transfer prelungit al obiectelor muncii între diferite unități de producție, deci o creștere a cheltuielilor materiale care nu se datorește risipei sau depășirii normelor de consum, ci unor factori de altă natură, legați de mecanismul concret al proceselor respective, de modul de formare a prețurilor etc. În aceste condiții, deci, o devansare a dinamicii venitului național față de dinamica produsului social, mai accentuată în actualul cincinal decât în perioadele anterioare, are la bază considerabile transformări de ordin calitativ, avînd drept rezultat concret o reducere cît mai mare a consumurilor de

materii prime, materiale și energie, o creștere substanțială a gradului de prelucrare a resurselor.

O importanță deosebită se acordă creșterii productivității muncii, obținerii pe seama acestui factor calitativ a celei mai mari părți din sporul venitului național. În cincinalul actual, circa 80% din creșterea venitului național se va datora ridicării productivității muncii. Ritmuri înalte de creștere a productivității muncii s-au realizat, pînă în prezent, în special în industrie, în principalele sale ramuri care propulsează progresul tehnic în întreaga economie: construcțiile de mașini și chimia (vezi tabelul). Pentru cincinalul ac-

Ritmul mediu anual de creștere a productivității muncii în industrie și în unele ramuri ale acesteia

	1966—1970	1971—1975	1976—1980
Industria — total	7,2	6,3	6,7
Construcții de mașini și prelucrarea metalelor	9,2	7,4	8,2
Chimia	12,0	7,7	7,6

Sursa: Anuarul statistic al R.S. România, 1981

tual, s-a planificat ca ritmul mediu anual de creștere a productivității muncii în industrie să fie menținut la un nivel înalt, de 7,0%, ceea ce constituie un aspect deosebit de semnificativ al creșterii eficienței economice în industria noastră

În același context, în etapa actuală se pune un accent sporit pe eficiența cu care sint utilizate fondurile de investiții și fondurile fixe existente în economia națională. În anii construcției socialismului, în țara noastră a fost creată o puternică bază tehnică-materială, care constituie o importanță premisă a dezvoltării în continuare a economiei naționale. Fondurile fixe din economia națională au ajuns în prezent la circa 2 000 miliarde lei, peste 80% din acestea fiind realizate în ultimii 15 ani. În aceste condiții, este necesar un grad cît mai înalt de utilizare a capacităților de producție existente, precum și a fondurilor de investiții, o repartitie corespunzătoare a acestora pe ramuri și subramuri ale economiei naționale și în profilul teritorial, pe județe. De o importanță deosebită în acest context devine utilizarea prioritară a fondurilor de investiții pentru reutilizarea și modernizarea unităților existente precum și pentru finalizarea obiectivelor de investiții începute. Așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, crearea de capacități noi se justifică numai dacă este asigurată încărcarea corespunzătoare a capacităților existente, folosirea integrală a spațiilor actuale de producție.

Prin măsurile adoptate, orientate spre folosirea cu maximum de economicitate a fondurilor de investiții, în actualul cincinal are loc o schimbare radicală în ceea ce privește eficiența investițiilor. Determinată prin raportarea sporului planificat de venit național, cumulat pe întreg cincinalul, la volumul investițiilor alocate pentru aceeași perioadă, eficiența investițiilor va fi, în acest cincinal, cu peste 25% mai mare decât în cincinalul anterior. Dacă în perioada 1976—1980, volumul investițiilor și al fondurilor fixe din economia națională au crescut mai rapid decât venitul național și produsul social, în cincinalul 1981—1985 situația se inversează.

De cea mai mare importanță, în etapa actuală, caracterizată printr-o prelungită criză mondială de energie și a materiilor prime, este folosirea într-un mod cît mai economic al resurselor de energie și de materii prime, cu atît mai mult cu cît consumurile realizate în țara noastră sint mai mari decât în alte țări. În mod deosebit, este necesară reducerea consumului de combustibil ce revine la unitatea de venit național, care, în țara noastră, este de circa 2 ori mai mare decât în unele țări socialiste și de 3—5 ori mai mare decât într-o serie de țări capitaliste dezvoltate. Importanța deosebită acordată acestei probleme poate fi ilustrată prin sarcinile mari pe care le are industria, în cincinalul actual, constînd în creșterea cu peste 30% a gradului de valorificare a energiei și a materiilor prime,

și în recuperarea și utilizarea resurselor refolosibile existente în economia noastră, astfel încât acestea, în multe sectoare, să ajungă să acopere aproximativ jumătate din necesarul de materiale și materii prime ale economiei naționale.

Valorificarea superioară a resurselor și economisirea

REDUCEREA CONSUMURILOR de materii prime și materiale prezintă efecte directe asupra creșterii producției nete, venitului național, asupra eficienței micro și macroeconomice. La aceasta, o contribuție importantă o au introducerea unor tehnologii avansate de fabricație, asimilarea de produse noi și reproiectate, cu gabarite mai reduse. În anii 1981—1982, ponderea produselor noi și modernizate reprezintă peste 20% din producția marfă industrială. În industria textilă, numai în anul 1982, prin reproiectarea a peste 8 000 articole și modele se obține o economie de aproape 20 000 tone materie primă. De asemenea, în același sens, al reducerii cheltuielilor materiale, acționează folosirea unor înlocuitori pentru materiile prime și materialele deficitare. Concentrarea eforturilor în direcția creșterii gradului de valorificare a resurselor materiale și a reducerii consumurilor materiale capătă o deosebită importanță în etapa actuală, ca factor dinamizator al producției, al progresului economic și social al țării.

O direcție majoră de acțiune în vederea creșterii eficienței economice și a reducerii datoriei externe o constituie renunțarea la importurile nejustificate sau realizate în condiții dezavantajoase. Totodată, însă, se impune intensificarea participării țării noastre la diviziunea internațională a muncii, prin extinderea cooperării economice cu alte țări, pe baza avantajului reciproc. În această privință, la Conferința Națională a partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „Nu am avut și nu avem, desigur, intenția să promovăm o politică economică autarhică, dar dorim să realizăm o dezvoltare pe baza unei colaborări egale, reciproc avantajoase, în același timp asigurând posibilitatea economiei naționale să facă față oricăror situații ce s-ar ivi”.

Participarea tot mai activă a țării noastre la circuitul mondial de valori materiale este însoțită de preocuparea pentru o cât mai bună valorificare la export a produselor noastre. Astfel, în ultimii 5 ani, prețul mediu de valorificare a unei tone de produse exportate a crescut cu 55%. Totodată, se acordă o mare atenție folosirii formelor avansate de schimburi economice externe, cum este cooperarea economică internațională. Pe această cale, în anul 1982 se realizează peste 30% din exporturile românești. Creșterea eficienței exportului de mărfuri are o importanță deosebită în perioada actuală, când se pune imperios problema lichidării datoriei externe contractate în anii anteriori de țara noastră. Ca urmare a măsurilor adoptate pentru realizarea unei balanțe comerciale active, în anii 1981 și 1982 s-au obținut excedente de 300 milioane dolari și respectiv — potrivit estimărilor — de circa 1,8 miliarde dolari. Urmează ca, până la sfârșitul anului 1985, să fie redus cel puțin la jumătate nivelul datoriei externe, iar în următorii 2—3 ani al cincinalului 1986—1990 aceasta să fie lichidată complet.

În scopul asigurării premiselor realizării unei eficiențe economice cât mai înalte, se acordă o atenție deosebită ridicării calității produselor, având în vedere faptul că, prin realizarea unor produse de calitate inferioară, se irosește muncă vie și materializată, cu urmări negative, în ultimă instanță, în ceea ce privește eficiența întregii activități economice. Pentru asigurarea unui nivel calitativ și tehnic corespunzător al produselor realizate, se pune un accent deosebit pe accelerarea proceselor de înnoire și modernizare a produselor, de tipizare a unor subsansamble sau detalii ale acestora, pe crearea și însușirea în producție a unor materiale noi, cu caracteristici îmbunătățite, a unor mașini și utilaje de înaltă productivitate. În același scop, cu deosebire în anii de după 1965, s-a accentuat preocuparea pentru ridicarea nivelului pregătirii profesionale a forței de muncă, pentru crearea de cadre cu o înaltă calificare în toate sectoarele de activitate.

Modificările de structură : largi disponibilități de spore a eficienței

ÎN CADRUL industriei se produc importante modificări structurale la nivel de subramuri, grupe de produse sau produse, cu influențe pozitive asupra eficienței economice din această ramură a producției materiale. Astfel, o dezvoltare

puternică cunoaște industria electronică, prin creșterea producției de mijloace de automatizare, a producției de echipamente de electronică industrială etc. În ceea ce privește mecanica fină, se dezvoltă producția de elemente hidropneumatice, pentru comenzi și acționări de utilaje, aparate de măsură și control de înaltă precizie, aparatură medicală și pentru laboratoare de cercetări științifice. Importante schimbări au loc în producția de mașini-unelte, trecându-se la fabricația de agregate multifuncționale cu grad înalt de automatizare, la producerea de mașini-unelte de prelucrat metale prin deformare plastică. Totodată, s-a dezvoltat producția de utilaje tehnologice, orientată spre realizarea de utilaje de înaltă complexitate pentru metalurgie, industria chimică, industria ușoară, industria alimentară.

În industria metalurgică, au loc modificări importante în domeniul tehnologiilor utilizate, punându-se accentul pe cele cu consumuri energetice reduse, care permit obținerea unei eficiențe economice superioare. De asemenea, schimbări notabile au loc în structura producției; astfel, se apreciază că în anul 1985 peste jumătate din volumul producției de oțel o va constitui categoria de oțeluri de calitate superioară, care se utilizează la mașini, utilaje și instalații tehnologice cu înalți parametri tehnico-calitativi, la echipamentele pentru centrale atomoelectrice, la construcția de aeronave etc. În industria chimică, se acordă o atenție specială subramurilor care valorifică superior resursele de materii prime interne, urmând să cunoască o dezvoltare rapidă chimia anorganică, producția de mic tonaj, de medicamente și altele. În mod deosebit, în această ramură se pune problema folosirii cât mai eficiente a combustibililor și a energiei electrice. Astfel, în anul 1983, în industria chimică, se preconizează ca întreaga producție să fie realizată cu o cantitate de combustibili și de energie electrică egală cu cea consumată în anul 1981. În acest fel, precum și datorită altor schimbări de ordin calitativ, urmează ca în anul 1983 nivelul cheltuielilor materiale la 1 000 lei producție marfă să fie cu 6,1% mai redus decât la sfârșitul cincinalului trecut, deși prețurile materiilor prime consumate în această ramură cunosc creșteri importante. Schimbări ale structurii producției au loc și în celelalte ramuri industriale, cu implicații pozitive în ceea ce privește realizarea unei eficiențe economice superioare.

O problemă de actualitate, de a cărei judicioasă rezolvare depinde, de asemenea, eficiența economică realizată la nivel de întreprindere și de ramură, este cea a dimensiunii optime a întreprinderii industriale. În această privință, experiența arată că depășirea unor anumite limite ale dimensiunilor întreprinderii poate conduce la reducerea eficienței economice, datorită dificultăților obiective de a folosi mari capacități acumulate, rigidității tehnologice și lipsei de adaptabilitate rapidă la cerințele noi, precum și scăderii calității muncii de conducere, în condițiile creșterii necontrolabile a fluxurilor de informații.

Experiența unor țări dezvoltate dovedește că soluția optimă, din acest punct de vedere, o constituie existența unei game cât mai diversificate, sub aspect dimensional, de întreprinderi, care să satisfacă cerințele alt de variate ale economiei naționale. Între întreprinderile de mărimi diferite se pot dezvolta ample relații de cooperare în producție, dat fiind caracterul complementar al profilului de producție al acestora. O astfel de evoluție, spre diversificarea dimensională a întreprinderilor, este în mare măsură rezultatul acțiunii progresului tehnic, constând în multiplicarea tehnologiilor de fabricație și înnoirea și diversificarea producției. Astfel, produsele simple, cele de dimensiuni mici sau realizate în serii mici, unele piese, reperi sau subsansamble, precum și unele produse noi în perioada de început, de testare a lor pe piață, pot fi realizate în condiții de eficiență economică satisfăcătoare în unități de dimensiuni reduse. În industria și economia noastră asemenea unități au început să devină tot mai necesare.

TRANSPUNEREA CONSECVENTĂ ÎN VIAȚĂ a orientărilor și măsurilor adoptate de Conferința Națională a partidului, a sarcinilor din planul pe anul viitor vor crea premise favorabile accentuării laturilor calitative ale dezvoltării economice în țara noastră. Este obiectivul de cea mai mare însemnătate al progresului economiei noastre, pe care oamenii muncii, de pe întreg cuprinsul țării, aniversând în aceste zile jubileul de trei decenii și jumătate al Republicii, sînt ferm hotărâți să-l transpună în viață, asigurând înaintarea României pe drumul fâuririi socialismului multilateral dezvoltat, al comunismului.

dr. Alexandru MIHĂILESCU

ROMÂNIA — PARTICIPANTĂ ACTIVĂ LA DIVIZIUNEA INTERNAȚIONALĂ A MUNCII

O RETROSPECTIVA pe ultimii ani asupra evoluției indicatorilor macroeconomici ne arată că economia României s-a caracterizat printr-o dezvoltare dinamică și echilibrată, chiar în condițiile agravării crizei economice mondiale, devansând atât în ce privește producția, cât și exportul indicatorii corespunzători la nivel mondial. Potrivit datelor din tabelul nr. 1, în cincinalul precedent dinamica producției industriale și agricole în România a devansat creșterea medie mondială a acestor indicatori, ceea ce a permis ca și exportul românesc să devanseze dinamica exporturilor mondiale.

Tabelul nr. 1

Indicii producției industriale, agricole și exportului pentru România și la nivel mondial în 1980 (1975 = 100%)

	România	Nivel mondial	Indice de devansare (România/mondial)
Producția industrială	157	124	1,27
Producția agricolă	123	110	1,12
Exportul (1981)	236	224	1,05

Calculat după Monthly Bulletin of Statistics, United Nations, No. 11/1982 și Anuarul statistic al R.S.R., 1981.

Totodată, trebuie menționat că țării noastre îi revin ponderi ridicate în producția mondială a unor produse de bază ale industriei: oțel (1,72%), laminat (1,81%), aluminiu (1,34%), îngrășăminte chimice (2,34%), ciment (2,01%), energie electrică (0,86%), situate sensibil peste ponderea României în produsul brut la nivel mondial (0,46%).

În același timp, la numeroase produse ale construcției de mașini ne situăm, încă din 1980, între marii producători din lume, cu cote ridicate în producția mondială, mult superioare ponderii României în produsul mondial brut. De exemplu: motoare cu combustie internă (9,5%), motoare electrice peste 1 CP (8,5%), locomotive diesel (5,9%), vagoane de cale ferată (5,3%), locomotive electrice (3,8%), generatoare pentru turbine hidraulice (3,1%) etc.

Dezvoltarea multilaterală a economiei naționale a dus la o mai bună participare a țării noastre la diviziunea internațională a muncii, la comerțul mondial. Înregistrând ritmuri superioare celorlalte componente ale economiei naționale, exportul a reprezentat în anul 1981 peste 31% din venitul național și, potrivit statisticilor internaționale, peste 0,64% din exportul mondial, deci cu aproape 40% mai mare decât ponderea țării în produsul mondial brut.

Volumul exportului pe locuitor este superior mediei mondiale, cu tendința de a o devansa tot mai mult (tabelul nr. 2):

Tabelul nr. 2

	1975	1981
Exportul mondial pe locuitor (în dolari S.U.A.)	220	436
Exportul R.S. România pe locuitor (în dolari S.U.A.)	251	561
— în procente față de media mondială	114	129

Desigur că sînt încă rezerve însemnate de extindere a participării țării noastre la schimburile economice și cooperarea internațională, bineînțeles pe baza tratamentului egal, nediferențiat și necondiționat și avantajului reciproc.

După ce trei ani soldul a fost negativ, balanța comercială a înregistrat în anul 1981 un sold pozitiv de 3 miliarde lei, iar pentru acest an se prelină un excedent și mai în-

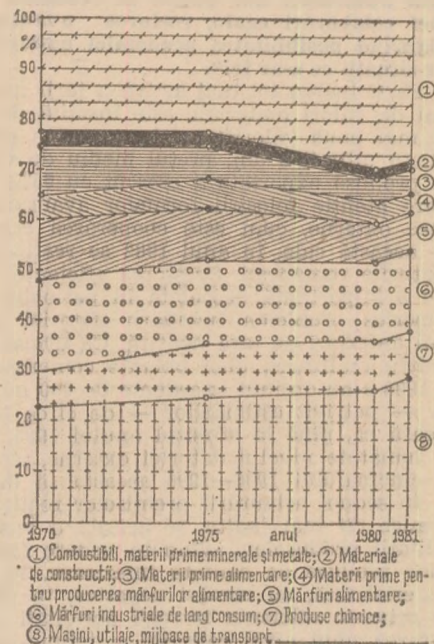
semnat, urmînd ca în anul 1983 exportul să crească în continuare într-un ritm alert de peste 18%, iar importul cu 8%.

Pornind de la necesitatea obiectivă a unei largi colaborări economice internaționale, a schimburilor comerciale cu toate statele lumii, în Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, la Conferința Națională se menționează: „Sîntem hotărîți să participăm în continuare, activ, la diviziunea internațională a muncii, la efortul pentru depășirea actualelor greutăți din economia mondială, la dezvoltarea puternică a relațiilor și schimburilor economice dintre toate statele lumii, fără deosebire de orînduirea socială.”

Profunde modificări din structura producției naționale au determinat mutații ale schimburilor comerciale externe, concretizate la export în creșterea importanței produselor prelucrate, tendință caracteristică în ultimele decenii și pentru exportul mondial.

Modificarea structurii exporturilor românești este ilustrată în grafic.

Exportul de mașini, utilaje și mijloace de transport și cel de produse chimice a înregistrat o dezvoltare însemnată, depășind ca ritm celelalte grupe de mărfuri; cele mai înalte creșteri au revenit unor produse de înaltă tehnicitate: motoare și generatoare electrice (3 ori), utilaj petrolier (2,9 ori), utilaj pentru industria chimică (2,5 ori), aparatul electric de joasă tensiune (3 ori), mijloace de automatizare electrotehnice (3,4 ori), rulmenți (3 ori), utilaj de ridicat și transportat (3,3 ori), aparatură de cercetare științifică (4 ori), televizoare (4 ori), aparate de radio (cca. 2 ori), produse chimice cu o prelu-

crare înaltă — materiale plastice (2,5 ori), cauciuc poliizoprenic (de 2 ori între 1977—1980), medicamente (2 ori) etc. Elasticitatea ridicată a exportului față de producție (calculată ca raport între ritmurile celor doi indicatori) în deceniul 1970—1980, la numeroase produse ale acestor grupe, atestă — în condițiile înăsprii concurenței pe piața internațională — creșterea competitivității lor, excavatoare (1,9), mașini-unelte pentru prelucrarea metalelor la cald și la rece (1,8), autoturisme de oraș (1,5), utilaj pentru industria chimică (1,3), locomotive diesel și electrice pentru linii magistrale (1,2), tractoare (1,2), mijloace ale tehnicii de calcul (1,2 în perioada 1970—79), mașini, utilaje și instalații pentru exploatarea geologică și foraj (1,2), motoare electrice (1,2), utilaje pentru industria cimentului (1,2), coloranți (1,9), anvelope (1,6), îngrășăminte chimice (1,4), materiale plastice (1,3), lacuri și vopsele (1,2), televizoare (1,7), aparate de radio (1,6), mobilă (1,3) ș.a.

Deplasarea centrului de greutate al exporturilor românești de la grupele de produse de bază (materii prime, combustibili) la produsele prelucrate a fost condiționată și de realizarea unei cote înalte a exportului în producție (în anul 1980) la nu-

ROMÂNIA PE TREPTILE PROGRESULUI

meroase mașini și utilaje ca: instalații de foraj (58%), tractoare (74%), locomotive diesel și electrice pentru linii magistrale (34%), autoturisme de teren și de oraș (24%), mașinile pentru prelucrarea metalelor (34%) etc. și produse chimice, ca: materiale plastice și rășini sintetice (26%), PVC (38%), cauciuc polizoprenic (62%), lacuri și vopsele (19%) etc.

Creșterea calității produselor prelucrate oferite de România pe piața externă a permis realizarea unor însemnate exporturi în țări capitaliste dezvoltate, cu veche tradiție în dezvoltarea acestor industrii, de produse ale construcțiilor de mașini, (vehicule și material rulant de cale ferată), industriei chimice (îngrășăminte chimice) și ușoare (mobilă, confecții etc.).

Perfecționarea structurii exporturilor României a determinat creșterea însemnată a eficienței acestora, concretizată în sporirea în ultimii cinci ani a prețului mediu la export cu (55%), la paritate cu indicii valorii unitare a exporturilor mondiale.

În perspectivă, țara noastră va intensifica comerțul exterior, ridicând la cote mai înalte calitatea, parametrii tehnici, competitivitatea produselor exportate și perfecționând în continuare structura schimburilor. Astfel, creșterea în continuare a ponderii celor trei grupe de produse manufacturate: mașini, utilaje și mijloace de transport; produse chimice; și, mărfuri industriale de larg consum — va determina creșterea sensibilă a prețului obținut pe tona exportată, în condițiile reducerii consumului de materii prime și energie pe unitatea de produs și sporirii corespunzătoare a conținutului de muncă înalt calificată a mărfurilor de export.

Ridicarea productivității muncii sociale este, în context, principala cale de creștere intensivă a schimburilor, în condițiile în care resursele naționale de materii prime și energie sînt limitate.

PARALEL cu perfecționarea structurii schimburilor, țara noastră a extins permanent aria geografică a acestora, întreprinzând relații comerciale în anul 1981 cu 150 țări, față de 131 țări în anul 1975.

Urmărind cu consecvență așezarea raporturilor economice pe baze trainice, într-un cadru politic și juridic favorabil, care să stimuleze aceste raporturi, țara noastră a încheiat în perioada 1970—1980 peste 300 de acorduri și înțelegeri comerciale și de colaborare economică. În anul 1981 s-au încheiat 41 de noi acorduri și înțelegeri, din care 19 cu țări socialiste și 21 cu țări în curs de dezvoltare. Concomitent cu extinderea schimburilor comerciale în forme tradiționale, țara noastră acordă o atenție sporită formelor moderne de cooperare economică și tehnico-științifică internațională. Pe baza a circa 200 de acorduri și înțelegeri la nivel guvernamental privind cooperarea economică și tehnico-științifică internațională, se desfășoară aproape 500 de acțiuni de cooperare în care este angajată țara noastră. Extinderea ariei geografice s-a făcut în special prin creșterea importanței țărilor în curs de dezvoltare în totalul schimburilor și printr-o echilibrată repartizare a fluxului comerțului nostru exterior, pe cele trei grupe de țări, tendință evidențiată în dinamica prezentată în tabelul nr. 3.

Tabelul nr. 3

Grupe de țări	Anul			
	1970	1975	1980	1981
Țări socialiste	56	44,8	40,6	43,6
— din care țările membre ale C.A.E.R.	49,3	38	34	38,3
Țări în curs de dezvoltare	8,2	18,5	28,8	26,9
Țări capitaliste	35,8	36,7	30,6	29,5
Indice de concentrare	0,67	0,61	0,58	0,59

În exportul României către țările socialiste membre ale C.A.E.R. predomină grupa mașinilor, utilajelor și mijloacelor de transport — care, împreună cu produsele chimice și mărfurile industriale de larg consum, acoperă aproape trei sferturi din total; în import, aceleași grupe de produse reprezintă două treimi din total.

Așa cum sublinia secretarul general al partidului nostru, schimburile comerciale și colaborarea economică cu aceste țări vor fi în continuare dezvoltate și perfecționate, pornind de la „necesitatea înlăturării neabătute a prevederilor din Statut, a principiilor Programului Complex privind dezvoltarea colaborării țărilor socialiste din C.A.E.R., care să asigure soluționarea în comun a problemelor de bază, progresul și dezvoltarea economică-socială a fiecărei economii naționale, dezvoltarea socialistă a fiecărei țări, ridicarea bunăstării materiale și spirituale a fiecărui popor, întărirea pe ansamblu a țărilor socialiste, a prestigiului lor economic și politic“.

Principalul partener comercial dintre țările membre ale C.A.E.R. este Uniunea Sovietică, urmată de R.D.G. și Cehoslovacia (tabelul nr. 4).

Tabelul nr. 4
Repartizarea exportului R.S. România pe țări membre ale C.A.E.R. (%)

Țara	1975	1980	1981
Total export către țări membre ale C.A.E.R.	100	100	100
Bulgaria	4,7	4,7	4,7
Cehoslovacia	11,3	9,5	7,7
Cuba	0,8	1,4	3,7
R.D.G.	13,0	15,2	14,3
Mongolia	0,2	0,2	0,2
Polonia	9,8	9,1	7,2
Ungaria	8,5	7,6	7,0
U.R.S.S.	51,3	51,2	54,6
Vietnam	0,4	1,1	0,6

Calculat pe baza datelor din Anuarul statistic al R.S.R. 1981

Dintre celelalte țări socialiste, principalul partener comercial este R.P. Chineză, cu care se derulează peste 3% din schimburile țării noastre.

Un loc deosebit de important în cadrul schimburilor noastre economice îl ocupă țările în curs de dezvoltare, cu care țara noastră colaborează pe multiple planuri, în spiritul principiilor generale ale politicii externe a României și ca expresie a solidarității cu lupta lor pentru emancipare economică.

Dintre țările în curs de dezvoltare cu pondere însemnată în schimburile noastre comerciale se remarcă Irakul, Iranul, Libia, Arabia Saudită, Egiptul și Siria, aflate între primii 20 de parteneri comerciali ai României. În exportul României către aceste țări predomină produsele manufacturate, în special mașini și utilaje, livrări de instalații complete, mijloace de transport, produse chimice, produse ale industriei ușoare și alimentare ș.a. Importul României din țările în curs de dezvoltare constă în principal din țitei, minereuri și alte materii prime.

Sprrijinind industrializarea țărilor în curs de dezvoltare, România promovează și importul de produse manufacturate din aceste țări. După cum s-a subliniat în Raportul la Conferința Națională a partidului, este necesar „să fim mult mai activi în dezvoltarea relațiilor cu țările în curs de dezvoltare, în realizarea unor acțiuni comune care să asigure progresul economic și social mai rapid al fiecărei țări“.

Urmind o politică consecventă de colaborare cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială, pe baza principiilor egalității și avantajului reciproc, țara noastră întreprinde azi relații economice cu aproape toate țările capitaliste dezvoltate. Astfel R.F.G., S.U.A., Franța, și Italia se situează între primii zece parteneri comerciali ai țării noastre. La exportul României către țările capitaliste dezvoltate s-a înregistrat o creștere permanentă a ponderii produselor manufacturate, de la 37,5% în anul 1970, la 48,8% din total în anul 1980, cea mai mare pondere avînd-o S.U.A., R.F.G. și Franța. Structura exporturilor de produse manufacturate ale României către țările capitaliste dezvoltate este dominată de mărfurile industriale de larg consum, produse chimice și mijloace de transport.

În importul românesc din țările capitaliste dezvoltate predomină produse ce încorporează tehnică avansată.

Schimburile economice cu țările capitaliste dezvoltate se vor dezvolta în continuare, țara noastră urmărind și perfecționarea structurii exporturilor.

Dezvoltarea în continuare a României pe coordonatele dinamicii și progresului economic stabil va fi generată de accentuarea laturilor intensive ale reproducției, inclusiv în agricultură, proces în care schimburile economice externe constituie unul dintre factorii determinanți ai echilibrului economic general și al fiecărui sector în parte.

Creșterea eficienței schimburilor comerciale externe poate și trebuie să contribuie pe multiple căi la ridicarea eficienței întregii economii naționale: utilizarea optimă a factorilor de producție pe calea cooperării industriale, realizarea de serii economice în producție, aprovizionarea stabilă pe termen lung etc.

Activitatea de export, principalul domeniu de afirmare a progresului economiei românești în competiția internațională, va trebui — așa cum a indicat secretarul general al partidului — să înregistreze pe toate componentele sale o nouă calitate, valorificînd superior materiile prime și munca poporului nostru, făcînd totul, în același timp, ca schimburile și cooperarea internațională să constituie un factor important în dezvoltarea prieteniei și colaborării cu alte țări, în realizarea unei politici de pace între toate popoarele lumii.

dr. Ovidiu RUJAN

Finalitatea social-umană a dezvoltării

CEA de-a 35-a aniversare a proclamării Republicii — eveniment de amplă rezonanță în cugetul fiecărui cetățean al patriei, cu implicații profunde pentru destinul întregii națiuni — se desfășoară în climatul de autentică emulație creatoare generat de lucrările Conferinței Naționale a partidului, de hotărârile de însemnătate excepțională adoptate de forumul comuniștilor. Întregul partid, într-o unitate remarcabilă, a dat o înaltă apreciere Raportului prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, document de o inestimabilă valoare teoretică și practică ce reliefează cu putere amplitudinea realizărilor istorice ale poporului român în anii construcției socialiste, definește cu claritate strategia și tactica dezvoltării economice și sociale a țării, stabilește căile concrete de înlăptuire a obiectivelor prevăzute, de propășire continuă a patriei, de întărire a independenței și suveranității naționale, de creștere a gradului de civilizație și bunăstare a poporului.

În cei 35 de ani parcuși de la proclamarea Republicii, România a cunoscut o puternică dezvoltare economico-socială; țara noastră a devenit o țară industrial-grară, cu o industrie puternică, modernă, capabilă să satisfacă circa 80 la sută din nevoile interne de mașini, utilaje și instalații, cu o agricultură avansată, în continuă dezvoltare, cu o economie dinamică, ale cărei succese întrunesc largi aprecieri în lume. Pe fondul dezvoltării viguroase a economiei a dobândit consistența faptelor obiectivul fundamental al orânduirii avansate pe care o edificăm pe pământul patriei, țelul suprem al politicii partidului: ridicarea puternică, neîntreruptă a nivelului de trai al oamenilor muncii.

Populația țării — un profil diversificat, modern

PENTRU a schița o imagine cât mai completă și nuanțată a amplului proces de ridicare a gradului de civilizație și bunăstare al maselor largi populare, pentru a sublinia clarviziunea și realismul cu care a fost conceput și materializat acest proces este, credem, utilă o trecere în revistă a mutațiilor ce s-au produs în structura socială a țării, în plan individual. Ce pune în evidență o asemenea analiză? Faptul de mare deschidere conceptuală încorporat în teoria revoluționară a clasei muncitoare potrivit căreia socialismul se construiește prin și pentru oameni concreți,

istoricește determinați; faptul că ridicarea nivelului de trai este un proces dinamic, că acest proces se îmbogățește în timp cu noi determinări în funcție de aspirațiile colective și individuale.

Urmărind evoluția structurii societății românești în ultimii treizeci și cinci de ani se reliefează modificări de adâncime care pun în evidență roadele însemnate ale politicii de dezvoltare promovată de partid, care proiectează o lumină necesară asupra coordonatelor pe care se va înscrie în viitor politica de creștere a nivelului de trai și civilizație al poporului (tabelul nr. 1). Cu patru decenii în urmă populația României era recunoscută ca o populație de plugari cu un nivel de civilizație materială și spirituală precar. Dezvoltarea industriei în anii socialismului a adus cu sine nu numai echilibrarea structurilor economiei, îmbogățirea universului material al populației, dar și lărgirea considerabilă a zestrei sale spirituale prin contactul nemijlocit și la proporții de masă cu progresele înregistrate pe tărîmul științei și tehnicii, prin deschiderea generoasă spre spiritualitatea mondială.

În toată această perioadă **clasa muncitoare** din patria noastră s-a dezvoltat

semenea, în anii socialismului procese revoluționare innoitoare, de anvergură. Întemeindu-și activitatea și modul de viață pe proprietatea socială cooperativă, țărănimea și-a legat în mod organic existența de socialism, de marea producție modernă, de făurirea unei agriculturi intensive, de mare randament. S-a schimbat mult înfățișarea satului românesc, configurația relațiilor de producție din agricultură, sistemul de interese, însăși fizionomia socială a țărănimii. Țărănimea și-a format și își dezvoltă un mod de gândire în concordanță cu noile realități ale satului românesc, se ridică din ce în ce mai mult la înțelegerea intereselor generale, a răspunderii față de avuția națională, a atitudinii înaintate față de muncă și avutul obștesc, a simțului de a evalua cu înțelepciune orice resursă atrasă în circuitul economic. În structura profesională a țărănimii s-au produs, totodată, importante procese de profunzime, a crescut sensibil nivelul ei de pregătire profesională și de cultură generală.

Prin însăși natura sa, societatea socialistă se bazează pe știință și cultură, pe înglobarea cuceririlor acestora în toți porii societății și ca urmare determină creșterea remarcabilă a intelectualității

Tabelul nr. 1

Populația ocupată pe ramuri ale economiei naționale (în mii)

	1950	1965	1980
Populația ocupată în economie	8377,2	9684,0	10350,1
Industrie	1000,7	1862,9	3678,7
Agricultură și silvicultură	6226,3	5495,3	3087,6
Construcții, transport și telecomunicații	374,9	958,2	1567,3
Circulația mărfurilor	205,8	386,4	619,9
Cercetare științifică, învățământ, cultură, ocrotirea sănătății și alte cheltuieli social-culturale	301,3	580,5	810,5
Locuințe și gospodărie comunală	58,5	205,5	390,9
Administrație și alte ramuri	209,7	195,2	195,2

puternic, devenind cea mai importantă forță socială a țării, care își îndeplinește cu cinstă misiunea istorică de a conduce, în alianță cu țărănimea, intelectualitatea, cu celelalte categorii și forțe sociale, întreaga națiune pe calca socialismului și comunismului. Producătoare de bunuri materiale, clasa muncitoare semnifică uzina vie, bine gospodărită, aflată într-o permanentă confruntare cu exigențele promovării și generalizării tehnicii moderne. De numele ei sînt legate marile construcții ce au îmbogățit și diversificat în ultimii 35 de ani geografia economică a țării, realizări fără egal în istoria națională, desemnate sintetic prin expresia generică „progres industrial”.

Transformînd din temelii societatea românească, clasa muncitoare a cunoscut un proces continuu de creștere cantitativă și totodată de mutații calitative, innoitoare. Dacă în anul 1950 existau în România 1222,9 mii muncitori, în 1980 numărul lor se ridică la 5868,7 mii. Ca urmare a creșterii mult mai rapide a muncitorilor față de creșterea populației ocupate, ponderea lor în totalul acesteia a sporit de la 14,7 la sută cît reprezenta în 1950 la 56,7 la sută în 1980, clasa muncitoare devenind numericeste cea mai puternică clasă a societății românești. Totodată, a sporit substanțial ponderea muncitorilor calificați care reprezintă 84 la sută din totalul muncitorilor.

Alături de clasa muncitoare, o forță de bază a societății românești o reprezintă **țărănimea**, care a cunoscut, de a-

în întreaga viață socială. În condițiile promovării susținute a progresului tehnic în economie, pe fondul generalizării noilor cuceriri ale cercetării tehnico-științifice, pe fondul împletirii tot mai strînse a științei cu producția, se produc procese innoitoare, de structură reflectate mai ales prin creșterea ponderii intelectualității tehnice, a celor care lucrează direct în sfera creației pe multiple planuri, în cercetare și proiectare, simultan cu un proces susținut de ridicare a gradului de pregătire și instruire a întregii intelectualități, a întregului popor. Merită remarcat faptul că, alături de clasa muncitoare și țărănime, intelectualitatea reprezintă o forță socială importantă în configurația societății românești, cu funcții și atribuții sporite în activitatea de producție materială și spirituală.

Elemente ale creșterii bunăstării

ÎNTELEGHEREA în profunzime a mutațiilor survenite în structura socială, studiul atent al dinamicii nevoilor diferitelor categorii de oameni ai muncii, a aspirațiilor acestora a stat la baza elaborării de către partid a conceptului de calitate a vieții ca o noțiune integratoare, cu o arie de cuprindere mai largă decît cea de nivel de trai. În deplin consens cu orientarea generală privind afirmarea unei noi calități în toate sferile vieții economico-sociale, preocuparea pentru creșterea calității vieții

oamenilor muncii surprinde, pe un plan superior, ansamblul determinărilor ce jalonează creșterea nivelului de bună stare a oamenilor muncii în condițiile actualei revoluții tehnico-științifice, dar și a exigențelor de împlinire armonioasă a personalității umane. Pe fondul asigurării resurselor materiale și financiare ale unui nivel de trai elevat, al asigurării unor corelații optime între cerere și consum, își fac simțită tot mai puternic prezența trebuințele de ordin educațional, cultural, de agrement etc.

Noțiunea de calitate a vieții se cere de fiecare dată abordată în mod concret prin acțiunea conjugată a creșterii economice cu un sistem de necesități autentice umane, ceea ce scoate în evidență o viziune novatoare în tratarea problemei. În cadrul acesteia se îmbină armonios aspecte de ordin material cu cele de natură spirituală, cu efecte pozitive în procesul de corelare a necesităților cu posibilitățile de producție la un moment dat în societate. „Numai pe măsura creșterii venitului național, menționa tovarășul Nicolae Ceaușescu, societatea dispune de mijloacele necesare îndeplinirii programelor de creștere a bunăstării materiale și spirituale a poporului. Să înțelegem că nu putem consuma peste posibilitățile reale de care dispune societatea. Avem obligația față de prezentul și viitorul țării să ținem permanent seama de dezvoltarea forțelor de producție, a bazei materiale a societății și să consumăm atît cît ne permite dezvoltarea economiei naționale”.

Socialismul oferă posibilități sporite de creștere a calității vieții, de afirmare și dezvoltare armonioasă a personalității umane. În mod practic căile folosite pentru sporirea calității vieții sînt multiple. Un element de primă însemnătate în strategia ridicării calității vieții îl reprezintă **sporirea veniturilor populației**. Intemeindu-se pe principiul corelării veniturilor cu calitatea muncii depuse, politica promovată de partid în domeniul creșterii veniturilor a înregistrat succese notabile. Astfel, în perioada 1950—1980 retribuiția reală a crescut cu 418%, în timp ce retribuiția medie nominală netă a personalului muncitor a sporit, în același interval, de peste șase ori și jumătate. La rîndul lor, veniturile țărănimii au înregistrat progrese substanțiale ca urmare a preocupărilor conducerii superioare de partid și de stat privind îmbunătățirea vieții țărănilor, privind stimularea creșterii producției agricole prin intermediul pirghiilor economice, al cointeresării materiale. „Să nu existe nici un fel de teamă, sublinia secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea rostită la încheierea lucrărilor Conferinței Naționale, că unii țărani s-ar putea îmbogăți prea mult. Prin munca lui, oricine poate să câștige — și, ca să mă exprim așa — și poate să se îmbogățească. Sigur, o îmbogățire bazată pe munca proprie, nu pe exploatare. Noi am lichidat exploatarea, asuprirea, dar dorim să construim un so-

Repere ale dezvoltării cultural-științifice

	1950	1965	1980
Populația școlară (în mii)	2319,2	4121,3	5886
Cadre în domeniul cercetării (în mii)	19,1	50,8	200
Cărți și broșuri tipărite			
— titluri	2921,0	3033,0	3810
— exemplare (în mii)	60526	64123	76000*)
Filme artistice de lung metraj	2**)	15	30
Teatre și instituții muzicale	57	130	148
Case de cultură	—	179	269
Abonamente radio și televiziune (în mii)	313***)	2790	7000

*) In anul 1950 ; **) in anul 1951 ; ***) abonamente radio.

cialism nu al sărăciei ci un socialism a' belșugului, al bunăstării poporului”.

În cele trei decenii de construcție socialistă (1950—1980) veniturile țărăni mii provenite din munca în C.A.P. și din gospodăriile personale pe o persoană activă au crescut cu 434% (în cazul celor reale) și cu 822% (în cadrul veniturilor nominale nete). Pe ansamblul populației active, pe baza realizării indicatorilor de plan în anul 1983 se prevede ca retribuiția medie reală să sporească cu 4% la sfîrșitul anului 1983 față de anul 1980. Totodată, creșteri însemnate au fost realizate și vor fi materializate în continuare în ce privește fondurile sociale de consum.

Ca o expresie a politicii umaniste a partidului, fondurile alocate de la buget pentru acțiuni social-culturale au sporit de la 3246,4 mii lei în 1950 la 70977 în 1980, ceea ce reprezintă, în totalul cheltuielilor bugetare o creștere de pondere semnificativă: de la circa 18% la 24%.

În concordanță cu sporirea, an de an, a veniturilor populației și ca urmare a dezvoltării unor ramuri industriale moderne, diversificate, precum și a creșterii producțiilor agricole, în anii socialismului a avut loc o sporire considerabilă a volumului de mărfuri și servicii puse la dispoziția populației. Față de anul 1950 vînzările de mărfuri cu amănuntul prin comerțul socialist au sporit de 15 ori. Relevante sînt și progresele înregistrate la nivel teritorial. Dacă în anul 1965 numai jumătate din totalul județelor realizau un volum al desfacerilor de mărfuri pe locuitor de peste trei mii lei, acest nivel a fost depășit în toate județele încă din anul 1976. În cifre absolute, volumul desfacerilor de mărfuri prin comerțul socialist a crescut de la 63,7 mld. lei în 1965 la 223,2 mld. lei în 1981, și se prevede ca în anul 1983 să se ridice la 268 mld. lei. Un nou impuls îmbunătățirii aprovizionării populației a fost dat de orientarea spre autoaprovizionare la nivel de județ cu produse agro-alimentare. Pe baza îndeplinirii programelor stabilite se prevede că nivelul de consum la două produse de bază — carne și pește — să sporească de la 60—70 kg pe locuitor în 1982 la 75—80 kg în anul final al cincinalului.

Creșterea calității vieții — obiectiv suprem al politicii de partid și de stat — se materializează și prin alte căi. Prin sporirea venitului național, care în anul 1981 reprezenta 530,0 mld. lei

față de 147,7 mld. în 1965, s-au creat condiții care se răsfrîng pozitiv în viața fiecărei familii, în traiul tuturor membrilor societății noastre. Astfel, **condițiile de locuit ale populației au înregistrat o îmbunătățire constantă**. Cifrele redată în tabelul nr. 2 ilustrează o dinamică ascendentă; toată țara este un șantier, atît la orașe cit și la sate, menit să îmbunătățească în continuare condițiile de locuit ale oamenilor muncii. Semnificative sînt și alte repere ale creșterii calității vieții. Știința, învățămîntul, arta, cultura în ansamblul ei au luat amploare în anii construcției socialiste. În prezent funcționează în România de patru ori mai multe unități de cercetare, inginerie tehnologică și proiectare față de anul 1938, la care se adaugă circa 800 catedre de învățămînt superior cu sarcini de cercetare-dezvoltare importante. Numărul cadrelor de cercetare se ridica în anul 1982 la 200 mii față de numai 19,1 mii în 1950 și 50,8 mii în 1965. Au sporit considerabil contingentele de tineri cuprinse în sistemul de învățămînt și s-au îmbunătățit calitativ condițiile de pregătire. După cum ilustrează cifrele din tabelul nr. 3, în decurs de trei decenii populația școlară s-a dublat.

Evidențind puternice atribute umane, știința, învățămîntul, arta și cultura constituie în egală măsură un teren de înnoțire a spiritului, o cale de acces spre marile valori ale umanității. Ele reprezintă, totodată, o puternică forță de producție cu implicații profunde asupra progresului economico-social. Tocmai de aceea secretarul general al partidului sublinia în Raportul prezentat Conferinței Naționale, necesitatea de a uni toate aceste forțe pe baza unor programe complexe, de a îndeplini perseverent măsurile de ridicare și mai puternică a nivelului învățămîntului de toate gradele, de a îmbunătăți pregătirea profesională, tehnico-științifică, de a lărgi orizontul de cunoștințe al cadrelor, al tuturor oamenilor muncii.

Ca un mod specific de afirmare a calității vieții se inscrie perfecționarea structurilor politico-organizatorice, existența unui larg cadru democratic apt să asigure participarea tuturor categoriilor sociale, a maselor largi populare, la conducerea diferitelor sectoare de activitate. În concepția partidului nostru, democrația nu se reduce la aspectele ei formal-juridice; ea reprezintă o categorie complexă, cu un conținut și dimensiuni multiple de ordin economic, social, politic și ideologic. Aceasta pentru că socialismul este opera maseilor populare, el se îndeplinește cu poporul și pentru popor.

dr. Gheorghe TOMESCU

Numărul de apartamente în perioada 1950—1980*)

Anii	Numărul de apartamente	Anii	Numărul de apartamente
1951—1955	46 355	1966—1970	333 177
1956—1960	103 812	1971—1975	512 507
1961—1965	220 118	1976—1980	755 343

*) Exclusiv cele din fondurile populației construite cu forțe proprii.

Republica Socialistă România — stat al democrației muncitorești, revoluționare

PROCLAMAREA Republicii în urmă cu 35 de ani „a constituit — așa cum a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu în magistrul Raport prezentat la Conferința Națională a Partidului Comunist Român din 16-18 decembrie 1982 — un eveniment revoluționar de importanță deosebită în istoria poporului nostru și a deschis o nouă eră, marcând de fapt trecerea României la construcția societății socialiste“. Realizările epocale obținute de poporul nostru sînt cu atît mai semnificative și mai convingătoare dacă ținem seama de nivelul scăzut de dezvoltare economică de la care am pornit și de faptul că spre deosebire de țările capitaliste care au realizat un înalt nivel de acumulare prin exploatarea și asuprirea altor popoare, poporul român și-a realizat și continuă să-și realizeze progresul pe baza forțelor proprii, a muncii proprii.

Cucerirea fundamentală realizată în acești ani — revoluționarea relațiilor de producție și sociale prin lichidarea proprietății care genera exploatarea umană — a fost însoțită de un alt proces, de maximă importanță, procesul f uririi și dezvoltării democrației socialiste, al realizării guvernării societății de către poporul însuși, liber și st pin pe destinele sale. Evident, afirmarea și aplicarea principiilor democrației socialiste s-au realizat printr-un proces social de durată, desfășurat sub conducerea Partidului Comunist Român, cu deosebire în ultimele decenii de c nd în fruntea partidului și statului se află tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Inspirind și îndrumind îndeaproape acest proces, secretarul general al partidului a subliniat în repetate rînduri că socialismul ca orînduire, fiind rezultatul creației conștiente a maselor de oameni ai muncii, impune în mod legic o organizare politică profund democratică a societății, care să asigure exercitarea deplină a drepturilor și libertăților cetățenești, participarea poporului la conducerea tuturor proceselor revoluționare, a societății în ansamblu. În concepția partidului nostru, democrația socialistă este un proces complex, cu determinări calitative, care exprimă însăși esența noii orînduiri, unitatea organică dintre socialism și democratismul relațiilor sociale. Democrația socialistă este menită să descătușeze energia creatoare a omului, să creeze condiții pentru dezvoltarea multilaterală a membrilor societății. Această funcție socială esențială a democrației noastre n-ar fi posibilă dacă ea n-ar acționa atît în plan politic, prin manifestarea neîngrădită a poporului ca titular plenar și legitim al puterii de stat, în plan economic, prin asigurarea condițiilor de manifestare a întregului popor ca proprietar, producător și beneficiar al rezultatelor muncii sale, cît și în plan social, prin crearea unor asemenea relații sociale și a unui astfel de raport între individ și stat, între individ și societate, încît să fie promovate consecvent valorile fundamentale ale democrației socialiste de libertate, egalitate și dreptate socială, ale eticii și echității socialiste.

Libertatea în orînduirea noastră nouă este întruchipată în drepturile și libertățile largi de care se bucură toți membrii societății și prin a căror exercitare fiecare are posibilitatea de a se realiza plenar. „În înțelesul nostru — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — principalele drepturi sînt dreptul la muncă, dreptul la viață liberă, dreptul de a fi deplin st pin pe munca ta și pe roadele ei, dreptul de a putea spune deschis cuvîntul și de a participa activ la conducerea tuturor sectoarelor de activitate, la conducerea întregii societăți“¹⁾.

Spre deosebire de democrația burgheză, ajunsă într-un inevitabil impas, într-o perpetuă încercare de „adaptare“ la realități, oscilînd între proclamarea formală a drepturilor cetățenilor și anularea lor mai mult sau mai puțin mascată, între

susținerea demagogică, publicitară a idealului libertății și ciuntirea libertăților individuale, a valorilor umane, democrația noastră socialistă asigură toate condițiile pentru ca cetățenii să-și poată exercita efectiv drepturile și libertățile de care dispun. De pildă, fiecărui cetățean îi este garantat dreptul la muncă, statul asigurîndu-i posibilitatea de a desfășura, potrivit pregătirii sale, o activitate în domeniul economic, administrativ, social sau cultural, remunerată după cantitatea și calitatea ei. Burghezia nu garantează și nici nu poate garanta dreptul la muncă. Dreptul la muncă nu poate fi o realitate în condițiile proprietății capitaliste asupra mijloacelor de producție, care generează exploatare, inegalitate economică și socială. Dimpotrivă, șomajul a devenit de mult o boală endemică a capitalismului. Astfel, în prezent numărul șomerilor numai în țările capitaliste dezvoltate se ridică la circa 28 milioane de oameni, din care în S.U.A., „campiona democrației“, 12 milioane, iar în țările Pieței comune peste 10 milioane. Este evident, deci, că într-o societate care nu asigură unor mase de milioane de oameni posibilitatea de a-și c știga existența prin muncă, nu poate fi vorba de o democrație reală, de libertate, de asigurarea drepturilor fundamentale ale omului.

Prin transformările profund revoluționare pe care le-a determinat, socialismul a asigurat, totodată, realizarea în patria noastră a unei egalități sociale autentice în toate domeniile vieții economice, politice, juridice, sociale și culturale a tuturor oamenilor muncii fără deosebire de naționalitate. Desființarea proprietății private asupra mijloacelor de producție, instaurarea unor relații sociale bazate pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție și asupra produselor muncii constituie factorul determinant, baza economică și socială a instituirii egalității reale între toți cetățenii. Promotor al ideii de egalitate, Partidul Comunist Român militează consecvent pentru infăptuirea principiilor eticii și echității socialiste, principii ce decurg din însăși esența noii orînduiri. În societatea noastră, echitatea și dreptatea socială penetrează ansamblul relațiilor sociale, se constituie ca elemente de bază ale profilului și comportamentului moral al membrilor societății, prin grija și acțiunea permanentă de punere a tuturor domeniilor vieții sociale, a relațiilor dintre oameni, pe temeiul acestor valori fundamentale și de eliminare a oricăror încălcări ale acestora.

Se știe că una din trăsăturile activității în planul gîndirii partidului nostru, a secretarului său general, constă în spiritul său realist, creator, științific și profund democratic, radical opus abordărilor dogmatice și reduționiste, tendințelor de fetișizare și canonizare atît a realităților, cît mai ales a punctelor de vedere elaborate la un moment dat. O ilustrare vie a acestui consecvent și profund democratic mod de acțiune în planul teoriei și practicii o aflăm în magistrala expunere la plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie 1982, în cadrul căreia tovarășul Nicolae Ceaușescu subliniind necesitatea de a se trage concluziile corespunzătoare din faptul că unele legiți și teze generale nu mai corespund noii etape de dezvoltare a societății socialiste românești, apreciază, totodată, că una din concluziile majore pentru activitatea partidului este continuarea perfecționării și adîncirii conducerii democratice a societății noastre. „Este necesar — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu cu acest prilej — să veghem permanent la dezvoltarea continuă a democrației muncitorești — socialiste ca factor determinant al f uririi socialismului și comunismului“²⁾.

Încă de la Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu preciza că problema fundamentală a dezvoltării democrației socialiste este asigurarea participării maselor largi, a întregului popor la conducerea societății. Adîncind această idee, secretarul general al partidului, în Raportul prezentat Conferinței Naționale din 16-18 decembrie 1982, subliniază necesitatea înțelegerii „că dezvoltarea societății socialiste este nemijlocit legată de existența unui larg cadru democratic care să asigure participarea tuturor categoriilor sociale, a maselor largi, populare, fără deosebire de naționalitate, la conducerea diferitelor sectoare de activitate“³⁾.

¹⁾ Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 14, București, Ed. politică, 1977, p. 296

²⁾ Nicolae Ceaușescu, Expunere cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului (prezentată la plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie 1982), București, Ed. politică, 1982, p. 39

³⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport prezentat la Conferința Națională a P.C.R. din 16-18 decembrie 1982, „Știința“ nr. 12 540 din 17 XII 1982

Participarea are în societatea noastră, ca și democrația, un caracter **multidimensional**. Aceasta înseamnă că obiectul participării îl constituie toate domeniile de activitate ale vieții noastre sociale și că vizează deopotrivă problemele de interes general, național, cât și problemele de la fiecare loc de muncă, pe plan local (la nivelul județului, orașului, cartierului, comunei etc.). Participarea maselor largi de oameni ai muncii la conducerea societății constituie un proces îndelungat, în cadrul căruia evoluează și se perfecționează permanent atît formele organizatorice, instituționale, cît și subiectul activ — oamenii muncii.

În concepția partidului nostru, **forma cea mai înaltă a democrației este participarea directă, democratică a poporului la conducerea societății**. Conducerea directă a societății de către masele largi populare, de către întregul popor apare ca o necesitate obiectivă a construirii societății socialiste multilaterale dezvoltate în patria noastră. De aceea, ca urmare a numeroaselor măsuri luate, în special după cel de-al IX-lea Congres al partidului, procesul afirmării și dezvoltării democrației în țara noastră se caracterizează prin aceea că cetățenii participă la conducerea societății nu numai prin reprezentanții aleși în diversele organe, ci și în mod direct, nemijlocit.

Printre diversele modalități de participare directă a maselor largi la conducerea societății un rol fundamental îi revine autoconducerii muncitorești. Autoconducerea muncitorească se înscrie ca o treaptă superioară în procesul de dezvoltare a democrației din țara noastră, constituind totodată, expresia cea mai pregnantă a creșterii rolului conducător al clasei muncitoare în societatea românească. Trecerea la autoconducerea muncitorească care a fost pregătită de întregul complex de măsuri de democratizare a vieții economice și sociale luate în ultimii ani, este rezultatul legic al unui proces obiectiv de acumulari cantitative care au condus la un salt calitativ și în domeniul sistemului de conducere și organizare, al mecanismului economico-financiar. Instituirea autoconducerii și autogestiunii economice a rezolvat o contradicție care apăruse la un moment dat între cadrul democratic larg, instituționalizat, și mecanismul economic prea centralizat, întărind astfel și mai mult puterea de decizie autonomă și de răspundere directă a organelor colective de conducere, a colectivelor de oameni ai muncii.

Sporirea atribuțiilor organelor colective de conducere din unități ca urmare a măsurilor întreprinse în ultimul timp, în special ca urmare a celui de-al II-lea Congres al consiliilor oamenilor muncii impune creșterea responsabilității oamenilor muncii în calitatea lor de proprietari, producători și beneficiari, pentru conducerea directă și efectivă a unității, întărirea ordinii și disciplinei la locurile de muncă, pentru bunul mers al întreprinderii. Subliniind necesitatea creșterii rolului consiliilor de conducere și adunărilor generale, tovarășul Nicolae Ceaușescu preciza că „**adunările generale trebuie să dezbată și să adopte hotărâri cu privire la întreaga activitate economico-financiară**” a întreprinderilor, că acestea au „**menirea să aprobe activitatea consiliilor de conducere, precum și componența acestor consilii, inclusiv a cadrelor de conducere, directori, directori adjuncți și alții**”⁴⁾.

Instituirea dreptului oamenilor muncii de a deține părți sociale din proprietatea întreprinderilor și de a obține, în funcție de această participare, un venit suplimentar din beneficii, reprezintă și ea o manifestare a democrației muncitorești, a creșterii rolului oamenilor muncii în funcționarea și conducerea unităților economice. O asemenea reglementare va conduce la întărirea răspunderii oamenilor muncii în calitatea lor de proprietari, la preocuparea pentru mai buna desfășurare a activității economice, va asigura participarea mai activă la autoconducerea și autogestiunea unității, va întări și mai mult grija pentru apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste. Totodată, în cadrul acestor noi relații de proprietate se vor lega și mai strâns veniturile individuale ale fiecărui om al muncii de realizarea producției, de productivitatea muncii și eficiența economică, de valorificarea superioară a materiilor prime și a forței de muncă.

În prezent, devine tot mai evident faptul că puterea poporului se manifestă în forme multiple, iar **conducerea societății se realizează printr-un sistem larg democratic, în care statul constituie numai o modalitate specifică a conducerii sociale**. Pe lângă formele democrației statale (perfecționarea activității Marii Adunări Naționale și a consiliilor populare, așezarea la baza organizării și funcționării organelor și organismelor sta-

tului nostru socialist a principiului muncii și conducerii colective etc.) a fost creat un sistem de organisme larg democratice de la unitățile de bază economico-sociale pînă la organele cu caracter național. Avem — subliniază în acest sens secretarul general al partidului — consiliile de conducere și adunările generale ale oamenilor muncii, congresele și diferitele consilii naționale de conducere pe plan central care asigură un vast cadru democratic de participare a maselor, a poporului la conducerea societății și dau noi dimensiuni democratice edificării socialiste a patriei noastre.

În actuala etapă de dezvoltare a democrației socialiste din țara noastră devine nu numai posibilă dar și necesară îmbinarea, întrepătrunderea activității puterii de stat cu a celorlalte forme de organizare și conducere social-economică, punîndu-se capăt astfel instrăinării milenare a statului de societate. Ideea — forță a perfecționării întregii conduceri și organizări sociale — este **îmbinarea formelor democrației reprezentative statale cu formele autoconducerii muncitorești**, bazate, în principal, pe participarea nemijlocită a maselor largi populare la luarea deciziilor la toate nivelurile.

Acest cadru nu înseamnă estomparea sau diminuarea rolului istoric al statului nostru socialist, a locului său fundamental în sistemul politic, în sistemul democrației socialiste. Statul socialist, reprezentantul suprem al poporului, își îndeplinește menirea sa de principal instrument al construirii socialismului „**asigurînd — așa cum preciza tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a partidului din 16-18 decembrie 1982 — conducerea unitară planificată a întregii activități economico-sociale, a tuturor sectoarelor, realizarea echilibrului, a dezvoltării armonioase a societății, a concordanței cît mai depline între forțele de producție și relațiile sociale**”⁵⁾. În aceste condiții, necesitatea întăririi continue a statului socialist este cerută de legitățile obiective ale dezvoltării societății românești în etapa actuală și viitoare. **Creșterea rolului statului în conducerea întregii activități economico-sociale este organic legată în concepția partidului nostru de întărirea controlului maselor populare asupra activității organelor sale, de procesul perfecționării continue a democrației socialiste, muncitorești sub toate aspectele sale: politice, economice, sociale**. Teza afirmată de secretarul general al partidului la plenara C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie și la Conferința Națională privind statul democrației muncitorești, revoluționare, dă o perspectivă nouă, superioară dezvoltării societății noastre.

Grație creării acestui sistem larg, democratic al conducerii sociale, care îmbină armonios activitatea partidului, statului, organizațiilor de masă și obștești, cu formele de participare nemijlocită a oamenilor muncii la conducerea întregii societăți, s-au creat condiții ca politica partidului și statului, conducerea pe baza planului național unic, să reflecte mai direct și să se înfăptuiască într-un consens deplin cu interesele și voința întregului popor, într-un cadru unitar, sub conducerea partidului.

Este meritul gîndirii novatoare și acțiunii politice creatoare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, că pornind de la adevărurile generale ale dezvoltării sociale, de la realitățile istorice și naționale ale României, a fost creat un sistem de guvernare a societății, fără egal, superior oricărei democrații burgheze, sistem care asigură participarea efectivă a întregului popor la făurirea conștientă a propriului destin.

„**Se poate afirma, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul la Conferința Națională a P.C.R., că am realizat o concordanță corespunzătoare între dezvoltarea forțelor de producție, a societății socialiste românești în general și cadrul democratic de participare la conducere**”. Esențial este acum, continua tovarășul Nicolae Ceaușescu, să se asigure buna funcționare a acestui cadru democratic, să folosim deplin posibilitățile pe care el le oferă, organismele democrației noastre socialiste trebuind să acționeze efectiv ca forumuri de dezbateri responsabile și soluționare justă, operativă a tuturor problemelor. Asigurarea funcționalității sistemului instituțional al democrației socialiste, a fiecărei forme democratice de conducere a vieții economico-sociale și politice, de participare nemijlocită a maselor la gestiunea economică, la soluționarea treburilor publice, reprezintă obiectivul fundamental al activității tuturor factorilor politici și sociali, obiectiv care e condiționat de continua sporire a avuției naționale, de creșterea gradului de pregătire politico-ideologică și competență profesională a oamenilor muncii, de lărgirea orizontului de cunoaștere și de întărirea responsabilității sociale a fiecărui membru al societății.

Marin NEAGU

⁴⁾ Nicolae Ceaușescu, Expunere cu privire la stadiul actual al edificării socialismului în țara noastră, la problemele teoretice, ideologice și activitatea politică, educativă a partidului (prezentată la plenara largită a C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie 1982), București, Ed. politică, 1982, p. 32

⁵⁾ Nicolae Ceaușescu, Raport prezentat la Conferința Națională a P.C.R. din 16-18 decembrie 1982, „Scînteia” nr. 12.540, din 17 XII 1982

A 35-A ANIVERSARE A PROCLAMĂRII REPUBLICII

(Urmare din pag. 3)

întregii națiuni. În acest sens, secretarul general al partidului nostru releva în Expunerea la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din iunie 1982 că „**formele de proprietate, de producție și repartiție socialistă constituie expresia celei mai înalte democrații muncitorești, a faptului că clasa muncitoare, oamenii muncii fără deosebire de naționalitate sînt organizatorii întregii activități de producție, sînt adevărații stăpîni ai avuției naționale**”.

În același timp, s-au ridicat la un nivel meru mai înalt rolul și activitatea statului nostru, s-a întărit legalitatea socialistă, întreaga activitate a societății a fost așezată pe temelia legilor, se promovează ferm principiile muncii și conducerii colective la toate nivelurile. Partidul a manifestat și manifestă o preocupare neslăbită pentru creșterea rolului maselor în viața social-politică a țării, pentru dezvoltarea continuă a democrației muncitorești, a autoconducerii și autogestunii. Dialogul viu cu masele cele mai largi, atragerea lor la dezbaterile tuturor problemelor care privesc dezvoltarea țării se afirmă ca principală metodă de conducere. Partidul promovează consecvent tot ceea ce se impune ca necesitate obiectivă pentru progresul societății. Nu de înnoire trebuie să ne temem, ci de stagnare în gândire, de formele învechite, subliniază secretarul general al partidului nostru, relevînd importanța deosebită ce revine activității teoretice, ideologice, de analiză, în spiritul concepției materialist-dialectice, a tuturor fenomenelor interne și internaționale.

Construcția socialismului a asigurat întărirea și dezvoltarea pe baze noi a națiunii noastre, i-a creat condiții pentru ridicarea ei pe o treaptă superioară. Națiunii române, alcătuită din clase și categorii sociale prietene, întemeiată pe economia socialistă unitară, îi sînt proprii o cultură și conștiința socialiste și o organizare statală unitară, independentă și suverană. În cadrul marilor cuceriri dobîndite de poporul nostru în anii Republicii, la loc de frunte se înscrie rezolvarea justă, în spiritul principiilor socialismului științific, a problemei naționale, făurirea, pe această bază, a unității și prieteniei frățești dintre toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate. Partidul nostru a abordat problema asigurării deplină egalității în drepturi a oamenilor muncii români, maghiari, germani și de alte naționalități în cadrul dezvoltării generale a patriei, a ridicării nivelului de civilizație a întregii țări. Astfel, puternica creștere a forțelor de producție, dezvoltarea armonioasă, echilibrată a economiei naționale, a fiecărui județ, a bazei tehnico-materiale a societății noastre socialiste, înflorirea învățămîntului, științei și culturii, participarea activă a tuturor oamenilor muncii la conducerea statului sînt tot alături factori de transpunere în viață a egalității în drepturi a tuturor cetățenilor României, fără deosebire de naționalitate, în toate domeniile vieții economice, politice, juridice, sociale și culturale. Toate aceste fapte care privesc dezvoltarea economică, drepturile politice, cit și învățămîntul, cultura, presa destinate naționalităților conlocuitoare, reprezintă confirmarea de netăgăduit a aprecierii secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care sublinia că România se numără printre puținele țări care a rezolvat într-un mod democratic, umanist, problema națională și că ar fi de dorit ca toate naționalitățile, din toată lumea, să dispună cel puțin de aceleași drepturi de care dispun cetățenii de alte naționalități din țara noastră.

Înaintarea României pe calea socialismului a avut și are loc în condițiile asigurării unei unități strînse, dialectice, între politica internă și externă. În activitatea lor internațională partidul și statul român au promovat și promovează politica de dezvoltare multilaterală a relațiilor cu toate țările socialiste, și în primul rînd cu vecinii, de întărire a colaborării cu țările în curs de dezvoltare, cu țările nealinierte, cu toate statele lumii, fără deosebire de orinduire socială, în scopul consolidării păcii și securității internaționale, al edificării unei lumi mai bune și mai drepte pentru toate națiunile. România întreține relații diplomatice și consulare cu 137 state, față de 25 în 1947 și relații economice și culturale cu 150 de țări, față de 29 în 1950. La baza întregii activități internaționale a României socialiste stau principiile independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, egalității în drepturi, renunțării la folosirea forței și la amenințarea cu forța în relațiile dintre state, principiul ce se afirmă ca sîngurele în măsură să asigure pacea, securitatea și cooperarea între națiuni și care capătă o tot mai largă recunoaștere internațională.

România este prezentă la dezbaterile tuturor marilor probleme internaționale, aducîndu-și contribuții substanțiale, larg recunoscute pe plan mondial, la adoptarea de măsuri pe linia securității și cooperării în Europa, dezarmării generale, în primul rînd a celei nucleare, soluționării pe cale politică a conflictelor sau stărilor conflictuale în lume, lichidării subdezvoltării

și instaurării unei noi ordini economice și politice internaționale, democratizării relațiilor internaționale. O contribuție decisivă la orientarea politicii externe a României, la formularea științifică a principalelor tendințe ale epocii contemporane și la înfăptuirea relațiilor internaționale ale țării noastre aduce tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele României. Capacitatea de investigație științifică, sublinierea magistrală a profunzimii transformărilor ce au loc în viața internațională și precizarea, în spirit novator, a modalităților de acțiune pentru a da viață năzuințelor de pace, progres și independență ale popoarelor sînt îmbinate armonios de secretarul general al partidului nostru cu o amplă și neîntreruptă implicare în viața internațională. În Raportul prezentat la Conferința Națională a partidului din 16—18 decembrie a.c., tovarășul Nicolae Ceaușescu a reafirmat cu putere „**hotărîrea poporului român de a acționa cu toată consecvența în direcția dezvoltării relațiilor internaționale, a colaborării cu toate statele lumii, de a-și aduce contribuția activă la soluționarea marilor probleme mondiale, la asigurarea independenței fiecărui popor, a dreptului la dezvoltare liberă, la triumful politicii de colaborare internațională, de dezarmare, de pace pe planeta noastră!**”.

Realizările remarcabile obținute de poporul nostru de-a lungul acestui drum istoric de trei decenii și jumătate reprezintă cea mai concludentă dovadă a justetei politicii Partidului Comunist Român, caracterizate prin originalitatea soluțiilor adoptate în rezolvarea problemelor de bază ale organizării și conducerii societății, prin aplicarea creatoare a principiilor socialismului științific la condițiile social-istorice din România, prin aprofundarea fenomenelor și aspectelor noi apărute în procesul transformării revoluționare a societății. Ele constituie, totodată, o mărturie grăitoare a faptului că Partidul Comunist Român, vlăstar puternic din trupul poporului, al clasei muncitoare, țărănimii și intelectualității, nu cunoaște alte țeluri mai înalte decît libertatea, prosperitatea și fericirea poporului, că prin întreaga sa activitate slujește fără preget interesele poporului, ale independenței și suveranității, ale păcii, ale creșterii bunăstării materiale și spirituale a poporului. Importantele realizări obținute în toate domeniile de activitate sînt, totodată, ilustrarea cea mai grăitoare a unității de voință a întregului nostru popor, hotărîrii sale nestrămutate de a consolida și dezvolta pe o treaptă superioară cuceririle socialismului, de a urma neabătut partidul, strîns unit în jurul secretarului general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Însuflețit de hotărîrile Conferinței Naționale a partidului, întregul nostru popor acționează cu hotărîre pentru realizarea obiectivelor stabilite de Conferința Națională, care, analizînd stadiul actual al societății socialiste românești, a trasat căile dezvoltării ei în continuare, a adoptat programe și hotărîri de cea mai mare însemnătate pentru progresul multilateral al României. Documentele adoptate de Conferința Națională, bazate pe cunoașterea cerințelor obiective ale etapei pe care o parcurge țara noastră în prezent, a posibilităților și nevoilor reale ale economiei naționale, a fenomenelor și tendințelor din economia mondială, asigură consolidarea rezultatelor în construcția socialistă, realizarea obiectivului strategic de trecere a României la un nou stadiu istoric — de țară mediu dezvoltată, accelerarea procesului de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate. „**Ținînd seama de realizările din primii doi ani ai cincinalului, cit și de situația economică mondială, în următorii trei ani ai celui de-al VII-lea plan cincinal — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la Conferința Națională a partidului — vom pune în continuare accentul pe dezvoltarea intensivă a tuturor ramurilor de activitate, pe ridicarea calității producției și creșterea eficienței economice. Nu avem de gînd să încetăm mai mult viteza de înaintare sau să ne punem la adăpost pînă trece vîntul. Sîntem hotărîți să luăm toate măsurile pentru a mări viteza de înaintare, chiar în aceste condiții grele, chiar dacă nu vom putea realiza ritmurile înalte stabilite în planul cincinal, vom acționa pentru o dezvoltare mai puternică decît în primii doi ani**”.

Întregul nostru popor, bucurîndu-se de roadele transpunerii în viață a politicii partidului, sărbătorînd cea de-a 35-a aniversare a Republicii, își manifestă plin, prin fapte de muncă mindria de a avea la cîrma destinului sale un partid puternic care elaborează în mod științific, realist, obiectivele și sarcinile făuririi societății socialiste multilaterale dezvoltate în deplină concordanță cu cerințele societății românești, cu realitățile concrete ale țării, asigurînd punerea în valoare a resurselor materiale și umane ale României. Adeziunea totală a națiunii noastre la politica partidului, elaborată cu contribuția hotărîtoare a secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, hotărîrea cu care oamenii muncii acționează pentru înfăptuirea exemplară a Programului partidului, a hotărîrilor Congresului al XII-lea și ale Conferinței Naționale a partidului constituie o puternică garanție că poporul nostru, stăpîn pe destinele sale, va înregistra noi și noi succese în făurirea unei economii puternice și moderne a unei culturi înfloritoare, a unei societăți a muncii, echității și democrației.

TRANZIȚIILE ENERGETICE ȘI EFECTELE LOR TEHNOLOGICE

Retrospectivă, prezent, perspectivă

MAJORAREA, la cote imprevizibile, a prețului la petrol începând cu anul 1973 a declanșat, precum este cunoscut, criza energetică, criză cu efecte perturbatoare, adesea dramatice, asupra fiecărei țări în parte și a economiei mondiale în ansamblu. Criza energetică a antamat un amplu proces de diversificare a surselor energetice utilizate astfel încât, potrivit opiniei unor specialiști, omenirea cunoaște în acest sfârșit de mileniu un autentic proces de tranziție energetică. Pe fondul acțiunilor vizând reducerea consumurilor energetice, în cele mai multe țări se întreprind cercetări susținute pentru reorientarea spre cărbune deopotrivă cu valorificarea surselor energetice neconvenționale.

Dar faptul care ni se pare deosebit de important și care se cere soluționat concomitent cu obținerea celor mai bune tehnologii de producere și captare a energiei este acela că diferitele forme de energie nu pot fi substituite unele altora decât în cazuri puține, cum ar fi energia electrică. Mai mult chiar, după cum o dovedește istoria tehnicii, fiecare sursă majoră de energie a creat propria sa civilizație tehnică. Pornind de aici, de la surprinderea relației sursă de energie — structuri tehnologice (și chiar economice) vom căuta în cazul a doi purtători majori de energie: cărbunele și petrolul, să desprindem câteva concluzii pentru implicațiile actualei tranziții energetice.

Cărbunele și universul utilizării lui

UNA dintre primele prezențe ale cărbunelui în universul tehnologic al civilizației industriale se leagă, fără îndoială, de apariția cuptorului înalt în care din minereurile de fier se extrăgea, cu ajutorul mangalului, fonta. Aceste cuptoare au apărut în Europa în perioada de mijloc a mileniului nostru. Ulterior, în jurul anului 1700, cererea tot mai mare de fier a dus la tăierea pădurilor pentru a se obține din lemnul lor mangalul. Sînt distruse în bună parte pădurile Angliei apoi ale Suediei, acțiune devastatoare care a putut fi oprită prin substituirea în 1735 de către A. Darby a mangalului cu cocsul obținut din cărbune. Se putea obține astfel, în cantități mari, fontă, apoi fier și oțel, creîndu-se condiții pentru extinderea utilizării fierului.

O altă cale prin care s-a impus cărbunele ca purtător energetic este folo-

sirea sa la mașinile cu abur care se bazează pe forța de expansiune a vaporilor de apă pe care-i pun în mișcare calorile degajate prin arderea cărbunilor. Inventatorii aveau astfel posibilitatea de a construi mașini. T. Savery, în 1668, brevetează, iar în 1705 Th. Newcomen realizează prima mașină cu abur; J. Watt îi aduce perfecționări și completări încît ea va trece în istorie ca mașina cu abur a lui Watt (1769). Această mașină avea de la început întrebunțări importante, dar limitate la anumite domenii: evacuarea apei din mine, suflarea aerului în cuptoare, acționarea războiului de țesut. După 1807, cînd R. Fulton aplică această mașină la vapoare, corăbiile cu pînze aveau să facă loc în scurtă vreme vapoarelor acționate de forța aburului.

În 1815 G. Stephenson realizează locomotiva și apoi se dezvoltă calea ferată cu o rapiditate deosebită în tot mai multe țări, diligența rămînd o amintire a epocii romantice. Un inginer francez, C. Ador, plin de imaginație, se întrebă dacă nu cumva cu această mașină cu abur se poate și zbura. Această idee îl preocupă mereu și, printr-o perseverență deosebită, ajunge să construiască primul avion cu care a reușit să zboare 50 de metri (1890). Era puțin, dar se deschidea un orizont plin de speranțe.

Mașina cu abur, prin aplicațiile sale variate și în principal în transporturile terestre și maritime, avea să stea la baza revoluției industriale a secolului al 19-lea. Dar cărbunii nu erau numai masă energetică. În procesul de preparare a cocsului și în general prin distilarea uscată a huilei, rămîneau anumite reziduuri numite gudroane, care nu aveau nici o întrebunțare. Iată că pe la începutul secolului al 19-lea cîțiva chimiști în frunte cu F. Runge, A.W. Hofmann, O. Unverdorben analizează aceste gudroane și găsesc în ele componente chimice de mare valoare, cum sînt: fenol, benzen, anilină, naftalină, antracen etc.; acestea aveau să creeze baza de plecare pentru realizarea unei puternice industrii chimice: de medicamente, coloranți, parfumuri, explozivi etc. Cîteva decenii mai tîrziu industria chimică avea să realizeze tot din cărbune acetilenă și apoi din aceasta materiale plastice, cauciucuri sintetice*).

Astfel, într-un secol, cărbunele ajunge, prin transporturile maritime și terestre și dezvoltarea industriei chimice, în plină expansiune. Civilizația industrială a secolului al 19-lea se bazează pe cărbune. Extracția de cărbune creș-

tea an de an și ajunsese în 1900 la 708 mil. t, în 1920 la 1166 mil. t, iar în 1960 la aproape 2 mld. tone.

Țițeiul — o afirmare spectaculoasă

ÎN A DOUA jumătate a secolului trecut, cînd cărbunele era atotputernic în toate industriile, apare un nou purtător de energie: petrolul. În cele mai multe enciclopedii, în cărți de specialitate și în istorii ale științei se apreciază că începutul industriei petroliere trebuie considerat în ziua de 27 august 1859, cînd în S.U.A. Edwin Drake, forînd la Titusville în Pennsylvania a săpat și a erupt prima sondă de țitiei. Dar încă în 1855 în S.U.A., chimistul I.C. Both făcea distilări de țitiei în orașul Pittsburg. În legătură cu începutul exploatarei țitieiului, România are și ea drepturile și prioritățile sale. Nu amintim decît unele date, dar semnificative. Încă în anul 1840 este menționată prima „găzărie” a lui S. Schăffer din Lucăcești (Bacău), deci cu 15 ani înaintea celei din Pittsburg. În 8 octombrie 1856 T. Mehedintcanu semnează contractul cu primăria orașului București pentru iluminatul capitalei cu lămpi cu „gaz” (petrol lampant) în locul celor cu ulei de nucă sau de rapiță. La 1 aprilie 1857 Bucureștiul devine primul oraș din lume iluminat cu petrol. Ploieștiul în 1858 fiind al doilea, iar Viena în 1859 al treilea. Menționăm că în 1859 în capitala Imperiului habsburgic iluminarea se făcea însă numai în gări și la marile magazine. Tocmai pe baza acestor fapte, în valoroasa lucrare enciclopedică engleză „The science of petroleum” elaborată în 5 volume începînd cu anul 1938 (de D.E. Dunston, A.W. Nash și T.B. Brooks) se menționează (în vol. I, p. 20) în mod clar că în anii 1857 și 1858 singura țară din lume care apare în statisticile internaționale de petrol este România. Abia în 1859 sînt prinse în statistici S.U.A., în 1860 Italia, în 1867 Canada, iar în 1862 Rusia.

Petrolul apare, așadar, în a doua jumătate a secolului trecut cu cifre de producție modeste și cu întrebunțări limitate, cea mai importantă utilizare a sa urmînd să devină petrolul lampant. Spre sfîrșitul secolului trecut extracția de țitiei se apropia de 20 mil. tone, dar

* Din 1 000 kg hullă se obțin: 700—800 kg cocs, 15—30 kg gudroane, 7—12 kg benzen, 1,4—2,6 kg amoniac.

în lumea civilizată se trecea tot mai rapid de la iluminatul cu petrol la electricitate. Ce urma să se întâmple cu milioanele de tone de țiței ?

În ultimii câțiva ani ai secolului trecut, 4 ingineri germani — N. Otto, G. Daimler, K. Benz și R. Diesel se ocupau de realizarea unor motoare mai puternice, mai simple și mai ușoare pentru automobilele acționate nu de cărbuni ci de produse petroliere, care aveau putere calorică mai mare (10—11 000 cal./kg, față de 7 000 cal./kg ulei). Mașina cu abur stăpinea lumea de aproape un secol. Locomotivele cu abur brăzdau continentele, iar vapoarele puse în mișcare tot de forța aburului străbăteau mările și oceanele lumii. Cei patru ingineri germani nu se sinchiseau de această supremație a cărbunelui și calculau, făceau planuri, desene, apoi construiau diferite motoare cu benzină.

Intr-adevăr, Otto, inspirat de realizările lui F. Forest, construiește primul său motor în patru timpi, iar în anul 1886 Benz străbate triumfător străzile Münchenului în primul automobil. Un

și mai puternice ? Frații Wilmar și Orville Wright construiesc și ei avioane începând din 1896, iar în 1903 reușesc să zboare cu un avion cu două elice. În același an (1903) românul Traian Vuia construiește în Franța avionul ce-i poartă numele cu care s-a desprins pentru prima dată de la sol cu mijloace mecanice proprii. În 1908 H. Farman își construiește și el un avion plin de suplețe, iar în 1909 Louis Blériot construiește un alt avion cu care trece Canalul Minecii. În 1910, Henri Coandă realizează, tot în Franța, primul avion cu reacție care avea să fie un salt important în dezvoltarea aviației de mai târziu. Tot în 1910 Aurel Vlaicu, după ce studiază ingineria la München, construiește două tipuri de avioane (Vlaicu I și Vlaicu II) cu care obține succese cu totul deosebite la concursul internațional de la Aspern.

După terminarea primului război, după o scurtă perioadă de stagnare, extracția de țiței a reinceput să crească, iar după anul 1921 depășește 100 milioane tone pe an. Incepea să se întrevadă o concurență cu extracția de cărbune ?

Producția mondială de cărbune și țiței

Anul	Populația lumii (în mil.)	CĂRBUNI		ȚIȚEI	
		în mii t	kg/loc.	în mii t	kg/loc.
1900	1 550	708	455	21	13,3
1920	1 810	1 166	638	99	54,5
1940	2 246	1 321	590	292	130,0
1960	3 010	1 982	660	1 000	334,0
1980	4 269	3 505*)	820	3 065	716,0

*) Din aceasta aprox. 2,5 mrd. t reprezintă huila, iar aprox. 1 mrd. t cărbunele brun și lignitul.

an mai târziu (1887), Daimler realizează motorul în doi timpi și constituie firma „Daimler Motor Co.“, care în 1926 avea să fuzioneze cu a lui Benz cu numele „Daimler-Benz“ pentru a lupta mai ușor cu concurența americană, unde Ford lansase în stil mare „trășurile cu benzină“. Tot înainte de a se încheia secolul trecut, Rudolf Diesel inventează (1893) motorul ce-i poartă numele și care era alimentat nu cu benzină scumpă, ci cu produse petroliere inferioare, ieftine (motorină, mazut). Acest motor avea să se poată folosi în mod eficient și la camioanele de mare tonaj și la locomotive, și la vapoare și, modificat, chiar la submarine.

Nu trec decât câțiva ani și apar alți inventatori de astfel de motoare. Ei erau însă americani, români și francezi. Ei își dădeau seama că forța calorică superioară a petrolului putea acționa motoare și mai puternice, și mai simple, cu care să se poată construi avioane, căci oamenii vroiau să zboare. Acești tehnicieni plini de imaginație vroiau să ducă mai departe experiențele reușite ale lui F. Forest, care a adus motorului cu explozie între 1882 și 1897 atâtea perfecțiuni și completări cât adusesese cu un secol în urmă Watt mașinii cu abur (aprinderea electrică, motorul bloc, magnetoul, răcirea cu aer etc.).

Dar dacă francezul Clément Ader reușise în 1890 să zboare cu un avion acționat de o mașină cu abur, cum să nu se reușească să se construiască avioane cu motoare cu explozie mai ușoare

bune ? Încă nu. Minele de cărbuni dădeau industriei atunci peste 1,2 miliarde tone, deci de 12 ori cât sondele de țiței. Totuși un chimist suedez, Svante Arrhenius, care luase în 1903 și premiul Nobel, este îngrijorat de creșterea producției de țiței, considerând că extracția de 100 mil. tone pe an este mult prea mare și are imprudența să scrie în 1923 : „În ritmul actual de consum în 20 de ani nu va mai fi petrol“. Petrolul concura acum cu vapoarele acționate cu mașina de abur pe care le înlocuiește. Sursa de energie era mai ieftină și viteza navelor mai mare. Prin dezvoltarea automobilismului, aviației și flotei navale într-un ritm atât de rapid, concurența dintre cărbune și petrol devenise de neînălțurat. În 50 de ani (1900—1950) extracția de cărbune a crescut de 2 ori, iar cea de petrol de 25 de ori. Se mai putea vorbi de cine va câștiga cursa ? Mai era nevoie să se caute explicații de ce unele mine de cărbuni se închideau ? (tabelul).

Automobilismul și aviația, iar după cel de-al doilea război mondial și petrochimia au stimulat mereu creșterea extracției de țiței prin realizarea de carburanți cu cele mai variate proprietăți și apoi de produse chimice care fiind de zeci de ori mai scumpe decât materia primă folosită, asigura acestei ramuri industriale o productivitate deosebită. Industria petrolului progresa galopant, de la un deceniu la altul. Se simțea nevoia de a se construi conducte pentru transportul produselor petroliere și cel ale gazelor naturale ? Ele

se realizau cu mare viteză, ajungându-se astăzi la peste 2 mil. km. Era nevoie de vapoare speciale, tancuri petroliere, pentru a transporta petrolul din țările exportatoare spre cele importatoare ? Se construiau mereu, ajungându-se ca tonajul petrolier să crească de la 25 mil. t în 1950 la 64 mil. t în 1960, la 156 mil. t în 1970 și la 180 mil. t în 1980, ceea ce reprezenta 40 la sută din totalul tonajului maritim mondial.

Cererea de țiței s-a menținut mereu fermă în special în perioada dintre cele două războaie mondiale. Este sporită capacitatea de rafinare și oamenii de afaceri recomandau investiții tot mai mari și în alte ramuri industriale care aveau legătură cu petrolul. Proprietarii de puțuri petroliere erau încântați că țițeiul a devenit și materia primă în industria chimică și că din aceasta obțineau rentabilități sporite. Capitaliștii din chimie, fericiți că au găsit o materie primă și o sursă de energie ieftină, semnau și ei contractele cele mai îndrăznețe. Chimia colaborase deja, în condiții extrem de tentante, cu electricitatea și valorificase sarea în sodă caustică, clor, sodă și apoi o serie de compuși organici (clorură de vinil, D.D.T. etc.). Extragerea unor metale și rafinarea lor pe cale electrochimică — aluminiul, magneziul, cuprul, argintul etc. deschideau porți și spre metalurgie și totul se lega strins — petrol, electricitate, chimie-metalurgie.

În navigație — așa cum arătam — vapoarele cu petrol înlocuiesc rapid pe cele cu cărbuni și nevoia de țiței devine tot mai presantă. Capitaluri se găsesc pentru cele mai extravagante proiecte.

Dezvoltarea transporturilor și mai ales apariția turboreactoarelor și a rachetelor necesita tipuri noi de carburanți. Dar W. Burton arătase încă din 1912 că prin cracare termică se poate modifica procentul produselor rezultate, iar O. Haudry, în 1933, arăta cum cracarea catalitică dă rezultate și mai bune și mai variate ; se fac instalații moderne pentru cracarea produselor petroliere, pentru ca din țițeiuri de compoziții diferite să se obțină produsele dorite.

Dar grija pentru mărirea extracției de țiței era permanentă. Când se părea că producția de țiței da semne de stagnare, s-a intensificat forajul submarin, care, deși costa de 2—3 ori mai mult decât cel terestru, se extinde mereu. Astăzi el reprezintă 1/5 și se tinde către 1/4 din totalul extracției mondiale.

În căutarea unor soluții diversificate

TOȚI proprietarii de terenuri petroliere, de rafinării, de mijloace de transport trăiau parcă hipnotizați, într-o euforie care-i făcea să nu se gîndească la ziua de mâine. Cine să

Axente Sever-BANCIU

(Continuare în pag. 22)

ENERGETICA CHIMICĂ ȘI BIOCHIMICĂ: PROMISIUNE PENTRU DEPĂȘIREA CRIZEI ENERGETICE

ÎN CONCEPȚIA partidului nostru privind asigurarea resurselor energetice necesare dezvoltării, concepție considerabil îmbogățită și ancorată ferm în realitățile noastre prin programele speciale aprobate de recenta Conferință Națională a partidului, resurselor energetice neconvenționale le revine un rol deosebit. Energia solară, geotermală, a vântului și valurilor, energia produsă din biomasă reprezintă prin caracterul lor regenerabil surse valoroase de acoperire a consumului energetic la nivelul economiei. Între sursele energetice neconvenționale și cu un potențial în continuă creștere: chimia; în fapt, este vorba despre noi soluții tehnologice realizate de cercetarea științifică din domeniul chimiei care vor permite atragerea în circuitul productiv sau valorificarea superioară a unor substanțe minerale și organice.

Chimia — un statut în modificare

INDUSTRIA chimică a fost de la începutul primei revoluții industriale și pînă în prezent un mare consumator de resurse energetice, dar în condițiile actualei crize de energie și materii prime statutul său pare a se modifica total, chimia devenind în viitorul apropiat un mare producător de resurse energetice: termice și electrice. Un domeniu de maximă importanță în care cercetarea chimică are asigurat un spațiu vast de acțiune îl reprezintă valorificarea cărbunilor inferiori, substanțe minerale care pot contribui la echilibrarea balanței energetice naționale, în special în următoarele sectoare: ca sursă de energie termică și electrică, la producerea carburanților pentru motoare și ca materie primă pentru industria chimică.

După izbucnirea crizei energetice din 1973, în numeroase țări s-au accelerat cercetările tehnologice pentru valorificarea cărbunilor pe cale chimică atît ca resursă energetică, termică și electrică, cît și ca sursă de materii prime pentru industria chimică organică și în primul rînd pentru producția de metanol și amoniac. Principalele metode au vizat gazeificarea și lichefierea (hidrogenarea) cărbunilor. Cele mai importante metode de gazeificare sînt: gazeificarea în strat fix (în contracurent), gazeificarea sub presiune în strat fluidizat (în curent încrucișat), gazeificarea prin antrenare (echicurent). Toate aceste procedee utilizează cărbuni inferiori, inclusiv lignit cu o putere calorică foarte scăzută, cu un procent ridicat de cenușă (25—30 la sută) și umiditate ridicată (pînă la 40 la sută). Procedeele de gazeificare a cărbunelui în strat fluidizat Texaco utilizează antracitul măcinat. Cercetările continuă mai ales în R. F. Germania, în vederea găsirii unor noi catalizatori a căror selectivitate ameliorată ar permite obținerea din carbon a unei game de produse adaptate la exigențele pieței; astfel se pot obține cu bune rezultate hidrocarburi nesaturate gazoase cu lanțuri scurte (etilenă, butilenă, propilenă) și olefine prin adaosuri de „kiselgur“ (masă de silicat hidratată, foarte poroasă) cu catalizator de fier.

În țara noastră sînt experimentate următoarele procedee de gazeificare: procedeul de gazeificare în pat fluidizat, cu oxigen sub presiune (la ICSITEEMR — București), gazeificarea în pat fix sub presiune și oxigen (la filiala din Cluj-Napoca a ICSITEEMR); gazeificarea în pat fix, cu aer și/sau oxigen; gazeificarea cu grătar rotativ, la presiune normală (la ICSITEEMR — București); gazeificarea subterană a lignitului (la Institutul de cercetări minere Craiova); gazeificarea șișturilor bituminoase și a lignitului în pat fix, grătar rotativ, cu zonele de reacție și combustibil separate (la Universitatea din Brașov). Prin cercetările tehnologice efectuate pînă acum un avans mai important se înregistrează la tehnologia de gazeificare a lignitului în strat fluidizat sub presiune (10 bari), utili-

zînd ca agent de gazeificare aburul și oxigenul, care se experimentează pe o instalație pilot și apoi pe o instalație model de 5 Gcal/h. Pe baza rezultatelor obținute, într-o perspectivă apropiată se va trece la realizarea unei instalații de gazeificare de 100 Gcal/h. Consumul de lignit al acestei instalații este de 95 t/h, adică 617,500 t/an (6 500 ore funcționare), respectiv 123 000 tcc/an. Pe baza datelor obținute se estimează că în perioada 1986—1990 vor fi instalate pe această tehnologie capacități însumînd 300 Gcal/h, ceea ce reprezintă circa 2 milioane tone lignit/an, respectiv 400 000 tcc/an.

Gazul de sinteză obținut prin acest procedeu poate fi utilizat ca gaz reducător pentru furnale, în scopuri energetice sau, după purificare, ca înlocuitor al hidrocarburilor lichide și gazoase. Prin gazeificarea cărbunilor o mare parte din gazul natural care se utilizează actualmente în sectoarele energetice, în industria materialelor de construcții, în cea metalurgică și în consumul populației va putea fi orientată spre industria petrochimică, unde se asigură un nivel mai înalt de valorificare a acestor prețioase materii prime. De asemenea, în următorii ani se prevede folosirea cărbunelui și în scopuri tehnologice, ceea ce va asigura pentru un timp îndelungat combustibil lichid pentru motoare și materie primă pentru industria petrochimică și de sinteză, o atenție susținută acordîndu-se cercetărilor menite să ofere cele mai avantajoase tehnologii de gazeificare subterană, pentru valorificarea rezervelor de cărbune situate în condiții geologico-miniere foarte grele sau în straturi subțiri.

În domeniul energiei electrochimice, sferă de mare perspectivă în ce privește aportul chimiei la soluționarea problemei energetice, cercetările se desfășoară în patru direcții: a) găsirea de căi eficiente care să asigure conversia energiei chimice în energie electrică (și invers) cu ajutorul bateriilor primare și secundare, prin perfecționarea surselor electrochimice convenționale, respectiv prin elaborarea de surse electrochimice neconvenționale cu performanțe ridicate; b) găsirea de noi soluții pentru conversia directă a energiei solare în energie electrică și/sau chimică; c) dezvoltarea tehnologiilor electrochimice existente — în sensul optimizării lor — precum și imaginarea unor soluții nepoluante și cu un consum energetic redus pentru obținerea pe cale electrochimică a unor substanțe chimice cu rol major în funcționarea sistemului energetic al viitorului (cum ar fi, de pildă, obținerea hidrogenului prin electroliza apei la o tensiune cît mai apropiată de cea teoretică sau a unor produși reprezentînd precursori sau intermediari pentru elaborarea tehnologiilor optimizate ale viitorului, de exemplu, electrosinteza adiponitrilului pentru industria fibrelor sintetice); d) dezvoltarea cercetărilor de energetică electrochimică cu implicații în biologie.

În domeniul conversiei energiei chimice în energie electrică, o bună parte din eforturile ce se vor întreprinde vor avea drept scop realizarea automobilului electric. Studii în acest sens se efectuează în prezent pe foarte multe sisteme electrochimice considerate drept candidați potențiali pentru asigurarea unei tracțiuni electrice eficiente. Pe baza unor date comparative realizate în S.U.A. privind costul transportului pe benzină și, respectiv, cu energie electrică s-a ajuns la concluzia că în anul 2000 producția de vehicule electrice se va ridica la peste 18 milioane bucăți (peste 33 la sută din producția de autovehicule). Problema tehnologică majoră este cea a realizării unor acumulatori electrice de mare performanță. Dintre soluțiile în studiu pentru acumulatori de mare performanță se detașează în multe privințe acumulatorul Zinc/Clor (Zinc/Halogen).

În domeniul proceselor catalitice în dezvoltarea surselor neconvenționale de materii prime și energetice, cercetările au în vedere că principala bază de materii prime pentru industria chimică și pentru combustibili — hidrocarburi din țiței — este epuizabilă și că în următorii 15—20 ani se vor produce

mutații esențiale în acest domeniu; anume, va crește ponderea cărbunilor în balanța energetică a țării, iar baza de materii prime pentru industria chimică va fi asigurată în măsură tot mai mare de gazele naturale (metan, CO₂) și gazul de sinteză obținut prin gazeificarea reziduurilor organice, inclusiv petroliere și a cărbunilor. Totodată, apa — ca sursă nelimitată de hidrogen — va deveni o materie primă de bază pentru chimie. Or, toate aceste procese tehnologice sînt catalitice, fapt care explică preocupările vizînd elaborarea unor procedee tehnologice noi, cu consum redus de energie, concepute să-și mențină valabilitatea la schimbările succesive ale bazei de materii prime prin trecerea de la petrol și gaze naturale la cărbuni și biomasă, din care se pot obține o serie de semifabricate de bază în industria chimică și de sinteză. Tehnologiile care pleacă de la metanol sau gaze de sinteză utilizînd catalizatori moderni de tip zeolitic sau complecși metalici satisfac dezideratele menționate prin faptul că acești intermediari se obțin economic din toate resursele amintite mai sus, iar transformarea lor catalitică se realizează cu selectivități ridicate și cu consumuri energetice reduse.

Cît privește eforturile de reasezare a industriei chimice pe surse neconvenționale de materii prime și de reducere a consumurilor de energie primară înglobată în procesele chimice acestea sînt orientate în majoritatea cazurilor spre descoperirea de noi clase de catalizatori cu eficiență sporită și pe realizarea de procese tehnologice catalitice noi sau îmbunătățite.

Vector ideal de energie

DINTRE resursele energetice inepuizabile ale Terrei, hidrogenul conținut în apă reprezintă una din cele mai importante. Procedeele utilizate în momentul de față pentru producția de hidrogen răspond numai unor necesități din industria chimică, datorită faptului că aceste procedee sînt, ele însele, mari consumatoare de energie, iar prețul este ridicat. Dintre tehnologiile curente folosite în industria chimică se detașează, prin eficiență, acelea care utilizează gaze naturale și fracțiuni lichide petroliere prin procesul de reformare cu aburi și oxidare parțială. Hidrogenul rezultă în cantități industriale și din procesul de prelucrare a produselor petroliere, îndeosebi la piroliza gazelor și a lichidelor petroliere și în reformarea catalitică a benzinelor.

Al doilea procedeu ca importanță este electroliza apei. Acest procedeu este utilizat în domeniul de hidrogenare unde cantitățile necesare sînt de volum mic. Acest domeniu se găsește în momentul de față în plină dezvoltare, evidențindu-se perspective promițătoare pentru folosirea hidrogenului în scopuri energetice, drept combustibil și carburanți, precum și ca gaze de sinteză pentru chimizare. Deoarece sursele de materii prime (combustibili fosili) sînt epuizabile, consumul de energie și prețul hidrogenului sînt prea ridicate — cercetările științifice și tehnologice din întreaga lume se îndreaptă către realizarea unor procese tehnologice care pornesc în primul rînd de la descompunerea apei în elementele sale componente, fiind seama că apa reprezintă o sursă inepuizabilă și regenerabilă. Sursele de energie pentru declanșarea și menținerea reacțiilor sînt, de asemenea, inepuizabile, deoarece se încearcă utilizarea energiei solare și nucleare (procedee de fuziune). Se află în studiu și procedeele termochimice pentru descompunerea apei folosind temperaturi înalte, realizate în procesele industriale și îndeosebi utilizarea căldurii nucleare a reactoarelor, respectiv temperaturile înalte ale fluidelor caloportante ca, de exemplu, heliu sau sodiu lichid.

Pentru producerea, stocarea și utilizarea hidrogenului au fost inițiate programe speciale în numeroase țări, inclusiv în țara noastră, care vizează diferite procedee de obținere a hidrogenului, dintre care menționăm: procedeele catalitice, procedeele bio-foto-electrochimice, generarea hidrogenului cu ajutorul plasmelor prin radializă în general și prin intermediul laserilor în special, prin electroliza apei cu consumuri de energie minime. În această situație se estimează că va deveni rentabilă stocarea, sub formă de hidrogen, a energiei la centralele nucleare de înaltă temperatură. Transformarea energiei în energie electrică „via hidrogen“ este de pe acum mult mai rentabilă decît alte căi cunoscute, iar transportul energiei prin intermediul hidrogenului ca purtător de energie costă de 3—9 ori mai puțin decît transportul energiei electrice.

Toate programele de lucru referitoare la hidrogen necesită, însă, pe lângă producerea, transportul și utilizarea lui, rezolvarea problemei stocării. În prezent sînt în competiție trei posibilități de stocare: sub formă de compuși (hidruuri); sub formă de hidrogen lichid; sub formă gazoasă, de exemplu în mari rezervoare subterane, create prin explozii nucleare dirijate. Cercetările privind posibilitățile de stocare a hidrogenului sînt în curs, unele dintre ele înregistrînd progrese însemnate.

Cele arătate sînt numai cîteva dintre motivele pentru care hidrogenul apare ca „vector ideal de energie“, iar regîndirea tuturor proceselor industriale bazate pe hidrogen nu mai este o utopie, fiind posibil și foarte probabil ca nu peste mult timp noțiunile de hidrogenochimie sau hidrogenometalurgie să devină noțiuni uzuale.

Una dintre direcțiile de dezvoltare în energetica chimică o constituie și fotochimia, tehnologie care este implicată în realizarea de substanțe energetice active (combustibili, carburanți) și de tehnologii cu consumuri energetice reduse, înlocuirea în unele procese chimice a surselor actuale de energie, precum și utilizarea și stocarea energiilor din mediul înconjurător. Fotochimia prezintă un interes deosebit în domeniul sintezelor chimice. În momentul de față, pe plan mondial există posibilitatea tehnologică de dirijare a unei reacții fotochimice astfel încît să fie competitivă din punct de vedere economic cu procesele convenționale chiar la scară industrială. Pornind de la dezvoltarea surselor de radiație s-a ajuns la utilizarea laserilor, care tind să producă o adevărată revoluție în fotochimie. Metoda cu laseri se estimează a fi convenabilă la obținerea unor produși chimici cum sînt: clorura de vinil, cloropren, propenă, tetrafluoretilen.

Marele potențial energetic al micului univers al materiei

ÎN IMPACTUL cu marile probleme tehnologice legate de actuala strategie energetică, biologia modernă bazată pe utilizarea microorganismelor, a celulelor vegetale și animale și a fracțiilor lor subcelulare — biotehnologia — este chemată să participe cu o pondere importantă la soluționarea problemelor energetice.

Revoluția microbiologică a deschis noi căi de abordare a producției bioenergetice. Ingineria genetică a realizat soiuri noi și hibridi în măsură să realizeze recolte de biomasă energetică pînă la 200 tone la hectar (sfecla furajeră, topinamburi, sorgul etc.), după cum în silvicultură s-au realizat specii de arbori repede crescători (plopul, salcia, răchita) care pot da importante recolte anuale. În acvacultură s-au realizat asemenea „minuni“ ca pistia, care dă o recoltă de la 3 la 5 tone biomasă la hectar pe zi. Se realizează, de asemenea, cercetări fundamentale pentru creșterea randamentului de fotosinteză a radiației solare, care nu depășește 1 la sută în condiții naturale. Aceasta va reprezenta un mare salt în producția vegetală în general, a biomasei energetice în special. Răspîndirea rapidă a proceselor de utilizare a microorganismelor în producția de antibiotice, proteine, aminoacizi etc. reprezintă o perspectivă cu posibilități nebănuite. Tehnica ADN-ului recombinat este de acum în măsură să pună la dispoziția industriei bacterii producătoare de interferon, insulină, hormoni de creștere, și nu sîntem decît la primii pași în acest domeniu.

Principalele orientări în dezvoltarea cercetării în domeniul biotehnologiilor au în vedere realizarea de: tehnologii enzimactice pentru reducerea consumurilor energetice; producerea și conversia biomasei în purtători de energie; obținerea hidrogenului; tehnologii microbiene extractive.

De asemenea, se impun tot mai mult tehnologiile biologice de producere a combustibililor nu numai din biomasă, dar și din reziduuri. Cu ajutorul unor microorganisme de înaltă productivitate se introduc în circuit noi resurse de reziduuri din care se obțin gaze combustibile de fermentare. Metanogeneza furnizează un biocombustibil eficient, realizînd în același timp atît depoluarea mediului, cît și producerea unor îngrășăminte valoroase. Biotehnologiile de producere a gazelor combustibile tind să se dezvolte pe lângă crescătorile de animale (din dejecții animale), precum și pe lângă instalațiile de tratare a apelor uzate, unde prin acțiunea microorganismelor sau microfiteilor acvatice se obține un grad ridicat de epurare a apei și o biomasă bogată convertibilă în metan.

Potențialul energeticii chimice și biochimice pentru punerea în valoare a noi surse energetice neconvenționale, precum și uriașul potențial al fizicii energiilor înalte, surse inepuizabile și reînnoibile, constituie pentru acest sfîrșit de mileniu — și în mod cert pentru mileniul viitor — alternative viabile la epuizarea combustibililor fosili, atît ca resurse pentru producția energetică, cît și materii prime pentru industria chimică. Investiția de speranță în capacitatea tehnologiilor chimice și biochimice de a contribui la destinderea presiunii energetice se încadrează în gîndirea optimistă, potrivit căreia omenirea a găsit și va găsi întotdeauna soluții eficiente pentru a asigura dezvoltarea economică, progresul continuu al societății.

Mihail FLORESCU

Energia: opțiuni și interdependențe

ÎN CONDIȚIILE complexe care caracterizează situația socială, economică și politică internațională, căutările cercetătorilor se îndreaptă cu tot mai multă asiduitate asupra găsirii unor căi viabile de abordare și depășire a actualilor dificultăți. Căutările lor își vor demonstra relevanța numai atunci când omenirea va realiza că aceste probleme nu pot fi rezolvate decât printr-un larg consens și înțelegere internațională. Problemele la care ne referim — populație, alimentație, utilizarea forței de muncă, resurse, energie, mediu înconjurător, comerț internațional, tehnologie — au devenit sau tind să devină componente esențiale ale unei preocupări de mare anvergură, respectiv dezvoltarea, care implică direcții de acțiune complementare în cadrul unei strategii de ansamblu cu nenumărate și variate soluții locale, în continuă perfecționare.

Magda Cordell McHale a avut ideea originală de a reuni într-un amplu studiu comparativ¹⁾ concluziile principalelor studii realizate în ultimii ani referitor la aceste aspecte, în intenția de a demonstra că omenirea, și în special forurile responsabile trebuie să înțeleagă global aceste probleme.

Magda McHale, directoare a Centrului de studii integrative de pe lângă Universitatea New York din Buffalo, personalitate cunoscută în domeniul cercetărilor asupra viitorului, ne oferă spre analiză concluziile a cinci astfel de studii²⁾ fără a-și propune să facă aprecieri în legătură cu valabilitatea unuia sau altuia dintre aceste rapoarte. Soluțiile trebuie găsite de fiecare instituție națională de decizie, reținând numai caracterul adânc al interdependențelor, urgența măsurilor ce se impun pentru a preveni îndreptarea societății umane către șocuri determinate de neadaptare.

Ne propunem ca, în cele ce urmează să prezentăm succint numai unele din aspectele care fac obiectul studiului comparativ menționat, și anume pe cele referitoare la o problemă de largă preocupare în prezent — ENERGIA. Deși diferite în prezumții și recomandări, rapoartele care au stat la baza acestui studiu se ocupă de aceleași probleme ale lumii, astfel că dincolo de data apariției lor rămân valabile concluziile privind posibile proiectii și implicațiile proiectiilor și prognozelor asupra politicilor de dezvoltare.

În deceniul trecut, energia a devenit una din principalele preocupări ale populației globului — chiar atunci când aceste preocupări tratează probleme mergând de la lipsa de lemn de foc pînă la fuziunea nucleară, ilustrând tocmai cât de mult s-au accentuat interdependențele lumii contemporane. Iată care ar fi — potrivit studiilor analizate — principalele tendințe pentru viitor :

● **Oferta de energie** va continua să rămână deosebit de redusă pe parcursul anilor '80, producția de energie primară din toate sursele (comerciale) disponibile fiind proiectată să crească cu 3,8 la sută pe an în perioada respectivă (WDR).

¹⁾ Magda Cordell McHale, *Ominous Trends and Valid Hopes: A Comparison of Five World Reports*, Hubert H. Humphrey Institute of Public Affairs, University of Minnesota, 1981.

²⁾ North-South: A Programme for Survival, Cambridge, Mass, 1980 (Raportul Comisiei independente pentru dezvoltarea internațională condusă de Willy Brandt); The Global 2000 Report to the President, Entering the Twenty-first Century, Washington, 1980 (Raport prezentat de Consiliul pentru calitatea mediului înconjurător și de Departamentul de stat al S.U.A.); World Development Report, 1980 (raport al Băncii Mondiale), World Conservation Strategy: Living Resource Conservation for Development 1980 (raport prezentat de Uniunea Internațională pentru conservarea naturii și a resurselor naturale în colaborare cu F.A.O. și U.N.E.S.C.O.); Interfutures: Facing the Future, Mastering the Probable and Managing the Unpredictable, 1979 (raport al O.C.D.E.). Notă — Pentru simplificarea urmării în text a surselor, am păstrat notațiile prescurtate propuse de autor: NS, GL, WDR, WCS, IF.

● **Perioada de tranziție** către sistemele de energie ale viitorului va dura cel puțin o jumătate de secol; această perioadă de tranziție este marcată de nesiguranță și poate cunoaște diferite tipuri de crize cu consecințe care vor apare nu mai târziu de următorii 25 de ani (IF).

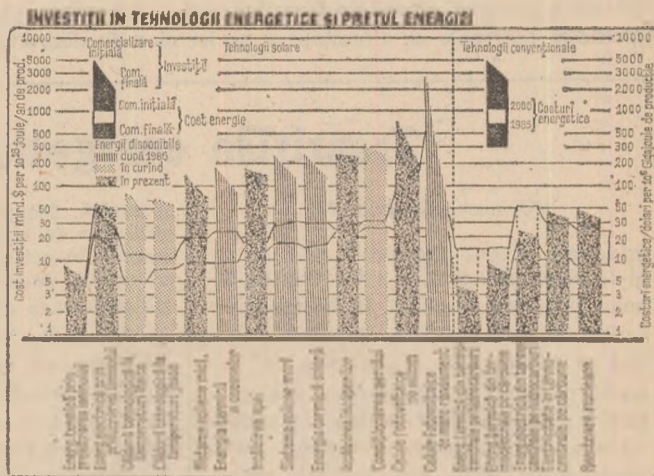
● Pe de altă parte, se poate aprecia — după cum notează raportul Interfutures — că dincolo de aspectul economic al tranziției există probleme derivate din **repartizarea inegală** pe glob a resurselor energetice, ceea ce nu este de natură să ușureze situația în actuala perioadă de adaptare.

● Intervalul critic îl constituie perioada anilor 1985—2025, **dificultățile** care pot apare în acest interval fiind atât de ordin economic cât și politic.

Dar există și altfel de dificultăți, generate de faptul că omenirea nu a înțeles să ia toate măsurile ce se impun, pe plan național, în acest interval; mai mult, neînțelegerile între state nu fac decât să îngreuneze eforturile pentru găsirea de soluții în perspectiva epuizării surselor energetice ieftine pe bază de hidrocarburi (IF).

Care ar fi, față de acest tablou, **opțiunile de acțiune** propuse ?

Banca mondială se pronunță pentru politici energetice bazate pe conservare și folosire cât mai eficientă a resurselor dispo-

nibile. Cel mai important rol în direcția conservării ar reveni țărilor industrializate, în condițiile în care ele dețin mai mult de jumătate din consumul mondial. Sub aspectul conservării, soluția ar consta în folosirea pînghiei prețurilor și a taxelor atît la adresa consumatorilor, cît și pentru stimularea producătorilor. În țările în curs de dezvoltare, subsidiile pentru produsele energetice ar trebui să vină în sprijinul celor mai puțin avute segmente ale populației, fiind puțin justificată subvenționarea consumului de combustibili energetici în sectorul industrial și în instituțiile de stat.

În viziunea Raportului Nord-Sud, ideea de bază constă în necesitatea ajungerii la un consens atît din partea țărilor producătoare cît și a celor consumatoare de petrol, pentru asigurarea de producții mai stabile, de acțiuni conjugate și riguroase în direcția conservării, pentru prevenirea modificărilor conjuncturale ale prețurilor, pentru dezvoltarea cît mai urgentă a surselor alternative de energie.

Pornind de la aceste principii, raportul sugerează :

- stabilirea de acorduri prevăzând controlul asupra nivelului producției și aranjamente speciale prin care țărilor mai sărace să li se asigure cantitățile de petrol necesare ;

- angajamentul unilateral al principalelor țări consumatoare de a respecta acordurile privind reducerea consumului de petrol și al altor forme de energie. Ar trebui în acest sens, stabilite standarde internaționale privind conservarea energiei, cum ar fi în domeniul izolării clădirilor și consumul de carburant pentru automobile ;

- realizarea unor mecanisme de prețuri de natură să împiedice creșteri neașteptate și care să stimuleze, la rândul lor, producția și conservarea. Un eventual aranjament ar putea consta în indexarea prețurilor la petrol în funcție de nivelul inflației, determinarea acestora urmînd să se facă pe baza unui „coș” de valute sau drepturi speciale de tragere, odată cu garantarea valorii și accesibilității înscrisele financiare deținute de producătorii de petrol ;

- impulsionează investițiilor în țările în curs de dezvoltare în exploatarea resurselor de țiței și gaze naturale, precum și în vederea dezvoltării surselor alternative de energie, cercetările și activitatea de dezvoltare trebuind să fie realizate pe cît posibil atît de țările consumatoare cît și de producătorii de resurse energetice tradiționale.

Deficitele în creștere înregistrate de țările în curs de dezvoltare de pe urma măririi prețurilor la țiței ar impune, potrivit aceluiași raport, inițierea de acorduri bi și multilaterale între producători și consumatori referitor la împrumuturile acordate și garanțiile ce derivă din operațiunilor respective. Pe de altă parte, este necesară o mai mare flexibilitate în ce privește acordarea de asistență financiară țărilor în curs de dezvoltare în vederea asigurării aprovizionării lor constante și în cantități corespunzătoare priorităților de creștere economică asumate.

Un rol important ar reveni în acest sens instituțiilor internaționale și regionale de finanțare a proiectelor de dezvoltare.

De asemenea, sub auspiciile O.N.U., ar trebui creat un centru internațional de cercetări în domeniul energiei, în măsură să coordoneze promovarea informațiilor și prognozelor, precum și sprijinirea cercetării asupra surselor noi de energie — sugerează Raportul Nord-Sud.

Acestea ar fi, principalele coordonate sugerate de studiile citate de Magda McHale, referitor la problema energiei. Ne-am oprit numai asupra acestui aspect atît datorită acuității problemei, cît, prin faptul că ea este reprezentativă pentru modul de abordare și a celorlalte problematice care alcătuiesc studiul realizat de autoare. După cum arată în încheiere M. McHale, indiferent de acuratețea reflectării, în aceste studii, a situației „la zi” din actualul deceniu, ceea ce se desprinde deosebit de clar și constituie elementul lor fundamental este sublinierea complexelor interdependențe care caracterizează problemele contemporane.

Aceste interdependențe noi depășesc cea mai mare parte a modelelor convenționale de comportament național și internațional cu care eram obișnuiți. Omenirea nu a reușit să țină pasul — sub aspectul înțelegerii — cu condițiile nou apărute. nu a reușit să-și adapteze comportamentul social, economic și politic la aceste schimbări. S-ar putea spune că, în fața acestor probleme populația planetei a devenit o singură comunitate aflată sub acțiunea factorilor sociali, instituționali și tehnologici în condițiile în care se impune tot mai mult accesul liber la resurse naturale și financiare, la piețe, la cunoștințe și tehnologii.

Ultimii ani ne-au învățat că nici o țară, nici o comunitate nu mai poate rămîne indiferentă față de problemele globale, că eforturile fiecărei țări — îndreptate spre rezolvarea propriilor probleme și priorități cu mijloacele și pe căile pe care le consideră ca fiind cele mai oportune — trebuie văzute de fapt ca elemente ale eforturilor generale pentru schimbarea unui anumit mod de a gîndi și de a acționa, pentru a găsi alternative la actualele căi de dezvoltare.

Em. STANCU

Tranzițiile energetice

(Urmare din pag. 18)

mărească prețul țițeiului ? Dar de ce să-l mărească ? Plățile petrolului se făceau și se fac și astăzi, în lumea capitalistă, în dolari S.U.A. America devenea și ea tot mai dependentă de importurile de țiței însă acestea erau mai ieftine decît petrolul extras din subsolul său. Astăzi aceste importuri dețin aproximativ 40% din nevoile consumului. Este, de asemenea, o realitate că aceste importuri mari ale americanilor sînt făcute astăzi și pentru a-și conserva zăcămintele proprii. Importurile de țiței se plătesc — cum s-a arătat — cu dolari S.U.A. Dar statul american își deprecia mereu dolarul: cu 2% în 1962—1967, apoi cu 4,4% în 1967—1973, iar în februarie 1973 o nouă devalorizare (a se reține data). În aceste împrejurări, S.U.A. își puteau permite să consume anual 4 000 kg/locuitor/an cînd consumul mondial era de numai 650 kg/locuitor/an.

Această devalorizare amintită a alarmat puternic țările exportatoare (OPEC). Specialiștii din aceste țări se

consultă, fac planuri de apărare a veniturilor în fața dolarilor depreciați cu care li se achită țițeiul. Și iată că ceea ce părea imposibil se întîmplă. Tona de țiței care costa 18,80 dolari în 1972 se ridică la 36,18 dolari în 1973 (deci se dublează), iar în 1974 se urcă la 81,30 dolari, deci de peste patru ori față de 1972. Și aceste prețuri continuă să se ridice în trombă, ajungînd în 1980 la 224 dolari/t, iar la sfîrșitul anului 1982 la 238 dolari/t — deci de 18 ori prețul din 1970 **)

Nu vom adînci analiza cauzelor atît de complexe, economice, sociale, politice, ale creșterii prețului la țiței. Am redat, foarte pe scurt, doar unul din aspectele concrete ale acestei probleme ; mai departe pornim de la faptul că aceste prețuri sînt o realitate și că ele imprimă consumului acestei resurse un caracter prohibitiv. Importantă ne apare și studierea consecințelor acestui fapt asupra adaptării structurilor tehnice și economice. Se fac, în mai toate țările lumii investiții considerabile în plan material, financiar și uman pentru atragerea în circuitul pro-

ductiv a noi surse energetice și pentru reconsiderarea altora vechi, cum ar fi cărbunele. Costul cel mai însemnat pe care va trebui să-l plătească societatea ne apare a fi acela al adaptării structurilor tehnologice și de producție la specificul noilor surse de energie. Iar acest specific apare pregnant dacă ne gîndim că, spre deosebire de petrol și cărbune, energia solară, de pildă, presupune nu rețele naționale, ci utilizări locale. Este de prevăzut că, în scurt timp, economiile care operează tranziția nu vor fi subordonate unor singure logici „energetice”, consemnîndu-se coexistența unei diversități de astfel de tehnologii energetice. În planul cel mai sintetic problema eficienței energetice va consta în armonizarea acestor sisteme în funcție de resursele existente.

** Prețul țițeiului a crescut astfel într-un deceniu (1970—1980) de peste 17 ori. Or, o astfel de creștere nu a avut loc niciodată cu nici o materie primă importantă. Este cunoscut faptul că în pragul unor războaie sau după începerea lor, prețul mercurului (folosit amorsă la explozivi, ea fulminat de mercur) a crescut de cîteva ori, că în epocile tulburi și nesigure prețul aurului a crescut la bursele țărilor capitaliste. Este însă un fapt unic ca o materie primă care se produce în cantități de aproape 3 mld./an să crească în asemenea ritm și în astfel de proporții.

Țări socialiste

PRIORITĂȚI ENERGETICE

U.R.S.S. — restructurări în balanța resurselor

UNIUNEA SOVIETICĂ dispune de ample zăcăminte de cărbune, de importante rezerve de gaze naturale, de suficiente rezerve de petrol. Cu toate acestea se impune — arăta nu demult agenția de presă *Novosti* — perfecționarea structurii balanței energetice a țării, înainte de toate în vederea economisirii hidrocarburilor lichide și orientării lor cu precădere către prelucrarea în industria chimică.

Ținându-se seama de această orientare, în actualul cincinal cea mai mare parte a sporului producției de energie electrică (peste 70 la sută) urmează să se obțină pe baza centralelor nucleare și a hidrocentralelor, în timp ce în perioada 1976—1980 ponderea respectivă a fost de numai 40 la sută. În anii cincinalului vor fi date în exploatare noi capacități nucleare-electrice însumând 23—24 mil. kW, ceea ce va permite ca în 1985 circa 14 la sută din întreaga producție de energie electrică să fie obținută în centrale nucleare. Concomitent, va spori puterea unitară a turbinelor instalate, noile centrale urmând a fi dotate cu precădere cu turbine de 1 și 1,5 mil. kW, ceea ce va permite realizarea de substanțiale economii la combustibilii utilizați.

În domeniul hidroenergeticii accentul se pune pe construirea de centrale în regiunile bogate în asemenea resurse, ca Siberia, Extremul Orient și Asia Centrală; în ultima regiune lucrările respective vor contribui și la dezvoltarea sistemului de irigații. Aceeași repartitie geografică vor avea, în majoritatea lor, și noile termocentrale. De asemenea, se vor construi centrale electrice bazate pe principiul hidroacumulării, care vor funcționa îndeosebi în perioadele de vîrf ale consumului.

În sfîrșit, pe linia diversificării surselor de energie, se construiesc sau se proiectează centrale electrice bazate pe folosirea energiei solare sau a celei geotermice și continuă lucrările legate de crearea primelor reactoare industriale care să utilizeze — în perspectivă — fuziunea termonucleară dirijată.

Cehoslovacia — utilizarea rațională a energiei

NECESARUL de combustibili și energie al economiei cehoslovace este satisfăcut în proporție de peste 60 la sută din resurse interne, restul fiind importat. În perioada 1960—1980 ponderea principalilor combustibili proveniți din import — hidrocarburi lichide și gaze — a crescut de la 9,1 la sută la 34,8 la sută. Totodată, în anii 1950—1980

capacitatea totală instalată în centralele electrice a sporit de la 2 801 MW la 17 242 MW, îndeosebi pe seama construirii de termocentrale bazate pe cărbune. În ceea ce privește resursele hidroenergetice, acestea erau utilizate în 1980 în proporție de 51 la sută, ponderea lor în producția de energie electrică fiind de 13 la sută.

În decursul perioadei examinate s-a aplicat, în general, o politică de utilizare rațională a energiei, lucru evidențiat de creșterea necesarului global de energie de circa 3,4 ori, în timp ce venitul național al țării a crescut în aceiași ani (1950—1980) de 5 ori. Necesitatea reducerii importului de purtători de energie și epuizarea în perspectivă a zăcămintelor autohtone de cărbune energetic impun — în condițiile sistării, din 1983, a construcției de noi termocentrale bazate pe cărbune — dezvoltarea energeticii nucleare (a cărei pondere în producția de energie electrică urmează să depășească 60 la sută către anul 2000), ridicarea gradului de valorificare a resurselor hidroenergetice, reconstruirea și modernizarea centralelor electrice existente (în vederea lărgirii potențialului lor electro și termoelectric), îmbunătățirea rețelei de distribuire a energiei.

R. P. D. Coreeană — creșterea capacităților de producție

DEZVOLTAREA susținută a economiei naționale a R.P.D. Coreene în ultimele trei decenii a necesitat extinderea și întărirea concomitentă a bazei energetice, îndeosebi a producției de energie electrică și cărbune. Numai în deceniul al optulea construirea a numeroase centrale termice și hidrocentrale a permis sporirea considerabilă a potențialului energetic; producția de energie electrică furnizată de termocentrale s-a dublat în intervalul 1970—1979. Concomitent, au fost date în exploatare multe mine mari, mijlocii și mici, au fost modernizate cele existente, ceea ce a determinat mărirea apreciabilă a capacității de producție a industriei extractive, în primul rînd a celei de huiță.

Orientarea către dezvoltarea bazei energetice pe baza resurselor naționale se manifestă pregnant și în actualul — cel de-al doilea — plan septenal (1978—1984). Este vorba, în special, de asigurarea prioritară a extinderii producției de energie electrică, care urmează să atingă, în 1984, un nivel apropiat de 60 miliarde kWh; concomitent se pune accent pe lărgirea producției de cărbune (principalul combustibil utilizat în economia națională a R.P.D. Coreene), respectiv pînă la nivelul de 70—80 mil. tone.

Bulgaria — înnoiri cantitative și calitative

DEZVOLTAREA energeticii se bucură în Bulgaria de o atenție prioritară în actualul cincinal, prevăzându-se — de pildă — ca producția de energie electrică și termică să sporească în anul 1985 cu 30 la sută în comparație cu nivelul atins în 1980 (față de o creștere cu 28 la sută a volumului producției industriale, în ansamblu). Extinderea în continuare a complexului energetic „Marița-Est“ va determina majorarea extracției de cărbune de la 30 mil. tone în 1980, la 44 mil. tone în 1985. În domeniul energeticii nucleare, la sfîrșitul anului 1985 în cadrul centralei atomice Kozlodui urmează să intre în funcțiune cel de-al cincilea agregat, cu o putere de 1 000 MW, iar în cursul cincinalului vor începe lucrările de construcție a celei de-a doua centrale atomice. Se apreciază că în anul 1985 ponderea energiei electrice de origine nucleară va ajunge la 26 la sută, iar în 1990 — la circa 40 la sută.

Deși se bazează în cea mai mare parte pe țigii importat, industria de rafinare a petrolului și cea petrochimică își continuă dezvoltarea și în actualul deceniu. În cincinalul actual se va adînci prelucrarea petrolului, în special în direcția sporirii producției de combustibili ușori; în acest scop urmează a fi date în exploatare o serie de capacități noi de prelucrare, bazate pe tehnologii moderne. În contextul menționat creșteri deosebite se prevăd la producția de benzină pentru automobile (+60 la sută), la cea de gaze combustibile de uz casnic (+23 la sută), de etilenă (+113 la sută), de propilenă (+144 la sută).

Cuba — program de modernizare

ÎN REPUBLICA CUBA se află în curs de realizare un vast program de dezvoltare a energeticii. Este vorba, în primul rînd, de încheierea edificării sistemului energetic național unic, cu o tensiune de 220 kV, care străbate întreaga insulă, de la vest spre est. Se construiește prima centrală nucleară din țară, sint supuse modernizării șase centrale electrice în funcțiune și se desfășoară din plin lucrările de construcție, în apropiere de Havana, a celei mai mari termocentrale, cu o putere instalată de 1,3 milioane kW. Despre amploarea efortului depus în acest domeniu vorbește faptul că numai primele trei turbine ale acestei termocentrale vor produce mai multă energie decît compania de electricitate, cu capital american, care a existat în țară înainte de victoria revoluției;

totodată, în timp ce în perioada 1976—1980 pentru dezvoltarea energeticii cubaneze au fost alocate în total circa 500 mil. de pesos, în actualul cincinal numai pentru edificarea termocentralei menționate se investesc 400 mil. de pesos.

Concomitent cu dezvoltarea bazei energetice, în Cuba au fost create numeroase lacuri de acumulare, volumul total al apei reținute de ele ridicându-se la 6 mlrd. mc; sistemul de irigații alimentat de acestea va permite cultivarea intensivă a orezului, trestiei de zahăr, tutunului etc. în zone cu precipitații mai sărace.

Polonia — revirimentul extracției de cărbune

CĂRBUNELE joacă un rol important în economia Poloniei, atât ca sursă de energie cit și articol de export. Datele statistice ilustrează revirimentul din domeniul extracției cărbunelui; în sem. I a.c. industria carboniferă a furnizat 94,7 mil. tone de cărbune, respectiv cu circa 17% mai mult decât în perioada corespunzătoare a anului 1981, dar încă sub nivelul atins în 1979 și 1980.

În cursul deceniilor anterioare, huila a constituit principalul articol de export al Poloniei, volumul maxim — de 41 mil. tone (la o producție totală de cărbune de 203,5 mil. tone) — fiind atins în anul 1979. Ea era exportată într-un număr de 35 de țări, în principal țări socialiste și capitaliste din Europa. Ținându-se seama de posibilitățile de sporire a volumului huilei extrase, inclusiv prin darea în exploatare a unei mine noi în regiunea Lublin, se previzionează o nouă creștere a exportului acesteia în anul 1983.

Considerându-se că huila este un produs prea scump pentru a fi folosit drept combustibil, dezvoltarea viitoare a bazei energetice a Poloniei are în vedere în primul rând valorificarea bogatelor resurse de lignit pentru producerea de energie electrică. Ca atare, se preconizează mărirea extracției lignitului de la 38 mil. tone în prezent, la 60 mil. tone în 1985 și la 120 mil. tone în anul 2000. În acest scop, industria poloneză dezvoltă producția de instalații și utilaje necesare atât pentru extragerea lignitului din zăcămint, cit și pentru transportul acestuia de la mină.

R. P. Chineză — bazarea pe resursele interne

ÎN ULTIMELE trei decenii în R.P. Chineză a fost edificată o bază energetică diversificată, principala problemă actuală și de perspectivă constituind-o dezvoltarea și modernizarea acesteia, în condițiile utilizării eficiente a resurselor, conservării lor, precum și ale prevenirii poluării mediului înconjurător.

În structura balanței energetice a economiei naționale pe primul loc se situează cărbunele — sursă a 70% din energia produsă; circa 87% din caza-

nele termice folosesc cărbunele, pe baza lui producându-se 80% din energia electrică. El va constitui și în viitor resursa energetică principală, ținându-se seama de faptul că rezervele totale de cărbune însumează 650 miliarde tone și el este răspândit pe aproape întreg teritoriul țării. Cu o producție de 620 mil. tone în 1981, R.P. Chineză se situa pe locul trei printre producătorii de cărbune din lume. În perioada următoare se va acorda o atenție sporită ridicării eficienței atât în domeniul extracției cărbunelui și al transportului său la destinație, cât și în cel al utilizării sale în diverse instalații energetice; totodată se va intensifica prevenirea și combaterea efectelor poluante asupra mediului înconjurător, rezultate din folosirea cărbunelui.

Economia chineză dispune și de rezerve însemnate de petrol și gaze naturale, extracția acestora ridicându-se, în același an, la 100 de milioane tone și — respectiv — 12,7 mlrd. mc. Se apreciază că, spre sfârșitul secolului, importanța hidrocarburilor lichide și gazoase în balanța energetică va spori, ele urmând a fi folosite totodată și pentru dezvoltarea industriei petrochimice.

Întărirea rolului hidroenergeticii constituie o prioritate în politica energetică, avându-se în vedere că în prezent nu este exploatată decât o mică parte din rezervele potențiale evaluate la 380 mil. kW. Concomitent, se studiază modalitățile de utilizare eficientă a unor resurse alternative, ca energie solară, cea geotermică, a vântului și a biomasei, precum și a energiei nucleare.

R.D.G. — obiectiv cheie al cincinalului

DEZVOLTAREA în continuare a bazei energetice a economiei R.D.G. constituie unul dintre obiectivele prioritare ale planului cincinal 1981—1985. Se vor produce totodată restructurări calitative în utilizarea resurselor energetice, punându-se un accent sporit pe caracterul rațional al acesteia din urmă, pe valorificarea mai amplă a rezervelor de lignit existente în țară (în vederea economisirii produselor petroliere și a huilei), folosirea mai largă a resurselor energetice secundare, extinderea producției de energie electrică și termică în centrale nucleare.

În cifre absolute se preconizează mărirea producției de lignit de la 258 mil. tone în 1980, la 290 mil. tone în 1985, a producției de energie electrică până la 112 mlrd. kWh (respectiv cu 12%). Concomitent, a fost tratată sarcina ca — pe seama reducerii consumurilor specifice de energie — să se economisească echivalentul a 70 mil. tone de lignit. În acest context, în anul 1981 consumul specific de energie, materii prime și materiale importante a scăzut — în cadrul economiei naționale — cu 5%, consumul de huilă, de cocs de huilă și de motorină reducându-se — în raport cu anul precedent — cu 31%, 18% și, respectiv, 15%. Cantități sporite de lignit și petrol urmează a fi orientate, în actualul cincinal spre o prelucrare complexă în industria chimică.

Albania — dezvoltarea sectorului extractiv

ÎN DECURSUL deceniilor trecute de la eliberarea țării, în Albania a fost creată o bază energetică diversificată, întemeiată pe valorificarea crescândă a resurselor autohtone. Extinderea industriei extractive, a celei de prelucrare a petrolului, gazelor naturale și huilei, a producției de energie electrică etc. a fost considerată ca o problemă economică și politică deosebit de importantă, ținându-se seama de rolul pe care-l joacă ramurile menționate în dezvoltarea întregii economii. Ca atare, în perioada 1960—1980 producția de energie electrică a sporit de 14 ori, volumul extracției de huilă — de 45 de ori ș.a.m.d. Producția de purtători de energie a ajuns să acopere necesarul de consum al economiei naționale, rămânând și un excedent pentru export.

Aceeași linie este urmată și în actualul plan cincinal; astfel, se prevede ca extracția de petrol să sporească cu 58—60% în 1985, comparativ cu nivelul atins în 1980, cea de cărbune — cu 48%, iar producția de energie electrică — cu 22—24%. Totodată, se extind și se diversifică capacitățile industriei de prelucrare a petrolului, ceea ce va asigura valorificarea superioară a acestei bogății și mărirea disponibilului de export.

Iugoslavia — valorificarea resurselor autohtone

IUGOSLAVIA se numără printre țările relativ bine înzestrate cu resurse energetice; pe un teritoriu reprezentând 5,7% din suprafața Europei (fără U.R.S.S.) — țara dispune de 8,4% din zăcămintele europene de cărbune, de 16,1% din cele de petrol, de 2,6% din cele de uraniu, de considerabile resurse de hidroenergie ș.a. Atenția acordată în perioada postbelică valorificării resurselor energetice autohtone s-a reflectat în sporirea volumului extracției de cărbune de la 12,8 mil. tone în 1950 la 51,9 mil. tone (îndeosebi lignit) în 1981, al celei de petrol — de la 110 mii tone, la 4,4 mil. tone, de gaze naturale — de la 14 mil. mc, la 2,2 mlrd. mc, a producției de cocs — de la zero, la 2,7 mil. tone, a producției de energie electrică — de la 2,4, la 60,4 mlrd. kWh (ponderea celei furnizate de hidrocentrale fiind de peste 40%).

În actualul cincinal orientarea fundamentală în domeniul energeticii iugoslave o constituie în continuare valorificarea rezervelor interne de purtători de energie, utilizarea rațională a combustibililor și energiei în toate compartimentele vieții economice și sociale. Cifrele de plan prevăd ca în 1985 producția de cărbune să depășească 80 milioane de tone, extracția de petrol să ajungă la cel puțin 5 mil. tone, iar cea de gaze naturale — la cel puțin 5 mlrd. mc.; în ceea ce privește producția de energie electrică, aceasta se va extinde prin darea în exploatare a

(Continuare în pag. 29)

Materie și cunoaștere

(Mihail Florescu „Enigmele și
paradigmele materiei”. Edi-
tura Politică)

● „Enigmele și paradigmele materiei”. Iată, mărturisim, un titlu de carte care atrage. Ce fel de „enigme” aveți în vedere ?

— Revoluția științifică din secolul al XX-lea se caracterizează, precum se știe, prin pătrunderea cunoașterii de la microstructura materiei la macrostructura universului, dimensiuni pe care omul le examinează altfel în mod direct prin intermediul aparatului de investigație cât și prin instrumentele teoretice pe care le elaborează. Mari descoperiri au fost realizate și la nivelul observării și experimentării directe, îndeosebi în chimie și biologie, în procesele vieții și în cunoașterea și dirijarea mecanismului eredității.

Aceste noi deschideri ale cunoașterii au dezvăluit complexitatea structurilor la toate dimensiunile existenței și au mărit în același timp numărul necunoscutelor, al enigmelor din lumea microobiectelor și din spațiul cosmic. Revoluția în științele fundamentale ale naturii: fizica, chimia, biologia, ca și marile probleme din astronomie și cosmogonie au pus noi întrebări gândirii filozofice, au lărgit bazele științifice în elaborarea concepției despre lume. În același timp s-a accentuat foarte mult caracterul științei ca forță de producție, ceea ce a determinat schimbări structurale în producția bunurilor materiale și modificări cu caracter revoluționar în structura socială a societății. În lucrare sunt tratate tocmai aceste probleme noi, aceste necunoscute pe care în mod dialectic progresul cunoașterii le-a pus în lumină; sunt prezentate o serie de necunoscute — mai vechi sau mai recente — deopotrivă cu direcțiile în care acționează cercetarea științifică pentru dezvăluirea tainelor pe care natura le învăluie în necunoscut.

● A intenționat autorul să imprime lucrării și caracterul unui studiu epistemologic ?

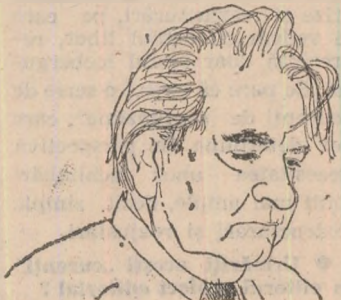
ȘANTIER EDITORIAL 1983

— Secolul nostru și cu deosebire ultimele decenii a lărgit mult obiectul științelor naturii și a contribuit la formarea unui mare număr de discipline de graniță, așa cum este cazul fizicii particulelor din microstructura materiei sau ingineria genetică în microbiologie. Aceasta a permis să se mărească domeniul paradigmelor, al modelelor de raționament logic prin care se realizează trecerea de la necunoscut la cunoscut a unui mare număr de structuri și fenomene, procese ale dezvoltării, mecanisme ale vieții. În carte am schițat o prezentare a celor mai importante și mai noi teorii științifice care încearcă să descifreze legăturile ce guvernează procesele și fenomenele din natura restră și din univers.

Analiza paradigmelor care deschid un cimp larg în procesul de cunoaștere a permis apariția, la o fază mai avansată, a așa-numitelor „metadigme”, în epistemologie a acestea reprezentând o fază superioară de elaborare teoretică, ce deschide noi orizonturi ale cunoașterii și dezvăluie în profunzime noi enigme, cimpuri necunoscute ale existenței. În aceste condiții și în științele social-umane, în filozofie s-a lărgit mult sfera disciplinelor; s-a deschis de asemenea un cîmp fertil de noi cercetări pentru științele fundamentale ale naturii. S-au consolidat legăturile directe dintre științele naturii, tehnice, sociale și filozofice; conexiunile dintre ele au dus la realizarea unor cercetări interdisciplinare pe măsura dezvoltării complexității structurilor și fenomenelor naturii și societății. Pornind de la aceste dinamici, în lucrare am căutat să descifrez modul cum se desfășoară trecerea de la necunoscut la cunoscut, de la enigme la paradigme și metadigme, ciclul în spirală al cunoașterii umane.

Industrializarea

(Ion Blaga, „Industrializarea”, Editura Științifică și Enciclopedică)

● Ce reprezintă această nouă carte ?

— Am gândit „Industrializarea” ca o încercare de a schița

o teorie contemporană a industrializării — adică o teorie care să evalueze de pe pozițiile avansate ale socialismului științific, marile probleme ale creării și dezvoltării industriei cu care se confruntă lumea de peste două secole și cu care se va mai confrunta încă și în veacul viitor — și care, bineînțeles, să formuleze concluzii ce și-ar putea găsi aplicare în cele peste 120 de țări aflate în fața sau în toila industrializării.

Cartea, de fapt o monografie — cea mai amplă dintre cele scrise de mine pînă acum — își propune să valorifice gândirea economică consacrată industriei și industrializării — începînd cu Ricardo și List, continuînd cu Marx și cu socialismul de la sfîrșitul veacului trecut, cu Ghera, oprindu-se pe larg la teoria socialistă a industrializării datorată lui Lenin și încheind cu gândirea burgheză, cea democratică și cea marxistă contemporană. Ne-am referit practic la întreaga sferă a concepțiilor despre industrializare avansate în vremea noastră pe plan național sau internațional, precum și la practica industrializării în actualele țări dezvoltate capitaliste sau socialiste — ca și în statele care-și propun și înfăptuiesc astăzi programe industriale. Am urmărit de gîndirea legițărilor generale ale industrializării, a unor concluzii cu valoare contemporană cit mai fundamentate.

În esență, sper că am reușit ceea ce mi-am propus. Cartea mea confirmă — valoarea argumentelor urmează să le a precizeze cititorul — inevitabilitatea industrializării ca o etapă de progres economic și social al oricărei țări, cit de mică și cit de rămasă în urmă pe planul dezvoltării forțelor de producție și infirmă orice model de dezvoltare care își propune să substituie industrializarea, inclusiv iluziile răspîndite fie și de pana unor publiciști de talia lui J.J. Servan Schreiber.

● Care sînt ideile de forță ale cărții ?

— Premisa tuturor ideilor cărții mele este dezvoltarea inegală a tehnicii, care determină dezvoltarea inegală și în salturi a forțelor de producție a economiei în general. Unele dintre ideile cărții, cum sînt cele privitoare la conținutul industrializării — dezvoltare industriei din momentul în care se trece la folosirea mașinii (revoluția industrială) și pînă cînd industria nu mai poate să atragă brațe de muncă într-o asemenea măsură încît să-și sporească ponderea în populația activă — la natura raportului și respectiv a dezechilibrelor dintre industrie și

agricultură, la participarea agriculturii la crearea mării industrii, la rolul învățămîntului și al științei, optimizarea ratei acumulării, mecanismul economic al industrializării etc., reprezintă dezvoltări ale ideilor din studiile mele anterioare.

Alte idei, pe care le socotesc cele mai importante, sînt inedite. Între acestea, cea la care țin cel mai mult și care constituie axul cărții este „pluralismul tehnologic” în toate țările care se industrializează în vremea noastră, adică folosirea în industrie și în general în economie, a unor tehnici variate, rezultat nu atît al investiției în tehnici diferite, cît al faptului că noile tehnici introduse în economie — care pot fi în orice moment cele mai avansate — sînt așezate de fiecare dată lîngă tehnici mai vechi, sau chiar foarte vechi, astfel încît industria țărilor care încheie industrializarea în anii noștri se prezintă ca un veritabil muzeu al istoriei tehnicilor industriale folosite. Alte idei sînt cele privitoare la natura și dimensiunile salturilor tehnice pe care le poate face o țară în prezent — nu salturi unice, ci multiple, chiar dacă fiecare poate fi mai amplu decît cele pe care le-au realizat în raport cu Anglia o seamă de țări astăzi dezvoltate, la cumpăna secolului al XIX-lea și al XX-lea; cele privind caracterul și factorii corelațiilor dintre cele două grupe ale industriei; dimensiunile și limitele salturilor în structurile industriei și ale economiei naționale; factorii „personalității” structurilor industriale naționale; limitele tehnicii în economia socialistă și în general în țările care se industrializează în timpul nostru, precum și posibilitățile depășirii lor; corelația dintre rolul statului și nivelul dezvoltării economice și industriale; caracteristicile etapei care urmează industrializării; inevitabilitatea și direcțiile restrukturării industriei în această etapă etc.

● Ce loc ocupă în carte problemele industrializării României ?

— Un loc foarte important. În fond cartea este scrisă și se publică în România. Volumul reflectă amplu concepția unitară și de lungă perspectivă de industrializare a României, preocupările teoretice și practice ale Partidului Comunist Român, problemele și dificultățile pe care le întîmpinăm, soluțiile pe care am ajuns, direcțiile de acțiune, experiența noastră.

Cadrul organizațional al întreprinderii

(Corneliu Russu, „Cadrul organizațional al întreprinderii”, Editura Științifică și Enciclopedică)

● **Activitatea de cercetare desfășurată vă recomandă ca un specialist în probleme de organizare. Ce aspecte vă propuneți să abordați în noua carte ?**

— La elaborarea acestei lucrări am pornit de la constatarea că analizele consacrate organizării întreprinderilor sînt, în majoritate, axate fie pe latura configurației structurale a unităților productive, fie pe cea a aspectelor psihosociologice a relațiilor de muncă din unitățile respective, fără însă a evidenția legăturile organice dintre cele două laturi care, împreună, asigură funcționalitatea structurilor organizatorice. Tocmai de aceea, în volumul pe care îl pregătesc mi-am propus să tratez, într-o concepție integratoare, cele două laturi ale organizării structurale a întreprinderilor industriale, tratate ce răspunde obiectivelor programatice ale etapei actuale de dezvoltare a țării noastre, care impun, ca o necesitate obiectivă, găsirea și aplicarea, la toate nivelurile, a unor forme organizatorice continuu perfectionate.

● **Ce avantaje oferă utilizarea conceptului de „cadrul organizațional” ?**

— Termenul de cadru organizațional, pe care îl conține însuși titlul lucrării, reflectă tocmai această concepție integratoare și desemnează asocierea organică a structurii organizatorice formale, reglementate, cu cea informală, a ansamblului relațiilor de muncă efective din întreprindere. Pentru descifrarea sensurilor majore ale conceptu-

lui de cadru organizațional al întreprinderii, în lucrare se fac ample referiri la : evoluția ideilor și tezelor proprii diferitelor școli și curente afirmate în secolul nostru pe tărîmul organizării și conducerii unităților economice, evidențiindu-se contribuțiile și limitele acestora în tratarea problematicii complexe a structurii organizatorice și a relațiilor informale de muncă ; factorii majori endogeni și exogeni care influențează activitatea întreprinderilor și sistemul organizatoric al acestora ; presiunea crescîndă pe care dinamismul mediului de acțiune ale întreprinderilor industriale o exercită asupra structurilor organizatorice ale acestora, impunînd reorganizări și adaptări structurale tot mai frecvente ; tendințele moderne în structurarea organizatorică a unităților productive, manifestate sub incidentele progresului tehnic și ale dinamismului accelerat al contextului economic, social, comercial în care acționează unitățile respective ; relația dintre cadrul normativ și cerințele specifice ale structurii organizatorice a întreprinderilor din țara noastră, ș.a. Identificarea acestor legături și evidențierea rolului lor determinant pentru eficiența funcționării cadrului organizațional permite înțelegerea cauzelor unor dificultăți și disfuncționalități ce apar uneori în procesele de concepere, aplicare, funcționare și perfecționare continuă a structurilor organizatorice ale întreprinderilor industriale.

● **Ce loc ocupă în carte aspectele teoretico-metodologice ?**

— Un spațiu larg am consacrat în economia lucrării incidentelor ample pe care le are adîncirea democrației socialiste, a autoconducerii muncitorești, asupra cadrului organizațional al întreprinderilor din țara noastră, punîndu-se cu claritate în evidență efectul stimulator al relațiilor de muncă în condițiile autoconducerii asupra funcționalității structurilor organizatorice.

Din această perspectivă, lucrarea își propune să ofere numeroase exemple practice ilustrative, precum și orientări metodologice utile pentru rezolvarea unor situații complexe generate de activitatea întreprinderilor industriale și resimțite pe planul cadrului lor organizațional.

În lucrare se încearcă de asemenea, prefigurarea cadrului organizațional al întreprinderii viitorului pe fondul cerințelor dezvoltării țării noastre în deceniul actual, definit ca deceniul științei, tehnologiei, calității și eficienței, precum și al tendințelor conținute pe plan mondial.

În căutarea viitorului

(Ioniță Olteanu, „În căutarea viitorului”, Editura Politică)

● **Nu de mult a apărut în colecția „Idei contemporane” o carte a dvs. de dialoguri despre viitor. Prin ce se deosebește această nouă carte de dialoguri despre viitor de precedentă ?**

— Între ele există anumite asemănări. Atît „Dialoguri despre viitor” cît și „În căutarea viitorului” sînt într-o anumită măsură cărți eseistice, realizate sub forma unor dialoguri, reale sau imaginare, într-o formă care să stimuleze vehicularea și confruntarea cu noi idei și teme de reflecție. Deși ambele lucrări se referă în principal la schimbare și la contextul viitor, ele se deosebesc una de alta. Cartea recent apărută —, constituită din patru dialoguri cu E. Cornish, H. Kahn, W. Harman și A. Toffler — se axează în principal în jurul unor concepte centrale ale autorilor menționați, al „mării tranziții”, al „celui de-al treilea val” sau al „dezvoltărilor alternative”. Toate aceste viziuni, deși în optici diferite, consideră că omenirea se află în momentul de față într-o epocă de tranziție, de la civilizația industrială, la una nouă, numită „postindustrială” sau „al treilea val”.

● **Le împărtășiți ideile ?**

— Este încă prea devreme și ar fi și prea simplist un răspuns prin da sau nu. Ceea ce pare evident este că actualele crize și restructurări, pe care le vedem cu ochiul liber, reprezintă doar vârful icebergului. Se pare că există o serie de „curenți de profunzime”, care vor determina în perspectivă necesitatea unor schimbări mult mai ample, decît simple restructurări și reajustări.

● **Urmăriți acești „curenți” în viitorul proiect editorial ?**

— Cred că problema centrală cu care sîntem confrunțați în prezent este cea a înțelegerii complexității, a interde-

pendențelor, a modului de în-lănțuire și întrepătrundere a cauzelor și efectelor. În acest scop cred că este nevoie să încercăm să ne debarasăm de raționalismul prea sarac, de tip cartezian, și să ajungem la alte metode de analiza și de gîndire. Probabil că trebuie început cu un efort susținut pentru a identifica problemele, a încerca să le definim cît mai corect și a putea să înălțurăm falsele probleme sau pe cele definite incorect. În acest scop cred că în afara metodelor clasice de cercetare, analiză și sinteză, resimțim tot mai mult nevoia unor noi instrumente de investigație. Între acestea, dialogurile și încercarea de transgresiune între diferitele zone ale cunoașterii, concomitent cu efortul de a încerca să decodificăm mesajul prea încifrat al diferitelor domenii pentru „omul de pe stradă”, ar putea oferi noi puncte de sprijin. De aici și cercetarea la dialoguri.

● **Și în proiectul actual...**

— În cartea la care lucrez în prezent, prin intermediul celor aproximativ 20 de dialoguri cu personalități marcante, din cele mai diferite domenii de activitate din toate zonele geografice, aparținînd unor culturi și ideologii diferite, încerc să identific mai în profunzime avantajul larg al problematicii schimbării în aceste coordonate foarte diferite. De fapt aș putea spune că cele două cărți se constituie pentru mine într-un laborator de lucru, un „laborator radiografic”.

„Developînd” un șir de „clișee” foarte diferite asupra fenomenelor ce au loc în lumea actuală, urmăresc să înțeleg mai bine : unde a ajuns civilizația actuală ? de ce a ajuns aici ? încotro merge ea ? ce lume construim și cum ?

Înțeleg această muncă, să-i zicem de laborator, nu lucrînd cu niște simple „fotografii”, statice, ci cu „radiografiile” care, interpretate, să poată oferi posibilitatea de a înțelegi simptomele unei realități în mișcare, simptomele schimbării. Dacă vrei, cu alte cuvinte, în locul unei documentări „pasive”, ca atunci cînd citești mi de pagini și fișezi unele idei, prin acest demers urmăresc să realizez o documentare „activă”, care implică dialogul și un proces de reflecție, în care am dorit să-l fac pârtaș și pe cititor. Cele două cărți reprezentate poate împreună seria de crochieri care precede compoziția unui tablou de ansamblu. În fond, cititorul are dreptul și chiar datoria de a fi implicat în procesele de reflecție care privesc viitorul nostru comun.

Interviuri realizate de
Cristian Popescu
Desene de Tudor Schor

ECONOMIA OCCIDENTALĂ — DILEMELE ANULUI 1983

S FIRȘITUL fiecărui an prilejuește, de regulă, o trecere în revistă a evoluției economiei, ca și o privire anticipativă asupra anului ce urmează. Anul 1982 nu face, din acest punct de vedere, excepție, cu precizarea că în acest an deosebit de agitat caracteristica generală a prognozelor este prudența sau chiar pesimismul. La prima vedere, această prudență pare excesivă, mai ales dacă ar fi să judecăm prin prisma acelor specialiști și teoreticieni occidentali care afirmă că economia mondială ar fi depășit dificultățile sau chiar că țările capitaliste dezvoltate nu ar cunoaște în prezent o stare de depresiune sau de criză. În realitate, așa cum reiese din analiza evoluției economiei mondiale în ultimul deceniu, ne aflăm în prezent într-o fază de lungă depresiune ce urmează după o puternică criză economică mondială, care a afectat într-o măsură diferită și cu efecte diverse economiile naționale ale tuturor țărilor lumii.

Relansarea activității economice întârzie

SPECIALIȘTII din țările capitaliste dezvoltate au, după toate indiciile, motive serioase de îngrijorare deși, așa cum spuneam, judecând după unii indicatori sintetici, anul 1981 s-a încheiat, în raport cu previziunile anterioare, relativ mai bine: se prognozase că dintr-un număr de 14 țări capitaliste 8 vor înregistra o scădere a produsului intern brut și că 3 vor avea o rată zero; faptele au arătat că P.I.B. a scăzut în 7 țări — în genere în proporții ceva mai mici decât cele prevăzute. În plus, prognozele pe 1982 au fost corectate pe parcursul anului în sensul că în loc de 8 țări ce ar fi urmat să înregistreze o scădere a P.I.B. (prevederile din iunie 1982), în noiembrie s-a considerat că reduceri ale volumului acestui indicator vor cunoaște numai 3 țări, cărora li se vor adăuga doar 2 cu o rată zero. Și totuși prudența, dacă nu pesimismul, domină prognozele actuale pentru 1983, deși acest an era apreciat pînă nu de mult că va fi primul din 1975 încoace de relansare reală a economiilor naționale ale țărilor dezvoltate. Or, după cum se exprima un expert francez, J.

Plassard, nimeni „nu îndrăznește să anunțe că va avea loc o relansare clasică. Va avea loc — în cazul în care totul decurge bine — o creștere pe termen mediu și lung de ordinul a 2 la sută pe an. Iar această relansare nu va avea ca motor o stimulare a cererii, deoarece aceasta ar reinvia inflația, ci numai o dezvoltare a ofertei reale, adică a unei producții competitive“ (*Chroniques d'actualité de la S.E.D.E.I.S.* 15 noiembrie 1982, p. 582).

Dar nici anul 1982 și nici cel ce urmează nu pot fi judecați în mod izolat de desfășurările anterioare. În fapt, tendințele dominante ale evoluției economiei țărilor capitaliste dezvoltate s-au înscris pe o linie neobișnuită, în sensul unei curbe ezitante în ce privește creșterea, dar în schimb foarte fermă în privința încetirii sau stagnerii ritmurilor. Așa, de pildă, în 1981, din cele 14 țări la care ne-am referit, în afara celor 7 care și-au văzut P.I.B. scăzând, un număr de alte 5 au înregistrat încetiniri mai mult sau mai puțin considerabile de ritm. În ce privește anul 1982, conform ultimelor aprecieri, doar 7 vor cunoaște un ritm mai mare decât în 1981, restul fiind confruntate cu o scădere, o încetinire sau, cel mult, o menținere a ritmurilor din anul precedent. Pentru 1983, prognozele publicate spre sfîrșitul anului 1982 prevăd relansări timide, de 0,5—2 la sută, pentru Austria, Elveția, Anglia, S.U.A., Irlanda, Belgia, cele mai „rapide“ înscrindu-se la 3,5 la sută, ca în cazul Japoniei.

Încercînd o enumerare a principalelor probleme cu care sînt confruntate țările occidentale, publicația bianuală *Perspectives économiques de l'O.C.D.E.*, în nr. 31 din acest an, apreciază că acestea sînt: ritmurile scăzute de creștere economică, persistența unei puternice inflații, dezechilibrul important al balanțelor externe curente, deficitele bugetare apreciabile, dobînzile înalte și creșterea lentă a veniturilor reale. Or, tendințele manifestate pînă acum în respectivele economii naționale au avut un caracter contradictoriu. Este clar, de pildă, că o relansare semnificativă a economiei este imposibilă fără o creștere puternică a veniturilor reale și a investițiilor, ceea ce ar trebui să fie, în același timp, cauza și efectul

unei scăderi masive a șomajului. Dar, în condițiile existente, orice creștere a veniturilor reale este considerată de către specialiști ca și de către guverne ca fiind echivalentă cu o relansare a inflației sub forma creșterii prețurilor atît la consumator, ceea ce ar duce, din nou, la reducerea veniturilor reale, cit și la bunurile de investiție, ceea ce s-ar solda cu o nouă creștere a ratei dobînzii și, respectiv o reducere a ratei profitului, ceea ce ar diminua interesul pentru noi investiții. Utilizarea bugetelor pentru o relansare economică, pe de altă parte, stimulează inflația prin mărirea masei monetare de pe piață. Iar pe deasupra tuturor dilemelor enumerate, există o problemă esențială, cu puternice implicații nu numai de ordin economic, dar și social și politic: șomajul. Publicația citată mai înainte scrie: „deosebit de important este faptul că țările O.C.D.E. nu vor putea într-adevăr să furnizeze nici pe viitor o slujbă tuturor celor dornici să lucreze. Aproape pretutindeni, șomajul este considerabil și merge mîna în mîna cu slăbirea generală a activității economice“. Pe ansamblul țărilor capitaliste dezvoltate numărul șomerilor se ridică în prezent la circa 28 de milioane de oameni. Problema este apreciată ca foarte gravă mai ales în Europa occidentală unde „un șomaj sporit cu caracter conjunctural se suprapune unui șomaj tendențial care nu încetează să crească de pe la jumătatea anilor '70“ (nr. 31/1982, p. 6).

Factori durabili ai creșterii șomajului

ȘOMAJUL a devenit o problemă deosebit de preocupantă deși el nu a înlocuit încă în nomenclatorul politicii economice obiectivul numărul unui de acum și anume inflația.

O trecere în revistă a factorilor ce au determinat evoluția recentă și actuală a șomajului ne permite să discernem unele fenomene cu caracter durabil, ce vor continua să se manifeste și în viitor, alături de altele temporare și particulare. Slăbirea, încetinirea generală a creșterii economice după criza din 1974/1975, a făcut ca absorbția de forță de muncă în economie să se reducă sau

Evoluția forței de muncă ocupate și a șomajului (în % față de anul precedent)

Tabelul nr. 1

Anul	S.U.A.				Anglia				R.F.G.				Franța			
	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D	A	B	C	D
1973	3,4	7,0	-11,1	4,9	2,5	0,5	29,3	2,7	0,8	0,0	11,0	1,2	1,2	1,8	2,6	2,6
1974	1,8	0,0	17,9	5,6	0,6	1,0	-0,7	2,8	-1,8	-1,5	113,2	2,8	0,3	0,4	26,5	2,8
1975	-1,3	-9,0	54,2	8,5	-0,3	-3,0	59,0	4,1	-3,5	-5,8	84,5	4,7	-2,5	-3,0	68,8	4,1
1976	3,4	3,0	-7,0	7,7	-0,7	-3,0	38,9	5,7	-0,7	-0,4	-1,3	4,6	-0,3	1,9	18,3	4,4
1977	3,7	3,0	-6,0	7,0	0,4	0,7	9,2	6,3	0,2	-0,6	-3,5	4,5	-0,7	-0,4	7,9	4,7
1978	4,3	4,0	-11,8	8,0	0,4	-1,0	-0,7	8,1	1,0	0,1	-3,6	4,3	-1,5	-1,6	8,9	5,2
1979	2,9	3,9	-1,4	5,8	0,8	-1,2	-3,8	5,7	1,0	0,5	-11,8	3,8	-0,7	-1,7	16,7	5,9
1980	0,3	-1,0	24,9	7,1	-1,8	-5,2	29,1	7,4	1,1	0,8	1,5	3,8	0,2	-1,3	7,5	6,3
1981	1,1	...	8,5	7,8	-5,9	-11,3	52,3	11,3	-0,9	...	43,1	5,5	-0,7	-3,7	22,2	7,6
1982 a	-1,0	...	25,0	9,6	-2,3	...	8,2	12,0	-1,2	...	18,2	6,5	-0,2	...	8,2	8,3
1983 b	0,7	...	4,9	10,5	-2,0	...	2,0	13,2	-1,0	...	7,7	8,5	-0,5	...	3,8	9,7

Ritm anual de creștere: A) populația neagră; B) forța de muncă în industria prelucrătoare; C) șomaj; D) rata șomajului în totalul populației active a) estimare O.C.D.E.; b) prognoză O.C.D.E.

chiar să înceteze în ultimii ani. Mai mult chiar, pe ansamblul țărilor O.C.D.E. populația activă ocupată a scăzut începând din 1980 într-un ritm anual de circa 0,4 la sută. Paralel cu tendința încă persistentă a descreșterii populației active din agricultură, se înregistrează scăderi importante ale numărului celor ocupați în industria prelucrătoare — în primul rând în ramurile afectate de criza structurală actuală — și o încetinire din ce în ce mai palpabilă a creșterii numărului celor ocupați în sectorul serviciilor. Tabelul nr. 1 oferă o imagine sugestivă a evoluției unora dintre aceste tendințe în patru țări occidentale mari.

În primul rând se poate observa faptul că forța de muncă ocupată în industria prelucrătoare a scăzut în perioadele de criză ciclică, mult mai mult decât ansamblul populației active neagricole. În al doilea rând, a apărut un fenomen deosebit de semnificativ și cu urmări extrem de grave: șomajul, ca număr și ca rată, sporește și în fazele de învioreare a ciclului, în care are loc o creștere a forței de muncă ocupate în economie (în S.U.A. — în 1974, 1980 și 1981; în Anglia — în 1977; în R.F.G. în 1973 și 1980; în Franța — în 1973, 1974 și 1980), mai lentă însă decât cea a totalului forței de muncă disponibile. În al treilea rând, se remarcă reacția mult mai puternică a șomajului la oscilațiile conjuncturii în raport cu ceilalți indicatori: în S.U.A., de pildă, în 1980, o reducere cu numai 0,1 la sută a P.I.B. s-a tradus într-o creștere de 24,9 la sută a șomajului; în 1981, scăderea cu 0,5 la sută a P.I.B. în R.F.G. duce la o sporire a șomajului cu 43,1 la sută, iar în Anglia, reducerea cu 2% a P.I.B. face ca șomajul să crească cu 52,3%.

Izvorul acestor tendințe manifeste ale șomajului se poate deduce dacă vom ține seama de faptul că în prezent se constată un fenomen neobișnuit pentru fazele de criză și anume o creștere a productivității muncii sau, în termenii utilizați în statistica O.C.D.E., a producției brute raportate la forța de muncă ocupată. Ea reflectă eforturile întreprinderilor de a obține o sporire a producției în condițiile reducerii efectivelor de salariați fie prin raționalizarea proceselor de prelucrare industrială, fie prin introducerea unor tehnologii ce economisesc forță de muncă. Accentul cade, deci, în mod deliberat pe eliberarea de forță de muncă din producție — menținându-se astfel și o rată înaltă a șomajului — ceea ce duce la o sporire a plusvalorii relative. Prin aceasta se urmărește o sporire a eficienței economice mai ales pe seama unei reduceri a ponderii costurilor salariale în prețul de producție. De aceea, este de așteptat că această tendință se va menține și chiar se va accentua în 1983 și în anii următori. Și aceasta pentru că una din concluziile general acceptate în cercurile economice occidentale este aceea că în perioada anterioară crizei din 1974/1975 a avut loc o creștere prea accentuată a salariilor în raport cu profiturile, ceea ce ar face necesară o realocare a valorii nou create în favoarea profitu-

rilor, respectiv a capitalului. O întregă literatură economică recentă a căutat să demonstreze că în economia țărilor capitaliste dezvoltate ar fi avut loc o scădere a productivității. În fapt, a avut loc o descreștere a randamentului capitalului, a ratei profitului deși masa profiturilor a avut tendința evasicontinuă de creștere. Aceasta este însă un fenomen normal ce se înscrie în fluxul oscilațiilor ciclului economic și exprimă interesele contradictorii ale capitalului însuși. Pe de o parte, el este interesat în lărgirea pieței de desfacere a produselor de consum, formată în principal pe seama veniturilor salariaților, iar pe de altă parte, această lărgire poate fi obținută numai printr-o sporire a salariilor, eventual chiar printr-o oarecare reducere a ratei profitului, compensată, de regulă, prin creșterile de productivitate a muncii și ale volumului profiturilor. Acest lucru este, de altfel, acceptat de către întreprinzătorii atâta vreme cât conjunctura economică este în faza de avânt, dar devine cu totul inacceptabil de îndată ce economia intră în criză, fie chiar și numai pentru că reducerea vânzărilor duce la o scădere a masei profitului. Ceea ce a intervenit însă nou și suplimentar în perioada recentă a fost, în primul rând, o creștere masivă a ratei dobânzii, ceea ce a diminuat suplimentar rata profitului. Fenomenul era cu atât mai îngrijorător cu cât partea capitalului propriu în finanțarea noilor investiții s-a redus și, în schimb, a crescut partea capitalurilor împrumutate. Așadar, procesul redistribuirii valorii nou create între diferitele forme ale capitalului a avut un rol hotărâtor în ce privește recenta reducere a ratei profitului în multe din ramurile producției materiale ca și în unele domenii ale serviciilor.

Mai există și un alt aspect, care merită o analiză separată, dar care își spune cuvântul în mod decisiv și în ce privește folosirea forței de muncă, și anume inflația. După cum arată datele statistice, inflația a atins ritmuri mari, ce nu mai au nici o legătură cu ritmurile de creștere economică. Am putea spune chiar că se observă o relație inversă între inflație și creștere economică: cu cât este inflația mai mare cu atât creșterea este mai mică. Inflația, în condițiile intensificării concurenței interne și mai ales a celei externe, denaturează puternic competitivitatea întreprinderilor și face deseori dificilă repercutarea directă a creșterii costurilor producției asupra prețurilor de vânzare. Aceasta poate să explice predicția de a apela la alte mijloace și, în primul rând, la comprimarea efectivelor de salariați, a forței de muncă ocupate. Într-un cuvânt, creșterea salariilor de dinaintea crizei s-a materializat într-o creștere puternică a șomajului. Dacă luăm în considerație estimațiile pentru 1982, dar mai ales prognozele pentru 1983, prezentate în tabel, atunci constatăm că în toate cele patru țări menționate se consideră că va avea loc o creștere a ratei șomajului în ciuda relansării presupuse a economiei.

Trăsături și implicații ale șomajului

SPORIREA persistentă și puternică a șomajului, dar mai ales, a ratei șomajului, adică a ponderii șomerilor în totalul populației active, este pusă uneori și pe seama creșterii absolute a populației active, în țările occidentale. Se menționează în acest sens că acum ar fi început să se manifeste efectele pe piața muncii ale așa-numitului „baby-boom” postbelic, altfel spus, efectele sporirii ratei natalității în perioada ce a urmat imediat după cel de-al doilea război mondial. Trebuie însă să constatăm că ritmul mediu anual de creștere a populației active în țările vest-europene nu a depășit 1% în perioada 1970—1981, în vreme ce șomajul a căpătat o amploare deosebită și fără nici o legătură cu dinamica numărului absolut al brațelor de muncă nou apărute pe piață. Situația cea mai edificatoare este, poate, cea a Franței din acest punct de vedere: din 1969 și până în 1981 numărul absolut al șomerilor nu a scăzut în nici un an, iar rata șomajului a crescut de la 1,1% în 1969 până la 7,6% în 1981, prognozându-se că va ajunge chiar la 8,5% în 1983.

În unele țări vest-europene problema este mult mai complexă dată fiind forța de muncă imigrantă. R.F.G., de exemplu, dintr-o țară interesată să-și sporească prin imigrare efectivele de forță de muncă (în condițiile unei rate a natalității în scădere), a devenit după criza din 1974/1975 tot mai îngrijorată de pe urma creșterii șomajului în rândurile forței de muncă vest-germane, dorind să „scape” de cei de care avea nevoie până mai ieri. Dar mulți dintre muncitorii imigranți au refuzat să plece în țările lor de origine pentru că și acestea se găseau în situație de criză în momentul respectiv, temându-se totodată, că chiar după depășirea crizei din economia R.F.G. nu vor mai avea acces în această țară.

Tendențele de creștere a ratei șomajului mai au origini și în faptul că pe piața muncii o parte tot mai importantă este constituită din forța de muncă feminină. Sporirea efectivului feminin are cauze de ordin economic cât și social: insuficiența unui singur salariu în condițiile inflației și ale scumpirii cheltuielilor de întreținere și școlarizare ale copiilor; creșterea numărului de familii în care capul familiei este femeie fie din cauza decesului soțului fie din cauza înmulțirii divorțurilor; necesitatea valorificării pe plan social și economic personal a studiilor sau profesiilor însușite tot mai mult și de femei ș.a.m.d.

Conform datelor din publicația oficială britanică **Employment Gazette** (septembrie 1982), ponderea femeilor în forța de muncă a Angliei a crescut din 1977 până în martie 1982 de la 40,9% la 42,5% în totalul populației ocupate. Cea mai mare parte din această forță de muncă este ocupată în sectorul ser-

viciilor. Dar chiar în industrie forța de muncă feminină constituie aproape un sfert din efectivele totale.

O altă sursă a ratei șomajului este și durata tot mai prelungită a șomajului. După datele aceleiași publicații britanice, în august 1982, peste 82% din totalul șomerilor se aflau în această situație de cel puțin o lună, iar 6,7% chiar de peste un an.

Analizând tendințele prezentate mai înainte în ce privește evoluția folosirii forței de muncă și a șomajului, se poate pune întrebarea: de ce șomajul, în ciuda dimensiunilor și gravității sale, a devenit preocuparea centrală a guvernelor occidentale?

Un răspuns indirect ni-l dă publicația „*Perspectives économiques de l'O.C.D.E.*” (nr. 31/1982). Arătându-ne că una din problemele centrale ale ieșirii din actuala criză este creșterea compe-

tu-se și puterea statului în vederea modificării sistemelor de asigurări sociale și ale indemnizațiilor de șomaj în defavoarea celor lipsiți de lucru. În plus, se scrie în continuare, „aceste politici trebuie să se deosebească de politicile clasice ale prețurilor și veniturilor ce vizau să stăvilească spirala inflației; acum este vorba despre o îmbunătățire a rentabilității printr-o moderare a creșterii costurilor miinii de lucru în raport cu cea a productivității” (p. 56).

În această privință, se prognozează că productivitatea muncii va spori în 1983 în țări ca S.U.A., R.F.G. și Anglia mai rapid decât forța de muncă ocupată ca și decât costul real al forței de muncă. Ținând seama și de creșterea prețurilor la consumator, veniturile salariale reale vor înregistra sporuri deosebit de mici, ceea ce va determina o creștere apreciabilă a profiturilor și a ratei profitului (vezi tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2

Prognoza principalilor indicatori pentru 1983
(variație față de 1982 în %)

	Produs intern brut	Forță de muncă ocupată	Productivitatea muncii	Costul real al forței de muncă	Prețuri la consumator	Venituri salariale reale
S.U.A.	2,0	0,7	1,3	0,0	5,5	
R.F.G.	-0,7	-1,0	0,7	1,5	3,0	-0,5
Anglia	1,0	-2,0	3,0	0,7	7,7	0,6

Sursa: *Perspectives économiques de l'O.C.D.E.*, nr. 32 /1982

titivității interne și externe a mărfurilor țărilor capitaliste dezvoltate, se precizează că aceasta trebuie să se facă printr-o realocare a veniturii nou creat în favoarea profiturilor. În acest sens se acționează pe multiple căi, folosin-

Dață din punctul de vedere al rentabilizării economice problema pare rezolvată prin scăderea în continuare a costurilor forței de muncă atît pe calea reducerii efectivelor de angajați cît și pe aceea a sporirii prețurilor la consu-

mator, perspectiva creșterii în continuare a șomajului implică o serie de efecte deloc neglijabile. Din punct de vedere al costurilor publice, această sporire implică o nouă creștere a alocațiilor bugetare pentru asistență socială și, îndeosebi pentru indemnizații de șomaj, ceea ce face inevitabilă o amplificare și mai mare a deficitelor bugetare, care au ajuns în unele cazuri la proporții care se apreciază că pot provoca distorsiuni grave în ansamblul economiei.

Oricum, astfel de soluții nu pot fi utilizate decît pe termen scurt. În perspectivă, problema utilizării forței de muncă se va pune cu tot mai multă gravitate dacă nu are loc o modificare radicală a structurilor economiei. Inactivitatea îndelungată a unui număr mare de persoane poate determina, pînă la urmă, o descalificare profesională treptată a acestora, cu consecința inevitabilă a acceptării unor posturi de muncă în alte profesii și, de regulă, mai prost plătite. La această situație s-ar ajunge și prin lichidarea sistemelor de alocații pentru șomaj așa cum se preconizează în unele țări occidentale. S-ar putea însă să se constate că, în fapt, urmările politice pentru întregul edificiu social-economic sînt cu mult mai costisitoare decît costurile de pînă acum ale întreținerii în inactivitate a unei mase importante de oameni.

După, cum se vede, chiar dacă nu întotdeauna apreciat ca atare, pe termen scurt sau lung, șomajul rămîne una din problemele centrale și vitale ale țărilor occidentale dezvoltate, o problemă care își va pune în continuare amprenta pe întreaga evoluție economică în anii ce vin.

N.S. STANESCU

PRIORITĂȚI ENERGETICE

(Urmare din pag. 24)

unor noi capacități însumînd 7,8 mil. kW (în esență, în termocentrale bazate pe cărbune și în hidrocentrale).

Ungaria — reducerea energointensivității

REALIZAREA unei creșteri încetinite a necesităților de energie în toate domeniile vieții economice și sociale, precum și asigurarea satisfacerii acestora constituie prevederea esențială a dezvoltării energeticii ungare în actualul cincinal. Sînt preconizate în acest scop facilități de credit pentru consumatorii de combustibili și energie, subvenționarea de către stat a acțiunilor de raționalizare a utilizării energiei, alte măsuri stimulative, fondurile totale, alocate în acest scop în cincinalul 1981—1985, ridicîndu-se la 15 mlrd. forinți.

Se urmărește ca în perioada 1981—1985 la fiecare procent de creștere a venitului național consumul de energie să se mărească cu 0,6—0,7% (față de 1% în cincinalul 1976—1980); ca atare, s-a stabilit că pe ansamblul economiei na-

ționale consumul de energie trebuie să crească în acești cinci ani cu cel mult 10—11%, față de un spor de 20% în cincinalul precedent.

Se planifică, de asemenea, modificarea structurii consumului de purtători de energie, astfel ca ponderea petrolului și gazelor naturale să scadă de la 63—64% în 1980, la 56—60% în 1985, iar cea a cărbunelui — de la 29% la 27%, ceea ce urmează să se realizeze în condițiile măririi volumului extracției de cărbune și gaze naturale, menținerii la același nivel a extracției de petrol, trecerii la utilizarea energiei nucleare (prin punerea în funcțiune a primei părți din capacitatea centralei nucleare de la Paks), a cărei pondere în balanța energetică va ajunge la 5% în 1985.

R. S. Vietnam — lărgirea producției de energie electrică

INVESTIȚIILE alocate în actualul cincinal pentru dezvoltarea industriei grele din R. S. Vietnam se concentrează

cu precădere în vederea extinderii și consolidării bazei energetice a economiei, îndeosebi a producției de energie electrică. În acest context, în anii '80 se construiesc și urmează a fi date în exploatare trei centrale importante, și anume: termocentrala de la Fa Lai (cu o putere instalată de 640 MW), hidrocentrala de pe fluviul Da (1 920 MW) și hidrocentrala Tri An (320 MW); cînd vor intra în funcțiune cu întreaga lor capacitate, ele vor asigura triplarea producției de energie electrică a țării și vor permite dezvoltarea diferitelor ramuri industriale în regiunile învecinate.

Totodată, se dezvoltă exploatarea de cărbune din nordul țării, a căror producție este prevăzută să ajungă la 10 milioane de tone în următorii ani. Către sfîrșitul cincinalului urmează să intre în funcțiune un important complex petrolier, bazat pe exploatarea zăcămintelor de țiței din platoul continental. Vor fi valorificate în continuare zăcămintele de gaze naturale din delta Fluviului Roșu; pe baza lor la începutul acestui an a început să furnizeze curent electric o centrală în provincia Thai Binh, altele similare fiind în construcție.

Probleme ale dezvoltării și viitorului în viziunea specialiștilor

Puncte de vedere

DIALOGUL NORD-SUD

DUPĂ CUM SE CUNOAȘTE, în anul 1977 a luat ființă — în sistemul O.N.U. — Comisia independentă pentru studiul problemelor dezvoltării internaționale, formată din 17 personalități politice din țări capitaliste dezvoltate și din țări în curs de dezvoltare, comisie care și-a desfășurat lucrările sub conducerea lui Willy Brandt.¹⁾ La baza lucrărilor acestei Comisii stă o dublă constatare — așa cum afirmă unul din membrii lui²⁾ — și anume că o nouă ordine economică internațională și un dialog Nord-Sud sînt necesități unanim recunoscute, iar un adevărat dialog între Nord și Sud nu poate fi conceput fără o nouă ordine economică internațională.

Pe parcursul lucrărilor și în propunerile pe care le conține Raportul întocmit au fost și sînt prezente trei teme³⁾ și anume: a) țările lumii sînt tot mai interdependente; b) relațiile Nord-Sud se bazează pe instituții și acorduri care au devenit anacronice; c) nu există suficiente izvoare de finanțare a dezvoltării.

Plecînd de la atari condiții, este interesantă invitația Fundației Friedrich Ebert din R.F.G. de a solicita părerea unui număr mare de personalități din lumea politică și științifică — în total 42 — privind conținutul Raportului Brandt și de a le fi publicat într-o voluminoasă lucrare — de aproape 400 de pagini⁴⁾, din care prezentăm principalele concluzii.

DESIGUR CĂ în funcție de cauzele ce se consideră că stau la baza actualei crize economice și sociale, dar mai ales în funcție de soluțiile ce se preconizează pentru ieșirea din criză, răspunsurile — respectiv opiniile exprimate — pot fi grupate din diferite puncte de vedere. Un prim punct de vedere susținut chiar și de Fundația Friedrich Ebert — este cel conform căruia părerile autorilor sînt grupate în 6 secțiuni și anume: ● ieșirea din criză se poate asigura prin acțiuni comune, promovarea solidarității între popoare fiind factorul esențial; ● stimularea interesului mutual și, în acest spirit, adoptarea de măsuri practice succesive pentru treptata schimbare a stărilor necorespunzătoare de azi; ● necesitatea elaborării și adoptării de măsuri politice; ● dificultatea concilierii intereselor a diferite țări; ● măsurile de colaborare și ajutor propuse și aplicate în sistemul O.N.U. sau oricare alte înțelegeri guvernamentale sau neguvernamentale sînt importante fără a fi hotărîtoare pentru progresul popoarelor, efortul propriu al acestora fiind determinant; ● reformele ce se preconizează în documentele internaționale ce circulă în prezent, au un caracter limitat, reformist, adeseori de suprafață, fiind necesare schimbări radicale în diviziunea internațională a muncii și, concomitent și implicit, în structura economiilor naționale.

Necesitatea unor schimbări în sistemul economic mondial este unanim recunoscută, divergențe existînd numai

în ceea ce privește posibilitățile de realizare și mai ales căile, mijloacele și măsurile.

Plecînd de la aceste poziții de principiu vom încerca să vedem mai în amănunt esența măsurilor propuse, măsuri care datorită conținutului problemelor care își așteaptă rezolvarea sînt complexe, fiind de natură politică, economică, științifică, ideologică etc.

Dacă ne referim la strategii ale dezvoltării economiilor naționale, la relațiile internaționale și la dinamica și structura economiei mondiale putem sintetiza — ca fiind principale — următoarele puncte de vedere:

● În lumea contemporană domină două trăsături caracteristice, esențiale, și anume: existența unui larg spectru de puncte de vedere în explicarea fenomenelor, proceselor și a soluțiilor ce se întrevăd — de natură politică, economică, științifică, culturală, ideologică, precum și faptul că are loc o adîncire a interdependențelor dintre țările din întreaga lume.

● Există o asimetrie între Nord și Sud, asimetrie care acționează în avantajul Nordului. În aceeași ordine de idei se afirmă că consensul și solidaritatea Nord-Sud întîmpină piedici ca urmare a faptului că din ce în ce mai mult sudul nu mai acceptă să i se exporte cultură, experiența arătînd celor din țările în curs de dezvoltare că prin aceasta este avantajată doar o minoritate a populației lor. Popoarele din țările în curs de dezvoltare se conving treptat că simplul transfer de modele ale dezvoltării din Nord în Sud este pe cit de nefolositor pe atît de dăunător, important fiind să învețe să-și valorifice propriile resurse. Ceea ce apare necesar în primul rînd este schimbarea structurii puterii în lume, pentru a se putea modifica situațiile necorespunzătoare actuale.

Numeroase și variate piedici se ridică în calea acestor schimbări. Între acestea sînt enumerate: supraaprecie-

rea ajutorului și a contribuției țărilor dezvoltate din punct de vedere industrial, în interiorul acestora manifestîndu-se împotrivire la schimbări din partea unor puternice grupări sociale — întreprinderile interesate în menținerea actualei stări de fapt, inclusiv unele sindicate; obținerea acordului țărilor în curs de dezvoltare referitor la alegerea domeniilor de activitate economică și socială considerate ca prioritare în promovarea progresului.

● Potrivit altor opinii, ar exista trei grupe de țări cu interese specifice care formează ansamblul țărilor din Sud și anume: țările producătoare de petrol, țările semiindustrializate și țările sărace. De aici rezultă o lipsă de unitate operațională din partea țărilor în curs de dezvoltare, lipsă care este o piedică serioasă în obținerea de schimbări în favoarea lor. De aceea se consideră că numai schimbările interne pe care le operează țările în curs de dezvoltare pot contribui la asigurarea independenței, eliberîndu-le de dependența lor actuală față de sistemul mondial. Deosebit de important pentru aceasta este de a se pune accentul pe formarea unei piețe interne. Dacă nu se merge pe această linie — pe forțe, resurse și necesități endogene — nu se va schimba actualul flux al profiturilor și al materiilor prime de la Sud spre Nord, de la țările sărace spre cele bogate, flux care este mult mai puternic decît cel contrariu. În fond trebuie să se ajungă la o schimbare în actuala ordine internațională în care țările lumii a treia sînt sursă de materii prime, sursă de mînă de lucru ieftină și piață de consum. Aceasta implică lichidarea actualelor deosebiri și obținerea de schimbări în favoarea lor.

Rezolvarea problemelor presupune lichidarea deosebirilor între Nord și Sud în ceea ce privește industriile de prelucrare, monopolul asupra patentelor și tehnologiilor deținut de Nord, dominația Nordului asupra sistemului economic internațional, precum și asupra instituțiilor monetare, financiare și comerciale. Asimetria Nord-Sud nu va putea fi corectată dacă nu se lichidează stările menționate mai sus și în special dacă nu se asigură o redistribuire a producției industriale în lume.

● În alte puncte de vedere se susține și necesitatea schimbării unor concepte cu care operează oamenii politici și teoreticienii. Ar trebui examinat însăși conceptul de dezvoltare dîndu-i-se alt conținut care să cuprindă calitatea creșterii, susțin autorii unor asemenea puncte de vedere. În al doilea rînd, ar trebui plecat de la faptul că dezvoltarea — și conceptul respectiv — implică situații specifice deose-

¹⁾ Dealtfel raportul acestei Comisii este cunoscut sub denumirea de Raportul Comisiei Brandt.

²⁾ E. Pisani: Le message des dix-sept sages, Forum du développement, nr. 60 din martie 1980, Nations Unies.

³⁾ La Commission Brandt et son Plan de survie, in Forum du développement, nr. 59 din Ianuarie-februarie 1980, O.N.U.

⁴⁾ Towards one world? International Responses to the Brandt Report, editat de Fundația Friedrich Ebert, R.F.G., 1981.

bite de la popor la popor în privința creării și aplicării modelului de dezvoltare, abandonând total ideea de import de modele, de transfer mecanic al acestora din alte țări. Sînt tot mai puțini adepții concepției conform căreia ajutorul economic al Nordului, în condițiile practicării unui comerț liber, aduce cu sine în mod necondiționat și progresul pentru țările în curs de dezvoltare. În schimb, crește numărul celor ce pledează pentru o nouă concepție în materie de dezvoltare în cadrul căreia locul central trebuie să-l dețină dezvoltarea internă, în condițiile expansiunii piețelor regionale și locale. Numai pe această cale se poate ieși din cercul vicios actual în care țările în curs de dezvoltare efectuează exporturi de materii prime și fac importuri de tehnologie și de bunuri de consum fiind silite să înceteze exporturile pentru plata importurilor menționate. Ruperea „cercului vicios” implică mari eforturi economice și politice, deoarece în lumea contemporană antagonismele sociale dintre cei privilegiați și cei dezavantajați nu mai au loc exclusiv în interiorul unor societăți naționale, ci s-au internaționalizat, avînd loc și o luptă între țările sărace și cele bogate, respectiv cunoscuta confruntare Nord-Sud. Trebuie reținut că este greșită presupunerea celor ce afirmă că Nordul își poate acoperi singur cerințele deoarece există o interdependență structurală și sistemică între cele două grupe de țări. Evident că ar fi, de asemenea, o exagerare să se susțină că Sudul are în toate problemele ponderea cea mai mare, dar este neîndoielnic că soluțiile problemelor țîn și trebuie să țînă de ele în cea mai mare parte.

● Mulți autori adoptă ca punct de plecare în analizele lor existența unor interese comune, reciproc recunoscute. Cu deosebire acest interes comun se evidențiază dacă se analizează problemele într-o perspectivă medie sau de lungă durată sau dacă se analizează strînsa interdependență existentă și implicit, deci, interesul comun. Plecînd de la acest interes comun, reciproc, este necesar și posibil să se ia măsuri care să acționeze asupra cauzelor care duc în prezent la disfuncții și la o dezvoltare asimetrică a sistemului raporturilor economice internaționale. Măsurile ar trebui să ducă la asigurarea treptată a unui loc mai bun producției de bunuri manufacturate a țărilor din Sud, la deschiderea pieței țărilor dezvoltate pentru bunurile fabricate de țările recent industrializate din grupul țărilor în curs de dezvoltare, la crearea altor raporturi în termenii de schimb în relațiile comerciale și sporirea transferului de resurse financiare de la Nord la Sud.

În ceea ce privește cauzele și efectele și, respectiv, măsurile și propunerile de soluționare a problemelor, acestea pot fi categorisite — în funcție de conținutul lor — în măsuri economice, sociale și politice.

Măsurile de natură economică sînt, la rîndul lor, de mai multe feluri. Unele evidențiază că structura actuală a economiei mondiale este încă foarte departe de a asigura condițiile necesare dezvoltării economice a tuturor părților participante la schimburile economice internaționale, adică deopotrivă țărilor în curs de dezvoltare și țărilor dezvoltate.

Pentru mulți alți economiști, teoria costurilor comparative care are la bază comerțul liber este în mare măsură un mit, căci comerțul internațional nu este liber, fiind o activitate condusă, organizată și dirijată prin intervenția statelor și mai ales prin acțiunile întreprinderilor capitaliste. Un rol mare în acest sens — care a adus și schimbări în sistemul diviziunii internaționale a muncii — au avut transformările economice și politice din anii postbelici 1945—1970 cînd au sporit relațiile interoccidentale — dintre Comunitatea economică europeană și Japonia — și s-au modificat raporturile economice Est-Vest. S-a ajuns la situația că soluționarea problemelor cere o inventariere și repartizare a disponibilităților valutare într-o nouă viziune. Sîntem în prezența unor mari disponibilități ale țărilor producătoare de petrol și concomitent a unor datorii — tot mai mari — ale țărilor în curs de dezvoltare, precum și a unor mari capacități de producție și tehnologii de înalt nivel în țările dezvoltate. În acest context trebuie concepută dezvoltarea țărilor în curs de dezvoltare care implică de fapt progresul agriculturii și al industriilor ce o deserveșc, orientarea industriei în principal spre cererile pieței interne, toate acestea în condițiile promovării creativității tehnologice naționale. De o atenție deosebită trebuie să beneficieze inventarierea resurselor naturale și dezvoltarea tehnologiilor de exploatare a lor. Trebuie să se remarce și să se accepte că industrializarea țărilor din Sud implică în mod neîndoielnic restructurări ale industriei din Nord.

Țările în curs de dezvoltare au nevoie de creștere economică, creștere care trebuie să aibă loc în condițiile unei dezvoltări sociale — care să aducă cît mai multă securitate în veniturile populației, o creștere a bunăstării materiale. Țările dezvoltate au, la rîndul lor, nevoie de securitate în aprovizionarea cu bunuri primare exportate de țările în curs de dezvoltare. Aceste exporturi vor forma încă mult timp o sursă de venituri pentru țările în curs de dezvoltare — în special cele mai sărace — și de aceea este necesar ca astfel de produse să aibă asigurate prețuri stabile și o cerere continuă, lărgindu-se, totodată, participarea lor la prelucrare și comercializare, inclusiv localizarea industriilor prelucrătoare în țările producătoare.

Alte măsuri avute în vedere vizează atenuarea protecției practicată de blocurile economice regionale, în raport cu țările ce nu fac parte din aceste înțelegeri. De asemenea, trebuie să se accepte ca industriile ce se crează în țările în curs de dezvoltare să fie orientate în principal spre piața internă locală sau regională modificîndu-și poziția actuală de industrii complementare pentru industriile din țările dezvoltate. Este vorba de schimbări radicale în conceperea industrializării țărilor în curs de dezvoltare. Dealtfel, dacă se acceptă principiul că o amplasare este bună dacă este apropiată de piața de desfacere, atunci amploarea unor industrii în țările în curs de dezvoltare este obiectiv motivată. Țările în curs de dezvoltare cer o industrializare compatibilă cu necesitățile și posibilitățile lor avînd în vedere importanța comerțului Nord-Sud, dar în

același timp și aceea a comerțului Sud-Sud.

Este pusă, în sfîrșit, problema instituirii unui nou mecanism în raporturile dintre țări, în circuitul economic mondial, în care teoria lui Keynes ar urma să fie aplicată la scară mondială: pe calea creditelor ar spori puterea de cumpărare a țărilor în curs de dezvoltare, ceea ce ar pune în mișcare întregul mecanism al economiei mondiale.

În domeniul social se afirmă punctul de vedere conform căruia dezvoltarea umană nu trebuie să fie considerată ca o alternativă la creșterea economică. Eliminarea gravelor probleme sociale nu este un subprodus al dezvoltării economice, progresul economic nu duce în mod automat la progres social. Obiectivul satisfacerii nevoilor de bază ale poporului trebuie să fie pus și urmărit ca sarcină independentă în politica de dezvoltare.

Somajul este o componentă intrinsecă a lumii contemporane. Aceasta se explică, între altele, prin faptul că tehnologia în vigoare elimină, de regulă, mai multă forță de muncă decît antrenează. În aceste condiții nu se absoarbe nici forța de muncă din țările dezvoltate, și cu atît mai mult transferul tehnologiilor va crea probleme în țările în curs de dezvoltare, desigur este vorba de acele tehnologii în care ponderea mare o au investițiile de capital și deci o pondere redusă, de forță de muncă.

În ceea ce privește măsurile și propunerile de natură politică, acestea se referă, în primul rînd și în principal, la stoparea cursei înarmărilor, pentru a se elibera și asigura noi resurse pentru dezvoltare. Se cere ca liderii politici să se ridice de la funcția lor de lideri naționali la aceea de lideri internaționali în ce privește viziunea lor asupra problemelor. Gradul în care s-au extins interdependențele în prezent este atît de ridicat că rezolvarea problemelor economice, politice, sociale etc. nu mai poate fi făcută decît cu soluții internaționale. Una din aceste probleme este eliminarea cauzelor care duc la periculoasa întrecere militară dintre țările industrializate și la militarizarea continuă a țărilor în curs de dezvoltare.

Un factor care explică întîrzierea cu care sînt analizate problemele Nord-Sud constă și în lipsa unor acțiuni coordonate între țările din Sud. Este adevărat că multe din relațiile Nord-Sud acționează și ca frîne pentru relațiile Sud-Sud, ceea ce explică slaba presiune a Sudului asupra Nordului.

În concluzie, se arată că este necesară o modificare a atitudinilor, schimbare care se poate obține, între altele, și prin organizarea a cît mai multe și cît mai frecvente întîlniri între oameții politici; de asemenea, opinia publică trebuie să fie informată asupra necesității unor schimbări și, mai mult, să le accepte și susțină. Dacă se evidențiază și se acceptă existența unor interese mutuale specifice, se pot obține îmbunătățiri treptate în cooperarea dintre țările industrializate și cele în curs de dezvoltare, ceea ce constituie o necesitate a lumii de astăzi și mai ales a celei de mîine.

prof. dr. doc. Roman MOLDOVAN

Revista ECONOMICA

Ediție de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 52 din 30 decembrie 1982

— Agricultura are resurse pentru înfăptuirea unei noi calități (O. Popescu) 1

— A 35-a aniversare a proclamării Republicii (Gheorghe Surpat) 3

CONFERINȚA NAȚIONALĂ A P.C.R. — ROMÂNIA PE TREPTELE PROGRESULUI

● Dimensiuni ale dezvoltării economico-sociale a României (Dumitru Ciucur) 4

● Resursele energetice în strategia dezvoltării (Barbu Gh. Petrescu) 6

● Eficiența — trăsătură definitorie în procesul creșterii economice (Alexandru Mihăilescu) 8

● România — participantă activă la diviziunea internațională a muncii (Ovidiu Rujan) 10

● Finalitatea social-umană a dezvoltării (Gheorghe Tomescu) 12

● Republica Socialistă România — stat al democrației muncitorești, revoluționare (Marin Neagu) 14

BAZA DE MATERII PRIME ȘI ENERGETICE A DEZVOLTĂRII CONTEMPORANE

● Tranzițiile energetice și efectele lor tehnologice (Axente Sever Banciu) 17

● Energetica chimică și biochimică: promisiune pentru depășirea crizei energetice (Mihail Florescu) 19

● Energia: opțiuni și interdependențe (Em. Stancu) 21

● Țări socialiste — priorități energetice 23

— Șantier editorial 1983 25

ECONOMIE MONDIALĂ

— Economia occidentală — dilemele anului 1983 (N.S. Stănescu) 27

— Probleme ale dezvoltării și viitorului în viziunea specialiștilor. Dialogul Nord-Sud. (Roman Moldovan) 30

IN SUPLIMENTUL NUMĂRULUI: Sumarul „Revistei economice” pe anul 1982

IN THIS ISSUE

— Agriculture has the resources to get a new quality (O. Popescu)	1
— The 35th anniversary of the Republic proclamation (Gheorghe Surpat)	3
— Dimensions of the socio-economic development of Romania (Dumitru Ciucur)	4
— Energy resources in the strategy of development (Barbu Gh. Petrescu)	6
— The social and human finality of the development (Gheorghe Tomescu)	12
— The Socialist Republic of Romania: a state of the workers revolutionary democracy (Marin Neagu)	14
— The chemical and biochemical energy — a promise for overcoming the energy crisis (Mihail Florescu)	19
— The occidental economy: dilemmas for 1983 (N.S. Stănescu)	27
— The North-South Dialogue, Points of view (Roman Moldovan)	30

DANS LE NUMERO

— L'agriculture a des ressources pour obtenir une nouvelle qualité (O. Popescu)	1
— La 35-e anniversaire de la proclamation de la République (Gheorghe Surpat)	3
— Dimensions du développement économique et social de la Roumanie (Dumitru Ciucur)	4
— Les ressources énergétiques dans la stratégie du développement (Barbu Gh. Petrescu)	6
— La finalité socio-humaine du développement (Gheorghe Tomescu)	12
— La République Socialiste de Roumanie — Etat de la démocratie ouvrière révolutionnaire (Marin Neagu)	14
— L'énergie chimique et biochimique — promesse pour dépasser la crise énergétique (Mihail Florescu)	19
— L'économie occidentale — les dilemmes de l'année 1983 (N.S. Stănescu)	27
— Le dialogue Nord-Sud — points de vue (Roman Moldovan)	30

УЗСОДЕРЖАНИИ

— Сельское хозяйство располагает ресурсами для достижения нового качества (О. Попеску)	1
— 35-летие провозглашения Республики (Георге Сурпат)	3
— Масштабы экономико-социального развития Румынии (Думитру Циукур)	4
— Энергетические ресурсы в стратегии развития (Барбу Г. Петреску)	6
— Социально-человеческая целеустремленность развития (Георге Томеску)	12
— Социалистическая Республика Румыния — государство революционной рабочей демократии (Марин Нягу)	14
— Химическая и биохимическая энергия — надежда на преодоление энергетического кризиса (Михаил Флореску)	19
— Западная экономика — дилеммы 1983 года (Н.С. Стănescу)	27
— Вопросы будущего и развития в воззрении специалистов. Диалог Север-Юг — точки зрения (Роман Молдован)	30

Redacția

„Revistei economice”

urează

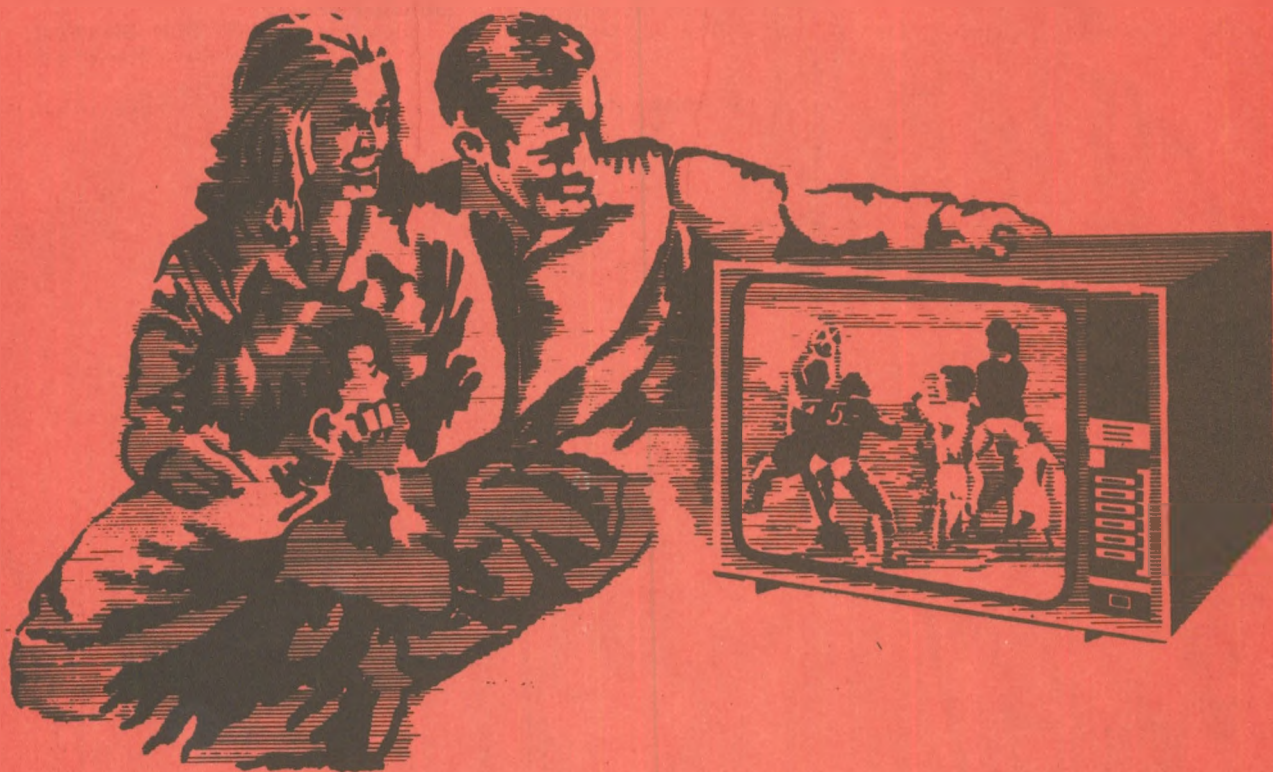
tuturor cititorilor

LA MULȚI ANI 1983!

Redacția și administrația: 70159, București, Bd. Magheru nr. 28-30 etaj I, sectorul I. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector I.

TELEVIZOARE CU CIRCUITE INTEGRATE

Magazinele și raioanele comerțului de stat specializate în desfacerea produselor electronice vă oferă o diversă gamă de **TELEVIZOARE CU CIRCUITE INTEGRATE**, aparate care prezintă următoarele caracteristici :

- complet tranzistorizate ;
- imagine perfectă și sunet clar ;
- durată de folosire îndelungată ;
- consum de energie electrică redus cu circa 33% ;
- funcționare normală chiar și la variații mari ale tensiunii pe rețea ;
- depanare mult simplificată deoarece în construcția aparatelor se află module funcționale care se pot înlocui cu operativitate.

Termenul de garanție de la data cumpărării :

- 1 an pentru aparat ;
- 18 luni pentru tubul cinescop.

Denumirea televizorului	Diagonala ecranului (cm)	Preț (lei)
● OLT	44	2 920
● OLT	44	3 000
● SNAGOV	47	2 920
● SNAGOV	47	3 065
● SIRIUS	50	3 050
● SIRIUS	50	3 200
● DIAMANT	61	3 600
● DIAMANT	61	3 720

MODA IN IARNA 1982-1983

Recom

MATERIALE :
luminoase, le
moi, culoarea și c
tele obținute prin
nisarc constitu
factorii de inno

În ansamblu, tendințele modei pentru acest sezon rămân consecvente formulelor clasice și sport, asociind funcționalitatea cu eleganța.

DORIȚI SĂ VĂ COMPLETAȚI GARDEROBA DE IARNĂ CU ULTIMELE NOUȚĂȚI ?

Vizitați magazinele de confecții ale comerțului de stat !
Creații de ultimă oră, conform actualelor tendințe ale modei veți găsi în toate marile magazine universale precum și în unitățile DE-MA, organizate în cadrul depozitelor cu ridicata.

PALETA DE CULORI : pe de o parte, se mențin tonurile închise purtate în vara '82 (ca uniuri, pentru piese mici, tricouri, mățăsuri sau ca fonduri, pentru lenajuri), iar pe de altă parte, aceste tonuri evoluează spre culori neutre clasice (ușor albastrii) și spre culori vii, recomandate pentru tineret.

LINIE : în principal este fluidă, oscilând între amplă și dreaptă. Umerii sînt naturali și continuă să fie ușor rotunjiți. Talia este marcată pentru a da impresia de suplețe, de lejeritate, dar rămîne și liberă (în special la siluetele drepte).